DİCLE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ PROGRAMI

TELKÂRİ SANATI ALANINDA ÖĞRENCİ YETERLİKLERİNİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE TEMEL TASARIM İLKE VE ÖĞELERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ercan GÜNDÜZ

DİYARBAKIR – 2018

DİCLE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ PROGRAMI

TELKÂRİ SANATI ALANINDA ÖĞRENCİ YETERLİKLERİNİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE TEMEL TASARIM İLKE VE ÖĞELERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

HAZIRLAYAN

Ercan GÜNDÜZ

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ

DİYARBAKIR – 2018

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi bilim dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir 05/12/2018

Jüri Başkanı	:	Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ
Tez Danışmanı	:	Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ
Üye	:	Dr. Öğr. Üyesi Taha Yazar
Üye	:	Dr. Öğr. Üyesi Emine Teker

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. İlhami BULUT
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi D.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

İmza

Ercan GÜNDÜZ

.. /.. / ……

Bu çalışmamı
Annem ve rahmetli babam Mehmet
Emin Gündüz'e ithaf ediyorum.

ÖNSÖZ

Sanatın en güzel ve zarif örneği olan insanın, Yaradan'ın sanatı ile nakşedilmesi neticesinde kişiyi bir şeyler üreten, araştıran, merak eden ve geliştiren bu olgular bilinçli hale getirir. Dolayısıyla kişiye sanat ile ilgili bir eğitim verilmeye başlandığında insan bir şeyler üretir, geliştirir, değiştirir ve yetiştirir. Ancak bu süreçte alınan eğitim, yaratıcı düşünce, araştırma ve geliştirme ile özgürce kişinin kendini açıklayabileceği şekilde olmalıdır. Bu süreçte esas mesele hepimizin üretici olmak adına özel bir gayret sarf etmesi ve kendimizi her alanda inovatif çözümler üretmek için ilkokuldan itibaren üretkenlik refleksleri ile çocuğu öğrenmeye sevk etmemizdir. Ayrıca bu öğretilmiş klasik tüketicilikten kurtulup üretici bireyler geliştirmek ve uygulama aşamasında yaparak-yaşayarak öğrenme yolunu açmaktır. Böylece inovatif çalışmalardan sonuç alınabilir. Elde edilen bu başarılarla üretken ve topluma faydalı nesiller yetiştirmek ve bir refah toplumu oluşturmak mümkün olabilir.

Gelişen ve değişen çağa uyum sağlamak üretken bireyler sayesindedir. Üretken bireylere her dönem ve çağda ihtiyaç duyulmaktadır. Günümüz bilgi çağında ise bu bireylere olan ihtiyaç giderek artmakta ve bunları geleceğe hazırlamakta eğitimcilere büyük görevler düşmektedir.

Sanat ve sanata önem veren eğitimciler ancak bireylerin ufkunu açarak yaratıcı olmaları yönünde yetiştirebilirler. İnovatif tasarımlar ile bireyler hem sosyal hem de kişisel açıdan gelişip rahatlayabilirler. Onlarda ki bu gelişme ve değişme beraberinde sanatta ki değişimi de getirecek sonraki nesillere ışık tutacaktır. Bu bağlamda unutulmaya yüz tutan telkâri sanatından söz etmek gerekir. Çünkü yapılan araştırmalar telkâri ile yapılan uygulamaların öğrencilere psikolojik açıdan rahatlama, mutluluk ve huzur sağladığını göstermektedir. Bu nedenle telkâri sanatının yaşatılması ve genç kuşaklara aktarılmasının önemli olduğu söylenebilir.

İnsan doğası gereği sürekli gelişme gerçeği, sanatın tüm alanlarında görülmektedir. Telkâri sanatında da bu sürekli yeni motifler ile tasarımlar üretmek bir gerekliliktir. Anılan bu yeni tasarımlar ise elbette eğitim sayesindedir. Bu nedenle değişen dünyada telkâri sanatı, ancak yapıcı ve üretken bireylerin ellerinde hayat bulabileceği söylenebilir.

Araştırma boyunca bilgi ve birikimlerini esirgemeyen çok değerli danışmanım ve hocam sayın Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ'a, araştırmaya ilişkin desteklerini esirgemeyen sayın Dr. Öğr. Üyesi Taha YAZAR'a ve araştırmaya katılan tüm öğrencilere teşekkür ederim.

Ercan GÜNDÜZ

ÖZET

Araştırmanın genel amacı, telkâri sanatı alanında öğrenci yeterliklerinin inovatif tasarımlar ile temel tasarım ilke ve öğeleri açısından değerlendirilmesidir. Araştırmada nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Mardin, örneklemini ise Mardin ili Midyat ilçesinde bulunan Artuklu Üniversitesi Meslek Yüksek Okulunda öğrenim gören toplam 33 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma iki aşamalı olup 8 haftaya yayılmıştır. Araştırmanın ilk dört haftasında teorik dersler işlenmiştir. Teorik ders aşamasında öğrencilere temel tasarım ilke ve öğeleri konuları anlatılmış, bu konular çerçevesinde çizimlerin nasıl değerlendirileceği aktarılmıştır.

Araştırmanın ikinci aşaması olan dört haftalık dönemde şu uygulamalar yapılmıştır. Uygulamalar her bir haftada; görüşme, gözlem, uygulama ve değerlendirmeden ibarettir. Araştırmada, nitel araştırma modeline göre hazırlanmış görüşme formu, gözlem formu ve kişisel bilgiler formu kullanılmıştır.

Araştırmanın verileri değerlendirildiğinde;

Araştırmaya katılan öğrencilerin telkâri eğitiminin yaratıcılıklarını geliştirdiğini ve yaratıcılıklarının üzerinde etkili olduğunu vurgulamışlardır. Ayrıca bireyler telkâri eğitiminin gümüşe şekil verme süreci olduğu, üç boyutlu çalışmalar yapıldığı, zevk alındığı, eğlenceli olduğu, el becerisini geliştirdiği, mutlu olmalarını sağladığı, sabırlı olmayı öğrettiği, kişisel doyuma ulaştırdığını belirtmişlerdir.

Öğrenciler telkâri sanatı uygulamalarının iyi vakit geçirmelerini sağladığı ve telkâri eğitimine yönelik öz yeterliklerini geliştirdiğini belirtmişlerdir. Ayrıca öğrenciler tarafından telkâri çalışmalarının aşamalarını bilmelerini sağladığı, el becerilerini geliştirdiği, huzur ve mutluluk verdiği, derse yönelik olumlu tutum geliştirdiği, üç boyutlu çalışmaların nasıl yapıldığını öğrettiği ve yaratıcılıklarını geliştirdiği belirtilmiştir.

Sonuç olarak; bireylerin eğitimi üzerinde ailenin olumlu ya da olumsuz tutumunun etkili olduğu ve bu tutumun bireyin telkâri sanatına bakışını etkilediği tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu tutumların telkâri sanatı alanında öğrenci yeterliliklerini bu anlamda etkilemiş olduğu söylenebilir. İnovatif tasarımlar üzerinde bireyin yaşı ve ailenin ekonomik düzeyi konusunda

anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bireylerin demografik özellikleri tasarım sürecini etkilemediği anlaşılmıştır. Araştırmaya bakıldığında toplumsal beklentilerinde birey üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilerin görüşme formlarına verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde, telkâri çalışmalarından mutluluk duyduğu, bu çalışmaların onları iyi hissettirdiği ve onlara sabırlı olmayı öğrettiği ve estetik haz aldıkları sonucuna varmak mümkündür.

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak; inovatif tasarım konularını içeren ders saatlerinin artırılması, bu dersin lisans düzeyinde verilmesi, uygun fiziki şartları içeren atölyelerin oluşturulması ve bu sanatın tanıtılması amacıyla sanatsal ve bilimsel tanıtım faaliyetlerinde bulunulmasında yarar olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sanat Eğitimi, Telkâri, Gümüş işlemeciliği, İnovatif Motifler, Temel Tasarım.

ABSTRACT

The general aim of the research is to evaluate the student competencies in the field of filigree art in terms of principles and elements of the basic design and innovative designs. Qualitative research model was used in the study. The population of the study is Mardin, and the sample consists of 33 students studying at Artuklu University Vocational High School located in Midyat, Mardin province. The research has two stages and has spread over 8 weeks. In the first four weeks of the study, theorical lectures were studied. In the course of the course, students will learn basic design principles and elements, and evaluate how the drawings will be evaluated within the framework of these subjects.

The second phase of the study was applied in a four-week period. These applications consist of;

One week of interview, one week of observation, one week of practice and one week of evaluation. In the study, interview form, observation form and personal information form prepared according to qualitative research model were used.

When the data of the study were evaluated;

They emphasized that the students participating in the research have improved the creativity of filigree education and have an impact on their creativity. In addition, individuals stated that filigree education is a process of shaping silver, that it is made of three-dimensional works, it is pleasure, it is fun, it develops hand skills, it makes them happy, they teach them to be patient and they bring them to personal satisfaction.

The students stated that filigree art practices had a good time and improved their self-efficacy for filing. In addition, it was stated by the students that they knew the stages of filming studies, developed their hand skills, gave peace and happiness, developed a positive attitude towards the course, taught how to do three-dimensional works and developed their creativity.

As a result; It has been determined that the positive or negative attitude of the family on the education of individuals is effective and this attitude affects the view of the individual.

Therefore, it has been determined that these attitudes affect student competences in the field of filigree art positively or negatively in terms of developing innovative motifs.

There was no significant difference between the age of the individual and the economic level of the family.

The demographic characteristics of individuals did not affect the design process. When we look at the research, it is seen that it has an effect on the individuals in the social expectations.

When the answers of the students who participated in the research were evaluated, it is possible to conclude that they were happy with filigree works, they felt good about them and they taught them to be patient and received aesthetic pleasure.

Most of the students stated that physical conditions need to be improved. In addition, the students stated that they were exposed to various occupational accidents in their workshop lessons, their clothes were dirty and the course hours should be increased.

Most of the students wanted to increase their design courses. Thus, they suggested that they will make more professional designs.

The following suggestions were developed as a result of the answers of the students who participated in the studies;

Increasing course hours with innovative design topics,

Proposal for this course at undergraduate level,

It is recommended to organize workshops with appropriate physical conditions.

More modern workshops, suggestions for the reproduction of promotions in different cities are other suggestions developed by students.

Keywords: Art Education, filigree(Telkâri), silver working, Innovative motifs, Basic Design.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ **5**
ÖZET **7**
KISALTMALAR **15**
GRAFİKLER LİSTESİ **16**
RESİMLER LİSTESİ **17**
BÖLÜM I **20**
1. GİRİŞ **20**
1.1. Problem Durumu 20
1.2. Problem Cümlesi 20
1.3. Araştırmanın Amacı 20
1.3.1. Araştırmanın Alt Amaçları 21
1.4. Alt Problemler 22
1.5. Araştırmanın Önemi 22
1.6. Varsayımlar 23
1.7. Sınırlılıklar 24
1.8. Tanımlar 24
BÖLÜMII **25**
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE **25**
2.1. Eğitim 25
2.2. Sanat 26
2.3. Sanat Eğitimi 27
2.3.1. Sanat Eğitiminin Kapsam ve Konuları 28
2.3.2. Sanat Eğitiminin Amaçları 29
2.4. Görsel Sanatlar Eğitimi 30
2.4.1.Görsel Sanatlar Eğitiminin Amaçları 31
2.4.1.1. Bireysel ve Toplumsal Amaçlar 31
2.4.1.2. Algısal Amaçlar 32
2.4.1.3. Estetik Amaçlar 32
2.4.1.4. Teknik Amaçlar 33
2.4.2. Görsel Sanatlar Eğitiminin İlkeleri 33
2.5. Sanatın Görsel Dili 34
2.5.1. Görsel Düzenleme Öğeleri (Tasarım Elemanları) 34
2.5.1.1. Çizgi 35
2.5.1.2. Desen 35
2.5.1.3. Renk 36
2.5.1.4. Biçim (Form) 37

2.5.1.5. Doku 37
2.5.1.6. Leke (Işık-Gölge) 38
2.5.1.7. Değer (Valör) 38
2.5.1.8. Boşluk 38
2.5.2. Görsel Düzenleme İlkeleri (Tasarım İlkeleri) 39
2.5.2.1. Denge 39
2.5.2.2. Hareket ve Ritim 39
2.5.2.3. Zıtlık 40
2.5.2.4. Oran-Orantı 40
2.5.2.5. Birlik (Bütünlük) 41
2.5.2.6. Çeşitlilik 41
2.5.2.7. Vurgu 42
2.6. Üçboyutlu Çalışmalarda Bir Malzeme Olarak Gümüş 42
2.6.1. Kuyumculuğun tanımı 43
2.6.2. Takı Nedir? 43
2.6.3. Takılarda motiflerin kullanımı 44
2.7. Telkâri Sanatı Nedir? 44
2.7.1. Telkâri Sanatı ve Tarihsel Gelişimi 45
2.7.2. Telkâri sanatının gelişimi ve günümüzdeki durumu 46
2.7.3 Telkâri Gümüş İşlemeciliğinin Yapım Aşamaları 49
2.7.4.Telkâri sanatı tekniği ve örnekleri 52
2.7.5 Telkâri Sanatında İnovatif motifler betimleme 56
2.8.Telkâri Sanatında Kullanılan Hammaddeler 58
2.8.1. Telkâri Sanatında Kullanılan Araç Gereçler 58
2.8.1.1. Eritme Ocağı 59
2.8.1.2. Eritme potaları 59
2.8.1.3. Maşa Aleti 60
2.8.1.4. Haddeler 61
2.8.1.5. Silindir makineleri 62
2.8.1.6. Tırtıl yapma aleti 62
2.8.1.7. Metal pul kesme aleti 63
2.8.1.8. El presi makinesi 64
2.8.1.9. Masa mengenesi 65
2.8.1.10. Kuyumcu tezgâhı 65
2.8.1.11. Tezgâh kolu ve tezgâh takozu 66
2.8.1.12. Heştek veya Haştek Zımbası 67
2.8.1.13. El Gırgırı 68
2.8.1.14. Cila Motoru 68
2.8.1.15. Kıl Testere 69
BÖLÜM III 71
3. YÖNTEM 71
3.1. Araştırmanın Yöntemi 71
3.2. Araştırmanın Modeli 72

3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi 73
3.4. Araştırmanın Çalışma Grubu 73
3.5. Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi..... 74
3.5.1. Kişisel Bilgi Formu 75
3.5.2. Görüşme Formu..... 75
3.5.3. Gözlem Formu..... 76
3.5.4. Yapılandırılmış Alan Çalışması 76
3.6. Verilerin Toplanması..... 77
3.7. Verilerin Analizi..... 78
3.7.1 Nitel Veriler..... 80
3.7.1.1.Betimsel Analiz için Bir Çerçeve Oluşturma: 80
3.7.1.2.Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi:..... 80
3.7.1.3.Bulguların tanımlanması: 80
3.7.1.4. Bulguların yorumlanması:..... 80
3.8. Telkâri Sanatı Örnekleri Üzerine Değerlendirme ve Analiz..... 81
BÖLÜM IV 92
4.BULGULAR VE YORUMLAR 92
4.1 Görüşmelerdeki Ana Temaların Yorumlanması İle İlgili Bulgular: 92
4.1.1 Telkâri Sanatı ile İlgili Düşünceler ile İlgili Bulgular: 92
4.1.2. Üniversite Çatısı Altında Telkâri Eğitimi Almış Olmanın Katkısı İle İlgili Bulgular:..... 92
4.1.3. Telkâri Eğitimi ile İlgili Yapılan Çalışmalar Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar ile İlgili Bulgular:..... 94
4.1.4. Telkâri Eğitiminin Daha Etkili Olabilmesi ile İlgili Bulgular: 95
4.1.5. Ailenin Telkâri Eğitimi Hakkındaki Görüşleri ile İlgili Bulgular:..... 95
4.1.6. Telkâri Sanatını Öğrenmiş Olmanın Bireysel Olarak Avantajları ya da Dezavantajları ile İlgili Bulgular:..... 95
4.2. Nitel Bulgular ve Yorumları 96
4.2.1. Öğrencilerin Telkâri Sanatı İle İlgili Algıları..... 96
4.2.2. Öğrencilere Göre Telkâri Uygulamalarının Kendilerine Katkısı İle İlgili Görüşleri 97
4.2.3. Öğrencilerin Telkâri Sanatı İle İlgili Uygulamalar Yaparken Karşılaştıkları Sorunlar İle İlgili Görüşleri..... 99
4.2.4. Öğrencilerin Telkâri Sanatı Eğitimini almalarında ailelerinin katkılarına ilişkin görüşleri..... 100
4.3. Araştırmanın Alt Problemlerde ki Değişkenlere Göre Analizinin Yapılması.... 101
4.3.1 Araştırmanın Değişkenlerine Göre Bireylerin Görüşleri 103
4.4 İnovatif Yöntemlerle Tasarlanmış Eserlerin İncelenmesi..... 103
4.4.1. Öğrenci Çalışmalarının Temel Tasarım İlke ve Öğelerine Göre Çözümlenmesi:105

4.4.2. Eserler Üretilirken Her Aşamada Çekilen Bazı Resimler 106
BÖLÜM V 110
SONUÇ ve ÖNERİLER 110
5.1. Sonuç 110
5.2. Öneriler 112
5.2.1. Araştırmaya Yönelik Öneriler 112
5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler 112
KAYNAKÇA 114
EKLER 119

KISALTMALAR

.TTKB : Takı Tasarımı ve Kuyumculuk Bölümü

.GAP : Güneydoğu Anadolu Projesi

.ÇATOM : Çok Amaçlı Toplum Merkezleri

.DİKA : Dicle Kalkınma Ajansı

.MYO : Meslek Yüksek Okulu

.UNICEF : Unicef Nations International Children's Emergency Fund
(Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu)

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Öğrencilerin telkâri eğitimi ile ilgili algıları…….94

Grafik 2: Telkâri Yapmanın Bireylerin Kendisine Katkısı İle İlgili Görüşleri…… 95

Grafik 3:Öğrencilerin Telkâri Sanatını İle İlgili uygulamalar Yaparken Karşılaştıkları Sorunlar İle İlgili Görüşleri……...….....97

Grafik 4: Öğrencilerin Telkâri Eğitimi Almalarında Aile Etkisiyle İlgili Tablo……..98

Grafik 5: Araştırmanın Alt Problemlerde ki Değişkenlere Göre Analizinin Yapılması…100

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1 : Telkâri Atölyesi Giriş Kapısına Asılan Tablo
Resim 2 : Telkâri Uygulama Atölyesi
Resim 3 : Aşama 1 (Tasarım ve Desen Aşaması)
Resim 4 : Aşama 2
Resim 5 : Aşama 3
Resim 6 : Aşama 4
Resim 7 : Aşama 5
Resim 8 : Aşama 6
Resim 9 : Aşama 7
Resim 10 - 11 : İskelet (Çatı teli)
Resim 12 : İç dolgu
Resim 13 – 14 : Midyat Takı Tasarımımı ve Kuyumculuk Bölümünde yapılan telkâri sanatında inovatif motiflerden oluşan örnekler.
Resim 15 – 16 : Midyat Takı Tasarımımı ve Kuyumculuk Bölümünde yapılan telkâri sanatında inovatif motiflerden oluşan örnekler.
Resim 17 : Kolye
Resim 18 : Yüzük
Resim 19 : Kemer
Resim 20 : Lale Kolye
Resim 21 : Kolye Ucu
Resim 22 : Kolye
Resim 23 : Broş
Resim 24 : Yüzük
Resim 25 : Broş
Resim 26 : Broş
Resim 27 : Broş + Maskot
Resim 28 : Kolye
Resim 29 : Katalog 1
Resim 30 : Katalog 2 (Erçelebi, 2010)
Resim 31 : Katalog 3
Resim 32 : Katalog 4 (Erçelebi, 2010)
Resim 33 : Katalog 5
Resim 34 : Katalog 6 (Erçelebi, 2010)
Resim 35 : Eritme ocağı
Resim 36 : Eritme potaları
Resim 37 : Maşa aleti
Resim 38 : Haddeler
Resim 39 : Düz ve oluklu silindir makinesi
Resim 40 : Tırtıl yapma aleti
Resim 41 : Metal pul kesme aleti
Resim 42 : El presi makinesi
Resim 43 : Masa mengenesi - a
Resim 44 : Masa mengenesi - b
Resim 45 : Kuyumcu tezgahı-a
Resim 46 : Kuyumcu tezgahı - b
Resim 47 : Tezgâh kolu ve tezgâh takozu
Resim 48 : Heştek veya Haştek Zımbası - a

Resim 49 : Heştek veya Haştek Zımbası - b
Resim 50 : El Gırgırı
Resim 51 : Cila motoru
Resim 52 : Kıl testere - a
Resim 53 : Kıl testere - b
Resim 54 : Kıl Testere Örnek Çalışma
Resim 55 : İstanbul jewelryshow-Uluslararası mücevher, kuyumculuk fuarı
Resim 56 : 1a
Resim 57 : 1b
Resim 58 : 2a
Resim 59 : 2b
Resim 60 : 3a
Resim 61 : 3b
Resim 62 : 4a
Resim 63 : 4b
Resim 64 : 5a
Resim 65 : 5b
Resim 66 : 6a
Resim 67 : 6b
Resim 68 : 7a
Resim 69 : 7b
Resim 70 : 8a
Resim 71 : 8b
Resim 72 : 9a
Resim 73 : 9b
Resim 74 : 10a
Resim 75 : 10b
Resim 76 : 11a
Resim 77 : 11b
Resim 78 : 12a
Resim 79 : 12b
Resim 80 : 13a
Resim 81 : 13b
Resim 82 : 14a
Resim 83 : 14b
Resim 84 : 15a
Resim 85 : 15b
Resim 86 : Set (Takı(m))
Resim 87 : Portre Çalışması (Kolye Ucu)
Resim 88 : Midyat MYO Damgalı Kolye
Resim 89 : Tasarım Atölyesi
Resim 90 : Özgün Tasarım
Resim 91 : Uygulama Atölyesi
Resim 92 : Tasarım Süreci
Resim 93 : Tasarım Çizim
Resim 94 : Uygulama Gümüş
Resim 95 : Kolye
Resim 96 : Broş + Maskot
Resim 97 : Broş + Toka
Resim 98 : Broş + Toka

Resim 99 : a - Broş (Ön Yüz)
Resim 100 : b -Broş (Arka Yüz)
Resim 101 : Estel Şubesi Uygulama Atölyesi
Resim 102 : Uygulama Atölyesi
Resim 103: Telkâri Atölyesi Giriş Kapısına Asılan Tablo
Resim 104 : Teorik Derslik
Resim 105 : Uygulama Atölyesi
Resim 106 : Kalpli Bileklik
Resim 107 : Papatya Bileklik
Resim 108 : Kolye
Resim 109 : Kolye
Resim 110 : Kolye (a) ile Bileklik (b)
Resim 111 : Yüzük, Küpe seti
Resim 112 : Geometrik Kare Kolye
Resim 113 : Papatya Kolye
Resim 114 : Kalpli Papatya Kolye
Resim 115 : Bileklik
Resim 116 : Geometrik Bileklik
Resim 117 : Geometrik Bileklik
Resim 118 : Geometrik Küpe
Resim 119 : Geometrik Kolye Ucu
Resim 120 : Geometrik Küpe
Resim 121 : Bileklik
Resim 122 : Yüzük
Resim 123 : Kolye Ucu
Resim 124 : Kolye

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, problem cümlesi, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

"Telkâri sanatında temel tasarımın ilke ve öğelerine göre inovatif motifler üretme süreci" bağlamında telkâri sanatının gelişimi ve örnekleri ekseninde temel tasarımın ilke ve öğeleri doğrultusunda detaylı çözümlemeler elde edip, bu sanatın gelecek nesillere nasıl aktarılacağı üzerine çeşitli inovatif çözümler ve analizlerinin nasıl yapılması gerektiği, araştırmanın ana problemini oluşturmaktadır. Telkâri sanatı son yıllarda önem kazanmaya başlamıştır. Nitekim eğitim alanını da etkileyerek telkâri eğitiminin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Telkâri eğitimi bireylerin görsel, psikomotor becerilerini ve tasarım yaratma yetilerini geliştirmek, onların ilgi alanlarını kendilerine tanıtarak bu alanlarda mutluluk sağlayacak düzeyde uğraşı olanaklarını göstermek ve bunları gümüş teline aktarmaktır. Sanat eğitimi, bireyin yaratıcı güç ve potansiyellerini eğitmek, estetik düşünce ve bilinci örgütlemek için gereklidir. Sanat, bireyin sosyal ilişkilerini ayarlamasını, iş birliği ve yardımlaşmayı, doğruyu seçme ve ifade edebilmeyi, bir işe başlayıp bitirme sevincini tatmayı, üretken olmayı sağladığı için gereklidir. (Yolcu, 2009: 93).

1.2. Problem Cümlesi

Telkâri sanatında temel tasarımın ilke ve öğelerine göre inovatif motifler üretme sürecinin, öğrencilerin telkâri eğitimine etkisi ne düzeydedir ve öğrencilerin telkâri eğitimi ile ilgili algıları nedir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, güzel sanatlar lisans programları ile ön lisans programlarında yer alan geleneksel el sanatları ve geleneksel Türk el sanatları eğitimi alanında eğitim alan ve almak

isteyen bireylere ileriki mesleki sanat eğitimine, kültürüne, mitolojisine ve tarihine farklı yönlerden katkı sağlaması ve bu bağlamda gelecek vizyonların kendi yerel sanatlarından olabildiğince yararlanmasını sağlamaktır. Bununla birlikte telkâri sanatının tanıtılması, gelecek nesillere aktarılması ve özellikle sanat eğitimi alanında yetişen bireylerin bu sanatı öğrenip sürdürmesi amacını kapsamaktadır.

1.3.1. Araştırmanın Alt Amaçları

1. Ailelerin telkâri sanatına ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi

2. Unutulmaya yüz tutmuş olan bu kadim sanatı daha iyi tanıtmak

3. Bu sanatı ulusal ve uluslararası platformlarda tanıtmak (bildiri, sergi, makale, v.b faaliyetlerin eğitimciler tarafından yapılması)

4. Telkâri sanatının gelişim gösterdiği bölgede gerek üniversite çatısı altında gerekse yerel atölyelerde kurumlar tarafından ve projeler ile desteklenmesi

5. Güzel sanatlar alanında yetenekli olan bireylerden istekli olanların telkâri sanatının gelişimi, mitolojisi ve kültürüne farklı yönlerden katkı sağlaması için teşvik edilmesi

6. Telkâri sanatında ön lisans programını bitiren öğrencilerin lisans programlarına yerleştirilmesi

7. Telkâri sanat eğitiminin lisans düzeyinde verilmesi böylece bireylerin daha çok profesyonelleşmesi.

Bu genel amaç çerçevesinde aşağıda sıralanan alt amaçlara yer verilmiştir.
1. Telkâri işlemeciliğini tanımlamak,
2. Kullanılan malzemeleri, araç gereçleri ve yapım tekniğini belirlemek,
3. Atölye ve çalışan durumlarını saptamak,
4. Telkâri işlemeciliğinin ekonomik durumunu belirlemek,
5. Telkâri işlemeciliğinin mevcut problemlerini saptamak (Özdemir, 2010)

1.4. Alt Problemler

1. Aile eğitim düzeyi bireyin gelişimini, telkâriye bakışını nasıl etkilemiştir?

2. Bölümü araştırarak gelen bireyler ile araştırmadan gelen bireyler arasında akademik olarak anlamlı bir fark var mıdır?

3. Eğitimcilerin tavrının bireyin gelişimine katkısı var mıdır?

4. Fiziki koşulların iyileştirilmesi telkâri sanatını, bireylerin inovatif motifler geliştirme sürecini etkiler mi?

5. Telkâri sanatının yapımı sırasında ki iş kazaları nelerdir?

6. DİKA v.b. kurumların desteğinin telkârinin gelişimine etkileri nasıldır?

7. Telkâri sanatı üzerine tanıtımların ve reklamların bireyler üzerindeki etkileri nasıldır?

8. Sosyoekonomik ve kültürel durumun bireyin telkâriye bakış açısı üzerinde etkisi var mıdır?

9. Bireyin yaşının telkâri tasarımları üzerinde etkisi var mıdır?

1.5. Araştırmanın Önemi

Araştırma Telkâri sanatında temel tasarımın ilke ve öğelerine göre inovatif motifler üretme sürecini ele almaktadır. Bu bağlamda çeşitli telkâri örnekleri ve bu örneklere dayalı detaylı çözümlemeleri içermesine bağlı olması ve bu sanatı icra edecek bireylere birçok bilgi ve görsellik sunması açısından büyük önem arz etmektedir. Ayrıca içerdiği özgünlük ve başka alanlarla diyalektiği açısından da konu, bu alanda yapılacak çalışmalara da ön ayak olması bakımından önemlidir.

Bu araştırmada takıya getirilen tanımlar, takı tarihi, takı kültürünün fizyolojik ve sosyolojik beklentileri, toplumlara özgü takılar ve takı tasarımının ölçütleri, tasarımda ritim kavramları ve etkileri, tasarımda yaratıcılık gibi konuları kapsamlı olarak ele almış ve yorumlar getirmiştir.

Bu çalışmanın sonucunda elde edilecek bulguların;

1. Telkâri bölümü için program yapan uzmanlara ve eğitimcilere yararlı olması bakımından,

2. İnovatif motifler ile ilgili bilimsel yazılar yazacak araştırmacılara yardımcı olması bakımından,

3. Telkâri sanatında inovatif motifin bireye sağladığı faydalar konusunda yapılacak araştırma çalışmalarına yardımcı olması düşünüldüğünden önemlidir

4.Takı tasarım derslerinde temel tasarım ilke ve öğeleri ders içerik konularını almış 1. ve 2. sınıf öğrencilerinin bu ilkeler doğrultusunda daha yaratıcı (inovatif) tasarımlar üretecekleri düşünülmektedir.

5. Kurumsal (Mardin Artuklu Üniversitesi MYO TTKB) bir eğitim çatısı altında oluşturulan yeni tasarımlar oluşturma düşüncesi, telkâri sanatına geleneksel bakış açısıyla yaklaşan ve üretim yapan ustalarında ufuklarını açmasına olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

6. Üniversite bünyesinde gerçekleştirilecek yeni tasarımlarla üretilen ürünlerin Midyat dışına da gönderilmesi ve bu işle uğraşan sanatkârlara yeni gelir kapısı açması yönünden yararlı olacağı düşünülmektedir.

7. Midyat MYO Takı Tasarımı ve Kuyumculuk Bölümünde yapılması düşünülen inovatif tasarımlar üretme ve pazarlama düşüncesi DİKA tarafından desteklenen Midyat Telkâri Tasarım ve Uygulama Merkezi Projesi'ne ilham kaynağı olduğu söylenebilir.

1.6. Varsayımlar

Bu araştırmada aşağıdaki varsayımlardan hareket edilmiştir:

1- Çalışmada kullanılan, telkâri bölümü öğrencileri ve usta öğreticiler tarafından üretilen ürünlerin sayısı ve niteliği bu araştırma için yeterli sayılabilir.

2- Çalışma boyunca üretilen yeni ürünlerin inovatif tasarımları bu araştırma için yeterlidir.

1.7. Sınırlılıklar

1-Araştırmanın kapsamını genel tez başlığı oluşturmaktadır. Araştırmanın sınırlılığını ise telkâri sanatı örnekleri, görsellikleri ve çeşitli analiz ve değerlendirmeler ile sınırlı tutulmuştur.

2- Araştırma, 2016–2017 eğitim ve öğretim yılında öğrenim gören öğrencilerin görüşleri ile sınırlıdır.

3- Araştırma, Mardin Artuklu Üniversitesi Midyat MYO Takı Tasarımı ve Kuyumculuk Bölümünde üretilen tasarımlarla sınırlıdır.

1.8. Tanımlar

Sanat: Sanat, hayatı anlayan zekânın onu en ilgi çekici, en güzel şekillere sokması demektir (Edman, 1998).

Eğitim: Eğitim genel anlamda bireyde davranış değiştirme sürecidir. Diğer bir deyişle, eğitim sürecinden geçen kişinin davranışlarında bir değişme olması beklenmektedir (Demirel, 1998).

Telkâri: Altın ve gümüş telleri eğip, bükerek desenler yapmaya ve bu yumuşak tel motifleri gümüş veya bakır lehim ile kaynak işlemi kullanılarak birbirine veya madeni bir zemin üzerine tutturmaya denir.

Sanat Eğitimi: Sanat eğitimi, okullarda bugün yer alan Resim-İş dersi karşılığı kullanılmak istenen bir tanımdır (Kırışoğlu, 2002).

Görsel Sanatlar: Görsel sanatlar; resim, heykel, mimarlık, grafik sanatlar, sinematografi, fotografi, moda tasarımı, bilgisayar sanatı gibi oldukça geniş bir alanı kapsar (Kırışoğlu, 2002).

BÖLÜMII

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Eğitim

Eğitim geniş kapsamlı olduğu için bununla ilgili çok görüş vardır. Bunlardan bir kısmını belirtmek gerekirse; genel anlamda sözlük tanımı ile eğitim; (Education) Bireyde davranış değiştirme sürecidir. Bireylerin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişimi meydana getirme sürecidir(Demirel, 1993, Akt: Artut, 2002).

Aynı zamanda, eğitim en genel anlamıyla insanları belli amaçlara göre yetiştirme sürecidir. Bu süreçten geçen insanın kişiliği farklılaşır. Bu farklılaşma eğitim sürecinde kazanılan bilgi, beceri, tutum ve değerler yoluyla gerçekleşir (Fidan, 2012).

Read, eğitimi 'simgesel ifade biçimlerinin bakımı ve korunması' olarak tanımlamakta, gerek çocuk gerek yetişkinlerin sesler, resimler, bedensel devinimlerle oyuncak ve çeşitli gereçlerle kendilerini ifade etmek üzere eğitilmeleri gerekliliğine inanmaktadır (San, 2003, Akt: Günaydın, 2006). En geniş anlamı ile eğitim toplumdaki 'kültürleşme' sürecinin bir parçasıdır(Fidan, 1985, Akt: Artut, 2002).

Özsoy (2015) eğitimin bir toplumun yeniliklere ve çağdaş uygarlığa ayak uydurmasının en önemli araçlarından biri ve insana yapılan uzun vadeli bir yatırım ve bireyin yaratıcılık ve yeteneklerinin ortaya çıkarılması ve geliştirilmesinde, kendini ifade etmesinin sağlanmasında tartışılmaz yeri olduğunu vurgulamaktadır.

Eğitim, insan hayatının tamamını kapsayan ve insanın bütün hayatını şekillendiren temel bir olgudur. Bir toplumun gelişmişlik düzeyini, çağa ayak uyduruşunu ve çağının da ötesinde oluşunu etkileyen en büyük etmen eğitim sistemidir. Toplumların bilişsel, ekonomik, kültürel değişim ve gelişimleri o toplumu oluşturan insanların eğitilmesine bağlıdır (Kırışoğlu, 2005). Kişinin amaçları, bilgileri, davranışları, tavırları ve ahlak ölçütleri eğitimle istenilen yönde değişebilir (Varış, 1991, Akt: Karaca, 2011).

Yukarıdaki tanımlamalardan yola çıkarak eğitim, hayatın içinde var olan olmazsa olmazlardan biri olmakla birlikte hayatımıza yön veren, olumlu yönde davranış değişikliğine yol açan yaşam boyu süren bir kavramdır.

2.2. Sanat

Sanat, en genel tanımıyla bir çeşit form verme işidir. Yalnız plastik sanatlarda değil; fonetik ve ritmik sanatlar da kendi boyutları içinde, duyulan, işitilen ve görülen formları kullanırlar (Yolcu, 2009).

Aynı zamanda sanat, insanların doğa karşısındaki duygu ve düşüncelerini çizgi, renk, biçim, ses, söz ve ritim gibi unsurlarla güzel ve etkili bir biçimde ve kişisel bir üslupla ifade etme çabasından doğan ruhsal bir faaliyettir (Yolcu, 2009). Bu tanıma göre sanat ruhu beslerken; Ünver, (2002) sanatın izleyici ve sanatçı arasında, toplumlar arasında ve bunlarında ötesinde çağlar arası bir iletişim aracı olduğunu gerçek dünyanın yok edici kurallarını aşarak geçmişi günümüze yansıttığını ve kültürlerin biçim almış ve somutlaşmış şekli olduğunu belirterek geçmişle günümüz arasında bir bağlantı kurmuştur.

Özsoy'a (2015) göre sanat, her yeni kuşağı bir önceki kuşağa bağlayan, bununla birlikte insanlığın sürekliliğini sağlayan önemli noktalardan biridir. Bunu, yeni kuşağı birçok açıdan bilgilendirerek, eğiterek, donatarak yapar. Onların; "Ben kimim?", "Nereden geliyorum?", "Ne yapmalıyım?" sorularına cevap vermelerine yardımcı olan sanat, böylelikle kuşaklar arasındaki değişimi ve gelişimi sağlayarak önemli bir güdüleme aracı şekline gelir.

Yine Özsoy'a (2003) göre sanat, bir anlatım biçimidir; bir bireyi özel kılan şeydir; toplumsal bir eleştiridir; bir dünya kurmaktır. Sanat nesilleri birbirlerine bağlayan bu doğrultuda uygarlıkların devamını sağlayan önemli etkenlerin başında gelir. Sanat süreklilik sağlama işlevini, kuşaklar arasında bilgi taşıyarak ve eğitici rolüyle donatarak yapmaktadır.

Geçmişten günümüze sanatla ilgili pek çok tanım yapılmıştır. Gombrich (1986: 4) sanat denen kavramın olmadığını sadece sanatı icra eden kişilerin olduğunu savunur. Ona göre her dönemin donanımına göre farklı şeyler ortaya koyan sanat üreticileri vardır. İlk çağlarda avladığı hayvanların kanıyla veya toprak boyalarla mağara duvarlarına resim çizen kişiler varken, günümüzde hazır boyalar alıp tuvaller üzerine resimler yapan insanlar vardır. Gombrich

insanların her dönemde ortaya koyduğu bu ürünleri, sanat olarak değerlendirmekte bir sakınca görmemiştir.

Buyurgan ve Mercin'e göre ise (2005) sanat, bireyin özgürleşmesi, ruhun maddeye dönüşmesidir. Bireyi diğer insanlardan hem farklı kılan, hem de ortak değerlerde buluşturan bir varlıktır. Sanat, evrensel bir araçtır; sözlü ya da sözsüz iletişim aracıdır. Sanat, kültürün yaratılması ve uygarlığın inşasında değerli bir rol oynar. Her bir sanat disiplini topluma ve kültüre kendi yegâne katkısını yapmakla birlikte, bireylerin birbirleriyle olan ilişkileri onlara, tek başlarına sanat disiplinlerinin üretebileceklerinden fazla şeyi üretmeleri yetisini verir. Sanat, hayatın yerini tutar ve insanla çevresi arasında bir denge sağlar. Kendini aşmak isteyen insan sanata sarılır. Eğer birey duygulardan uzak olsaydı, sanat, boş ve anlamsız olurdu. Sanat eğitimi bireyde gereklidir ve yaşamda da önemli bir yer tutar. Sanat eğitimi bireyseldir. Bireyin yaratıcı güç ve potansiyellerini eğitmek, estetik düşünce ve bilincini örgütlemek, estetik yaşamın yapılanmasını temellendirmek için gereklidir (Erbay, 2013).

2.3. Sanat Eğitimi

> Sanat eğitimi, yaratıcılık eğitiminin ön planda tutulduğu, ıraksak düşünmenin geliştirildiği, her öğrencinin kişisel gelişimi ve eğilimleri paralelinde yönlendirilmeye çalışıldığı en güvenli ortamdır. Eğitimin her kademesinde çalışmalar öğrencilerin yaratıcı düşünce güçlerini ortaya çıkararak kalıplara sokmayacak, özgürce kendilerini ifade edebilecekleri şekilde olmalıdır (Buyurgan, 2001, Akt: Adan, 2009).

Başka bir tanımıyla, sanat eğitimi, ülkemizde ve dünyada üzerinde hala tartışılan bir kavramdır. Genel anlamda güzel sanatların tüm alanlarını, eğitim kurumlarında ve kurum dışı yaratıcı sanat eğitimini (resim, heykel, mimari, görsel iletişim, fotoğraf, sinema, dans, tiyatro, edebiyat, çevre sorunları, tasarım vb.) içerir. Daha dar anlamda ise okullarda verilen alana ilişkin dersleri (resim, üç boyutlu çalışmalar, grafik, tasarım) kapsar (San, 1983).

Sanat eğitimi yalnızca; yetenekli, sanat eğitimini arzulayan ya da sanatsal faaliyette bulunmak isteyen bireyler için değil; toplumdaki bütün bireyler için gerekli olan bir olgudur. Toplumların kendi kültürel değerlerini koruyup yeni değişimlerle sentezleyip dünya yapısı içerisinde yer alabilmeleri sanat eğitimine önem vermeleri ve bu doğrultuda bireylerini yetiştirmeleri ile mümkündür. Sanat eğitimi bireylerin; çoklu düşünmelerine, yaratıcı

olmalarına, sentez ve analiz yapabilmelerine, olanakları hayal gücü ile zorlamalarına, eleştirel ve yapıcı olmalarına ve olaylara karşı duyarlı olmalarına imkân sağlayabilmektedir. Diğer bir deyişle sanat eğitimi, bireyin keşfetmesine yol gösterici olabilmektedir. Bu keşfetme bireyin sadece sanat alanında değil diğer alanlarda (matematik, fen, biyoloji, kimya, tıpta vb. alanlarda) da keşfedici ve araştırıcı olmasını da kapsayabilmektedir. (http://azhed.org/content/resim.html). Bu tanıma dayanarak sanat eğitiminin hayatın her alanında karşımıza bir şekilde çıkabildiğini ve bize katkılar sunarak gelişimimize ve hayata bakış açımıza farklı yönler kattığını söyleyebiliriz.

Sanat eğitimi diğer sanat türleriyle etkileşim halinde olduğu sürece daha verimli sonuçlar ortaya çıkabilmektedir. Ünver'e (2002) göre sanatın her türünü içerisine alan genel anlamda bir sanat eğitimi, sanat tarihi, kültür tarihi, sanat kuramları, sanat eleştirisi, sanat psikolojisi, sanat sosyolojisi, sanat felsefesi, sanat pedagojisi, estetik gibi alanlardan yararlanmalıdır. Bununla birlikte okullarda verilen alana ilişkin sanat dersleri programlarının geliştirilmesi ve eğitimin uygun ortamlarda verilmesi gerekmektedir. Ancak o zaman sanatın oluşumu, sanatsal yaratma, sanatın işlevi konularında toplumsal bilinç gelişebilir.

Yetkin'e (1972) göre "Sanat eğitimi bir çeşit ahlak eğitimidir." Bu tanım, insanın yetişmesinde, kişiliğinin olumlu yönde gelişebilmesinde sanat eğitiminin ne denli önemli olduğunu ifade etmektedir. Görülüyor ki, sanat eğitimi birey için içinde yaşadığı dünyayı kavramada, gördüğü, hissettiği şeylere karşı reaksiyon göstermede ve karşılaştığı problemleri çözmede son derece önemli bir yol üstlenir. Ve sanat eğitimi bir bütünlük içerisinde düşünüldüğünde birey ve toplum için can damarı durumundadır. Çünkü genel eğitimin hem bilişsel hem duyuşsal hem de psiko-motor alandaki hedeflerine hizmet verir. Böylece bireyin estetik, fiziksel, zekâ gelişimlerine katkıda bulunur ve yaşamın bütünselliği içerisinde sanat yoluyla eğitimi sağlar. Bu yolla eğitimde, iletişimde, estetik beğenide bütünlük sağlamış olur (Gel, 1994, Akt: Günaydın, 2006).

2.3.1. Sanat Eğitiminin Kapsam ve Konuları

Sanat eğitimi, bireyin estetik eğitimini konu alır. Estetik ifadeye yatkın insan kişiliği oluşturmayı amaçlar. En önemli amaçlarından bir tanesi görmeyi, işitmeyi, dokunmayı, tat almayı öğrenmektir, çevresini hakkıyla algılayıp onu biçimlendirmeye yöneltmek için bu

gerekli ilk koşuldur. Yalnızca bakmak değil, görmek; yalnızca duymak değil, işitmek; yalnızca elleriyle yoklamak değil, dokunulanı duymak yaratıcılık için ilk aşamalardandır (Lowry, 1972, s.15 Akt: Yağçı, 2007).

Toplumumuzda sanat eğitiminin, dar anlamda düşünülerek boş zaman uğraşı ve rahatlama aracı olarak görülmesi bu eğitimin öneminin tam olarak anlaşılamamasına neden olmaktadır. Sanat eğitimi; salt kişisel becerilere, ustalığa dayalı, hoş ve boş zamanların geçirildiği, değerlendirildiği bir alan olarak asla düşünülmemelidir. Hedeflerin saptanmasında çağdaş, teknolojik ve bilimsel gelişmelerin gerekleri göz ardı edilmemelidir. Sanat eğitimine sadece uygulama ders olarak bakılmayıp, çok alanlı sanat eğitimi de dikkate alınarak uygulamalarla birlikte işlenmelidir (Hatipoğlu, 2007).

Ülkemizde çoğunlukla kağıt, kalem ve boya ağırlıklı bir sanat eğitimi yapılmaktadır. Oysaki Boydaş'ın da belirttiği gibi, 'hayal gerçeğin çivisidir' sözü ancak tasarım eğitimi ile nesnelleşebilir. Sanat eğitiminin düşünsel temeli, uygulamanın yetersizliği, farklı yetenekteki öğrencilerin varlığı göz önüne alınır ise, daha kapsamlı ve bütünsel bir yaklaşıma ihtiyaç vardır (Boydaş, 1996: 8).

Sanat eğitimi, okullarda bugün yer alan Resim-İş dersi karşılığı kullanılmak istenen bir tanımdır. Sanat eğitimi yeni bir tanım olarak bilim çevrelerince benimsenmiş görünse de bunun; tanım, kavram ve kapsam olarak tam yerine oturduğu söylenemez. Resim-iş dersi, sanat eğitimi, sanat öğretimi, estetik eğitim, temel sanat eğitimi, sanat yoluyla eğitim, sanata doğru eğitim gibi birçok tanım ve kavram, ülkemizde oldukça yerleşmemiş bir durumu sergiler (Kırışoğlu, 2002).

Dolayısıyla görsel sanatlar ve tasarım ürünü olan her türlü eserin doğru algılanması, yorumlanması ve yargıya varılması; ileride belki sanatçı ya da sanat izleyicisi olabilecek bireylerin yetişmesi, sanat eğitiminin bu gün hala resim-iş tanımlamasının dar kalıbından kurtarılmasıyla mümkün olabilecektir (Lancester, 1990: 9).

2.3.2. Sanat Eğitiminin Amaçları

Sanat eğitimi, insanın genel eğitimi içerisinde önemli bir yere sahiptir. Yaygın biçimde düşünüldüğü gibi, sanat eğitimi yalnızca yeteneklilerin eğitimi için bir ''lüks'' değil, herkes için gerekli bir kişilik eğitimidir. Burada sanat eğitiminden amaçlanan, sanatçı yetiştirmeye yönelik eğitim değil, bireyin sanat yoluyla eğitimi, yani bireyin estetik eğitimidir. İnsanın yaratıcı güçlerini ortaya çıkarmasına yardımcı olacak şartları hazırlayan ve bireyin kişilik kazanmasını amaçlayan bir etkinliktir (Gençaydın, 2000).

Sanat eğitiminin en önemli amaçlarından biri görmeyi, işitmeyi, dokunmayı, tat almayı öğretmektedir. Çevresini hakkıyla algılayıp onu biçimlendirmeye yönelmek için gerekli ilk şarttır. Yalnızca bakmak değil "görmek", yalnızca duymak değil "işitmek", yalnızca elleriyle yoklamak değil "dokunulanı duymak" yaratıcılık için gerekli ilk aşamalardır (San, 1985, Akt: Buyurgan & Buyurgan, 2012).

Sanat eğitiminin temel amaçlarından biri de yaratıcı bireyler yetiştirmektir. Ahmet Cevizci'nin Felsefe Sözlüğü kitabındaki tanımıyla yaratıcılık: "Kişilerde, bazen de kişilerden meydana gelen öbeklerde rastladığımız, özgünlüğüyle, uygunluk, geçerlik ve yararlılığıyla seçkinleşen , yeni bir şeyi; şeyleri yeni bir biçim görme tarzının, bağlantılar kurup, risk almanın, çelişki ve karşıtlıkları aşma ve senteze kavuşturmanın ,…modeller bulmanın bir sonucu olarak… varlığa getirme yeteneği'' dir (Balcı, 2004). Son yıllarda sanat eğitiminde büyük değişimler olmuştur. Eskiden sanat, çocuğa devredilen bir ders iken, şimdi onun fikir ve duygularını dışa aktarabildiği bir araç olmuştur. Bir zamanlar öğretmen çocuğa nasıl resim çizileceğini gösterirken şimdi böyle bir şeyin ne denli yanlış olduğunu anlamış bulunuyor. Artık çocuğa "resmin nasıl çizildiğini" değil, coşturucu konularla onu doğru bir yola aktarıp resmin yapılmasını sağlıyor. Onu kendi özgür gidişine bırakıp hiçbir zaman resmin yapılışına karışmıyor. Kendi kişisel ayrılıklarımız gibi her çocuğun da öz inancı, öz bir anlatım biçimi vardır. Birçok araştırma sonucu çocuğun öğrenme gücünün o andaki istek ve ilgisine sıkı sıkıya bağlı olduğu görülmüştür. Doğru bir eğiticinin elinde sanat dersleri her çocuğun özgür ve yaratıcı, çünkü sanat diğer derslerde değinilmeyen alanlar üzerinde durur. Sanat yapmak birçok öğrenci için olmasını sağlar (Kehnemuyi, 2013). Öğrenciler genellikle, okuldaki kapsamlı deneyimlerden daha çok hoşlanırlar. Çok önemli olmakla birlikte, bazıları iyi sanat programları olduğu zaman daha düzenli olarak dersi izleyebilir ve katılım gösterirler (Özsoy, 2015).

2.4. Görsel Sanatlar Eğitimi

Görsel sanatlar eğitimi, sanat bilgisi ve becerisi kazandırmanın yanı sıra, bireyin kendini ifade etmesine yardım eden, psikolojik açıdan rahatlatıcı ve farklı el becerileri kazandıran bir eğitimdir (Erim ve Caferoğlu, 2012).

Her kültürde olduğu gibi bizde de hiç kuşkusuz görsel sanatların vazgeçilmez bir yeri vardır. Görsel sanatlar yaşantımıza canlılık verir, bizi hassas yapar ve kim olduğumuza ve neye inandığımıza ilgi duymamızı; bazı zamanlar acı verici olsa da kendimizi ve toplumumuzu aynaya yansıtmamızı sağlar (Özsoy, 2015).

2.4.1.Görsel Sanatlar Eğitiminin Amaçları

Görsel sanatlar dersinin amaçları bireysel ve toplumsal, algısal, estetik ve teknik amaçlar olarak gruplanabilir:

2.4.1.1. Bireysel ve Toplumsal Amaçlar

1- Öğrenciye yaşamı ve doğayı gözlemleme duyarlılığı kazandırmak,

2- Öğrencinin, analiz ve sentez yeteneği (seçme, ayıklama, birleştirme, yeniden organize etme) ile eleştirel bakış açısını geliştirmek,

3- Öğrencinin yeteneklerini fark etmesini, kendine güven duygusu kazanmasını ve kendini geliştirmesini sağlamak,

4- Öğrencinin görsel biçimlendirme yolları ile kendini ifade etmesini sağlamak,

5- Öğrencinin ilgisini, bu alandaki çeşitli kaynaklarla besleyebilmek ve bu yolla geçmişine sahip çıkma ve geleceğini yapılandırma bilinci kazandırmak,

6- Öğrencinin her alanda kullanabileceği yaratıcı davranışlar geliştirmesini sağlamak,

7- Öğrencinin ulusal ve evrensel değerleri tanıyabilme ve anlayabilme bilincini kazandırmak,

8- Geçmişten günümüze miras kalan sanat eserlerinden haz alma ve onur duyma hassasiyetini kazandırmak,

9- İş birliği yapma, paylaşma, sorumluluk alma, kendi işine saygı duyduğu kadar başkalarının işine de saygı duyma bilinci ve duyarlılığı kazandırmak,

10- Öğrencinin ruh sağlığını koruma, iç dünyasını anlatma, duygusal tepkilerini ortaya koyma ve bedenine saygı duyma bilinci geliştirmesini sağlamak,

11- Öğrenciye aklını, duygularını, zevklerini sorgulama bilinci kazandırmak (http:ttkb.meb.gov.tr).

2.4.1.2. Algısal Amaçlar

1- Öğrencinin algı birikimini ve hayal gücünü geliştirmek,

2- Öğrencinin görsel algı ve birikimlerini sanatsal anlatımlara dönüştürebilmesine imkân tanımak,

3- Öğrencilerin birikimlerini başka alanlarda kullanabilme becerisini geliştirebilmek,

4- Öğrenciye bilgi ve birikimini sanatsal uygulamaya dönüştürme yeteneği kazandırmak,

5- Öğrenciye yeni durumlar karşısında özgün çözümler geliştirme becerisi kazandırmak (http:ttkb.meb.gov.tr).

2.4.1.3. Estetik Amaçlar

1- Öğrencinin, sanatın ve sanat eserlerinin her zaman önemsenecek birer değer olduğunu kavramasını sağlamak,

2- Öğrenciye geçmişten günümüze miras kalan sanat eserlerinden ve doğadan haz alma, onlarla gurur duyma ve onları koruma bilincini kazandırmak,

3- Öğrenciye görsel sanatlar sevgisi ve bu sevgiyi hayatının her alanına yansıtabilme, bunu davranış biçimi haline getirebilme yeterliliği kazandırmak,

4- Öğrenciye, doğadan seçtiği veya insan eli ile üretilen nesneleri estetik birikimini kullanarak değerlendirme bilinci kazandırmak,

5- Öğrenciye kendini ifade edebilme estetik değerlerden yaralanma yeteneği kazandırmaktır (http:ttkb.meb.gov.tr).

2.4.1.4. Teknik Amaçlar

1- Öğrenciye her türlü araç-gereci kullanarak görsel anlatım diline dönüştürme isteği ve kullanma becerisi kazandırarak kendini geliştirmesine imkân tanımak,

2- Öğrenciyi değişik tekniklerle elde edilen sonuçların etkilerini sezdirebilmek ve öğrencilerin farklılıklardan zevk alabilmelerini sağlamak,

3- Öğrenciye farklı tekniklerin getireceği anlatım zenginliğinin farkına varabilmek,

4- Öğrenciye kullandığı tekniklerin dışında yeni teknikler arama isteği ve cesareti kazandırmak,

5- Öğrenciye, amacına uygun malzemeyi seçme, malzemeden anlam çıkarma becerisi kazandırmak,

6- Öğrenciye kendini ifade etme sürecinde çıkacak sorunlar teknik çözümler üretebilme becerisi ve güveni kazandırmak (http:ttkb.meb.gov.tr).

2.4.2. Görsel Sanatlar Eğitiminin İlkeleri

Sanat etkinlikleri programının genel amacı öğrenciye katkıda bulunarak daha yaratıcı bireyler yetiştirmektir. Bu anlayış doğrultusunda sanat etkinlikleri dersi programının amaçları şöyle belirtilmiştir;

1- Her birey yaratıcıdır.

2- Her birey farklı algı, bilgi, sezgi, duygu dünyası ve geçmiş hayat tecrübesine sahiptir. Uygulamalarda bireysel farklılıklar göz önünde bulundurulur.

3- Uygulamalarda, görsel sanat alanlarına yönelik iki ve üç boyutlu çalışmalar ile çoklu ortam çalışmalarına yer verilir.

4- Görsel sanatlar dersi, diğer disiplinlerle birlikte eğitim amaçlarındaki bütünlüğü kurmaya veya bireyin kendini gerçekleştirmesine katkıda bulunur.

5- Dersin işlenişi ilgi çekici hale getirilen öğrenme-öğretme yöntem ve teknikleriyle zenginleştirilir.

6- Görsel sanatlar dersi kişiyi temel alır. Öğrenme-öğretme süreci, bireyin kendine özgü algılama ve anlamlandırma evreni içinde, gelişim basamaklarına göre düzenlenir.

7- Değerlendirmede öğretmen, her öğrencinin gelişim sürecini, bireysel farklılıklarını, öğretme-öğrenme sürecine katılımını ve sınıf içi performansını göz önünde bulundurur (MEB, 2006).

2.5. Sanatın Görsel Dili

Her alanın kendisine ait has bir dili (terminolojisi) olduğu gibi sanatın da kendisine ait bir dili vardır. Zaman zaman, dergilerdeki eleştiri yazıları ve kitaplarda geçen kelimeler, farklı dillerden gelen ve her kullanışta biraz daha farklı bir şeyi anlatan kavramlar olarak karşımıza çıkabilmektedir. Böylece, sanat alanındaki farklı teknikler, bağlantılar ve eşyaların anlatımında, standart ve herkesçe anlaşılabilir bir dile rastlamak güçleşmektedir (Yolcu, 2009).

Sanat, doğası gereği simge yüklü bir doğaya sahiptir. İnsanların bu simgelere anlam yükleyebildiği ölçüde simgelerin taşıdığı mesajı alabilirler. Halk arasında "sanattan anlamak" diye tabir edilen şey aslında sanatın dilini bilmektir. İnsanlar sanatın dilini anlayabildiği oranda sanattan zevk alırlar. Yani görsel okur-yazarlığa sanatın görsel alfabesini tanıma da diyebiliriz. Sanatın görsel alfabesini oluşturan simgeler tasarım eleman ve ilkeleri olarak ifade edilmektedir. Bunlar kavrandıkça sanatın görsel dili daha iyi anlaşılabilir ve bakılan her şey sanatsal anlamda daha iyi görülebilir (Alakuş ve diğerleri, 2011).

Tasarım ve sanatın dili bağlamında tartışılan her bir öğe ya da ilke, hem doğada hem de sanatta görülebilir. Öğe ve ilkeleri tanımak için doğa ve sanattaki bu kaynakları birleştirmek ile onlardan türeyen sanat etkinliklerinden öğrencilerin anlamalar çıkarmasını güçlendirmek bir öğretmenin görevidir (Alakuş ve diğerleri, 2005).

2.5.1. Görsel Düzenleme Öğeleri (Tasarım Elemanları)

Görsel düzenleme ilkeleri, sanat eserini algılarken olmazsa olmazlardandır ve birbirinin tamamlayıcısıdırlar. Bu görsel düzenleme öğeleri (tasarım elemanları) şunlardır:

2.5.1.1. Çizgi

Çizginin bilinen pek çok tanımı vardır. Bir ucun veya noktanın hareketiyle elde edilen işarete veya noktalar bütününe çizgi denir (Özsoy ve Alakuş, 2009). Bu anlamda çizgi, maddenin en küçük yapısını oluşturan moleküllere benzemektedir. Çizgi kendi başına bağımsız bir eleman değildir, noktalara bağlıdır. Buna dayalı olarak çizgi; yüzeylerin kesişmesi veya noktanın hareketi olarak tanımlanabilir (Tepecik, 2002).

Çizgi daha basit bir ifade ile iki nokta arasındaki hat olarak tanımlanabilir. Resim çalışmalarının temelini oluşturan çizgi, aynı zamanda görsel bir anlatım aracıdır. Çizgiyi oluşum biçimlerine göre üç grupta inceleyebiliriz.

a- Dik ve Yatay Çizgiler: Sakin ve hareketsiz etki uyandıran çizgilerdir.
b- Kırık Çizgiler: Hareketli ve dinamik etki uyandıran çizgilerdir.
c- Eğik Çizgiler: Yoğunluğuyla paralel olarak hareketi arttıran ve zenginleştiren çizgilerdir.

Tüm bu çizgileri farklı incelik ve kalınlıklarla çizerek çizginin etkisini güçlendirebiliriz. Buna kısaca "çizgisel renklilik" deriz (Buyurgan ve Buyurgan, 2012).

Dolayısıyla her sanat yapıtının analizini yaparken çizilen çizgiler her sanatçının kendi öz yapısına ve karakterine uygun biçimler alarak kişinin duyuşsal özelliklerini ortaya koyar. Ayrıca çizgide form ve kompozisyon gibi bazı kavramların eksikliği uyumlu bir bütün oluşturmayacağı için bir anlam ifade etmeyebilir.

2.5.1.2. Desen

Desen, çizgiyi düşünce ile birleştirmektir. Desen çizmek, sanatçının objeyi betimleme onu yorumlama biçimidir. Desen, katı kuralları olmayan özgür, özgün bir anlatım dilidir (Artut, 2002).

Güzel sanatlarda resim sanatının temelini atmak için çizgi ve desen ile gerçekleşir. Çizginin ritmik hareketine göre ve tasarımın yaratıcı olmasına bağlı olarak bir kompozisyon oluşturulur. Çizilen eskizlerde temel unsurlardan biride desen biçimidir.

İçerdiği özellikler açısından bakıldığında desen, artistik ve akademik olmak üzere iki türde incelenir. Akademik desende özgünlük ve yaratıcılıktan öte temel olarak; perspektif, biçim-anatomi, çizgi gibi kurallar esas alınır. Artistik desende ise akıcılık, özgünlük, yaratıcılık

temel etkendir. Heyecan, estetik ve sanatçı kişiliğinin oluşumu gibi kaygılar yaşanır (Artut, 2002).

2.5.1.3. Renk

Renk, ışıkla oluşup göz ile anlaşılan bir ışık etkisidir. Işığın eşya üzerine çarpması ile oluşan yansımaların gözümüzde meydana getirdiği duyumların her biri renktir. Işık ile renk ayrı ayrı düşünülemez. Pigment ise, boyayı oluşturan en küçük öğedir. Rengin karmaşık özelliğinden dolayı hem sanatçılar hem de bilim adamları, onun kullanımında teorik bir temele ulaşmak için yıllardır çaba harcamaktadırlar. Bir öğretmenin rengin doğasını çocuklara öğretmesinde; ilk sınıflarda sezgisel yaklaşımı kullanarak, orta ve daha üst sınıflarda ise renk kavram bilimini ve uygulamasını aşama aşama öğreterek öğretme yöntemini çeşitlendirebilir. (Alakuş ve diğerleri, 2005). Sanat terimleri sözlüğündeki tanımıyla renk "plastik sanatlardan resimde önemli bir öğedir. Plastik sanatlarda renk derinlik anlamı kazandırılarak kullanılır. Renklere, birbirleri ile karıştırılarak istenilen yere uyan bir değer=ton kazandırılır'' şeklinde belirtilmiştir (Turani, 2000).

Rengin başka bir tanımını da Yolcu (2009) şöyle tanımlamaktadır; renk cisimlerden yansıyarak gelen ışınların, görme duyumuzda bıraktığı etkidir. Bir görme olayında ışınların göze gelmesi fiziksel bu ışınlar karşısında gözde meydana gelen işlemler toplamı fizyolojik; cismin beyinde idrak edilmesi ise psikolojik bir olaydır. Bu olaylardan herhangi birinin eksikliği, görmemizi imkânsız kılar. Fakat bunların her üçünü bulunduğu durumlarda bile renk algısında eksiklikler olabilmektedir. Bu durumdaki insanlar, bazı renkleri algılayamazlar.

Buyurgan'a (2012) göre, renk ışığın cisimlere çarptıktan sonra yansıyarak gözümüzde bıraktığı etki sonucu oluşur ve fiziksel olarak beyaz ışık, kristal bir prizmadan geçirildikten sonra kırılmaya uğrar ve tayf adı verilen yedi değişik rengi meydana getirir. Bunlar kırmızı, turuncu, sarı, yeşil, mavi, lacivert ve mordan oluşur ve aynı zamanda bunlar gök kuşağının renkleri olarak da adlandırılmaktadır. Beyaz ışıktan oluşan bu renklerden lacivert ve mavi birbirinin tonlarını oluşturmaktadır. Bu sebeple bu renkleri tek bir renk olarak kabul ettiğimizde kırmızı, turuncu, sarı, yeşil, mavi ve mor renkler, temel renkler olarak ortaya çıkmaktadır. Bu altı rengi ana ve ara renkler olarak iki gruba ayırabiliriz:

Ana Renkler: Kırmızı, sarı ve mavi
Ara Renkler: Turuncu, yeşil ve mor şeklindedir.

2.5.1.4. Biçim (Form)

Biçim, terim olarak; renk, doku, değer, çizgi ve boşluk gibi görsel elemanların bir veya birkaçı tarafından açıkça oluşturulan, sadece en ve boya sahip 2 boyutlu alan olarak tanımlanırken, form ise; bu iki boyuta derinlik boyutunun eklenmesiyle biçimden ayrılır (Mitler, 1994).

Üç boyutlu bütün nesneler bir biçime sahiptir. Doğada sayısız biçim çeşitliliği vardır. Hemen her nesnenin kendine has bir biçimi vardır. Bütün biçimler, geometrik biçim veya geometrik biçimlerin oluşturulması şeklinde basitleştirilebilir (Gürer, 1990).

Mimari eserlerde; küp, dikdörtgen prizması, yarım küre, koni, piramit, silindir gibi üç boyutlu geometrik biçimler hâkimdir. Yapıların oluşumunda temelde altı yüzeyi olan kutu gibi biçimler kullanılır. Kentlerdeki yapıların büyük bir kısmı betondandır. Ormanlık yörelerde evler ağaçtan, kıraç yörelerde kerpiç ve tuğladandır. Dairenin bir parçası olan kemer çeşitli uygarlıklarda kullanılmıştır. Kemerlerde kilit taşı denilen orta taş diğerlerinin düşmesini engeller. Camilerin çoğunun giriş kapıları ve pencereleri kemerlidir ve bu teknikle yapılmıştır. Kubbe, Selçuklu ve Osmanlı yapılarında yaygın olarak kullanılmış olan bir örtü, çatı biçimidir. Kubbe bir daire üzerine uygulanmış bir yarım küredir. Minarelerin gövdeleri silindir, çatıları koni biçimindedir (Özsoy ve Alakuş, 2009).

2.5.1.5. Doku

Doku, bir maddenin doğal yapısının yüzeydeki görünüşüdür. Çağımız sanatında gelişen kavramlar yanında doku, resme yeni bir plastik güzellik getirmiştir (Yolcu, 2009).

Doku dediğimiz şey bütün nesnelerde bulunan, yüzeyini görmesek bile elimize alıp incelediğimizde bize bu nesne hakkında bilgi veren bir yapıdır. Her nesnenin dokusu bize o nesnenin dokusu kimliği hakkında bilgi verir (Alakuş ve diğerleri, 2011).

Dokular, gerçek dokular ve görsel dokular olmak üzere iki çeşittirler. Gerçek Dokular, nesnelerin yüzeyini kapsayan, dokunma duyumuzla algıladığımız doku türleridir. Damarlı bir yaprak, bir ağaç, bir ağaç kabuğu, bir taş duvar bu dokulara örnek olarak gösterilebilir. Görsel Dokular ise; üç boyutlu olmayan, ancak gözümüzle algılayabildiğimiz dokulardır. Sanatçıların iki boyutlu sanat eserlerinde, gerçek dokuların bir benzetimi olarak oluşturdukları her türlü doku, görsel dokulara örnek olarak gösterilebilir (Tuna, 2003).

Kısacası doku, dokunma hissimizle ve gözlerimizle gerçekleştirdiğimiz ve her insanda farklı hisler bırakan ve her nesnede ayrı bir tat veren kavramdır.

2.5.1.6. Leke (Işık-Gölge)

Leke, yüzey üzerine ışığın etkisiyle ortaya çıkan ton değerleridir. Bu değerler açık, orta ve koyu tonlardır (lekelerdir). Çeşitli tonlamalardan oluşan bu lekeler bir rengin kendi içerisindeki tonları olabileceği gibi, farklı renklerin birbirleriyle olan ton ilişkileri şeklinde de karşımıza çıkabilir (Buyurgan &Buyurgan, 2012).

Doğal veya suni ışık kaynaklarından çıkan ışık her objeyi aynı şekilde aydınlatmadığı gibi; üzerine düştüğü bir objenin her yerini de aynı şekilde aydınlatmaz. Objenin ışığa dönük yerleri aydınlık, ışığı görmeyen yerleri de karanlık olarak görünür. Aydınlık ve karanlık lekeler arasında kalan yerler de objenin doğal renginde görünür. Üçboyutlu, keskin, köşeli objelerin (küp, piramit vb.) gölgeleri daha koyu olur, dolayısıyla da bu tür ojeler üzerinde ton farkını iyi göremeyiz. Üçboyutlu, yuvarlak şekilli objelerde (top, yumurta vb.) ise durum tam tersi olur. Objenin üzerine düşen ışığın diğer kısımlara açıktan koyuya doğru yumuşak bir geçiş yaptığı görülür (Akgün, 2015).

2.5.1.7. Değer (Valör)

Valör rengin üç temel özelliğinden birisidir. Bu özellikler, rengin ton kroma ve valör değeridir. Kroma değeri, bir rengin matlık, parlaklık şiddetini (gücünü) belirler. Valör ise herhangi bir rengin en açığından, en koyusuna kadar tüm değerlerdir (Brommer, Horn, 1985).

Değer ile ton çoğunlukla birbirine karıştırılır. Ton iki renk arasındaki geçiştir. Değer ise bir rengin siyan ve beyazla olan ilişkisidir. Tek bir rengi tuvalin ortasına koyup farklı köşelere siyah ve beyaz koyup arada geçişler oluşturursak ortaya koyduğumuz rengin farklı değerlerini bulmuş oluruz (Alakuş ve diğerleri, 2011).

2.5.1.8. Boşluk

Bir tasarımda espas; çizgi, biçim-form, doku ve renkten, kullanım bakımından farklılık göstermektedir. Sanatta espas kavramı; çizim, resim veya baskı sanatlarında görülen iki

boyutlu espas ve ayrıca heykel, mimari ve seramik ürünlerinde görülen 3 boyutlu espas olmak üzere genelde iki şekilde görülmektedir (Tuna, 2003).

2.5.2. Görsel Düzenleme İlkeleri (Tasarım İlkeleri)

Tasarım ilkeleri, bir sanat eserinin sanatsal değerini oluşturan anlatımlardır. Tasarım elemanlarının bir araya gelmesiyle tasarım ilkeleri, tasarım ilkelerinin sanatsal anlatımda kullanımı ile de sanat eseri oluşur (Alakuş ve diğerleri, 2011).

2.5.2.1. Denge

Görsel ağırlıklı olan öğelerin eşit dağılımının bir türü olan denge, tasarım ilkelerinden biridir. Denge zıtlıkla koşulludur adeta ve yeryüzündeki her şey zıtlıklar dengesine dayalıdır. İnsan yaşamı ve kendisi dengeye dayılıdır. Dengesizlik her şeyi altüst edebilir. Çünkü dengesizlik bozukluk, yanlışlık demektir. Görsel uyarıcılık dengedeki doğruluk ya da rahatsız edicilik sonucu oluşur. Gerek görsel gerek devinimsel gerekse sessel anlatımda dengenin sağlamlığı söz konusudur. Denge formda, renkte, harekette, açık-koyuda kendini gösterir. İki boyutlu düzenlemeye ait dengede daima ifadeyi sağ ve sol olarak ya da alt ve üst olarak iki bölüme ayıran düşey ve yatay eksen aranır. Denge simetrik (bakışık) ve asimetrik (bakışımsız) olarak ikiye ayrılır:

Simetrik Denge (Bakışık): Bir eksene göre öğelerin aynı durumda tekrar etmesiyle oluşur. İnsan vücudunun doğal olarak simetrik dengeye sahip olması sanat gücünü bilinçaltında o yönde etkilemiştir. Kesin kararlı oturmuş bir kompozisyonu oluşturur. Ancak fazla ilgi uyandırmaz.

Asimetrik Denge (Bakışımsız): Eşit ya da eşit olmayan görsel ağırlıktaki ve çekicilikteki öğelerin düzenlenmesiyle oluşturulur. İlgi çekici olması yönünden kompozisyon daha başarılı olur. Anlatımı oluşturan elemanların; benzerlik, zıtlık, üslup, uygunluk ilişkileriyle renk, biçim, hareket, açık-koyu ile oluşan denge, asimetrik dengeyi oluşturur (http://www.sanatdersi.com/temel-sanat-egitimi/temel-tasarim-gorsel-tasarim-ilkeleri-denge.html).

2.5.2.2. Hareket ve Ritim

Hareket, bir plastik eserde, mesela bir resimde, figürlerin koşması ya da yürümesi değildir. Sözgelimi, plastik unsurların yön zıtlıkları, hareketin oluşması için yeterlidir. Bu durum, zaman zaman çizgilerin yön ve değer karşıtlıklarıyla; ışık-gölgeci dönemde ışık ve gölgenin yön karşıtlıklarıyla; renkçi bir eserde, renklerin yön karşıtlıklarıyla sağlanır (Yolcu, 2009).

Alakuş ve diğerlerine (2005) göre ise ritim (rhytm) ve hareket (movement), sanatçı ve tasarımcıların çoğu zaman şekil, figür ve objelerin tekrarlarıyla gerçekleştirdikleri sanatsal ilkelerdir. Ritim'deki görsel hareket, monoton olmayan ahenkli ve kontrollü hareketlerdir. Monotonluktan kaçınmak için ritim ve hareket birlikte kullanılır. Ritimler; çizgi, ışık ve gölge alanları, renk benekleri (spotları), şekil ve uzamın tekrarları ya da dokulu yüzeyler gibi tasarımın öğelerinden herhangi birini kullanmak suretiyle oluşturulabilir. Ritim, genellikle ya çizgilerle ya da biçimlerin uzantı ve uzatmalarıyla yapılır.

2.5.2.3. Zıtlık

Zıtlık, resmin diğer tüm unsurları arasındaki karşıtlıklar resmin anlatım olanaklarının en önemli unsurlarından birisidir (https://gorselsanatlar.wordpress.com/tag/zitlik-nedir/).

Başka bir tanımıyla zıtlık, sanatsal düzenleme elemanlarının (renk, çizgi vb.) kullanılarak oluşturulduğu farklılık olarak tanımlanabilir. Farklılıklar her zaman insanın dikkatini çekmiştir. Bir fotoğraf karesinde tamamen kırmızı şapkalar olsun; bu şapkaların yanına bir tane de yeşil şapka koyarsak fotoğraf karesinde renk zıtlığı sağlanarak fotoğrafa canlılık katılmış olur. Resimde yapacağımız küçük bir hareket, yararlanacağımız zıtlık, resmi monotonluktan kurtarır (Alakuş ve diğerleri, 2011).

2.5.2.4. Oran-Orantı

Resim çalışmalarında nesnelerin birbiriyle olan ilişkisine, cismin eni ile boyu arasındaki farka oran denir. Şöyle ki; cisimler çizilirken ya da resimleri yapılırken ya kendi üzerinde bulunan parçalar birbiriyle kıyaslanır ya da yakınında bulunan diğer cisimlerle kıyaslanarak birbirlerine göre oranları (büyüklük-küçüklük) tespit edilerek çalışma sürdürülerek bitirilir. Yapılan nesnelerin eninin boyuna göre oranı etrafta bulunan nesnelere göre olan büyüklüğü-küçüklüğü resmimizin hatasız olmasını sağlar (http://resimkurs.blogspot.com.tr/2010/07/oran-oranti-proportion.html). Bu tanıma ek olarak, Özsoy ve Alakuş'a (2009) göre oran, bir düzen

içindeki ölçülerin ilişkisini oluşturur. Örneğin; kocaman bir kanepenin küçücük bir odaya yerleştirilmesi ya da geniş bir duvara küçük bir tablonun asılması veya bir figürün ya da nesnenin bir parçasının diğerine ya çok küçük ya da çok büyük olması gibi unsurlar rahatsız edici unsurlardır.

Oranların dengesi ve iyi ayarlanmış olması, kompozisyonun etkili görünmesini sağlar. Böylesi bir dengenin oluşturulmasında çok değişik yollar denenebilir. Klasik Yunan sanatında ve Rönesans'ta geometri ve matematik yasalarına itibar edilmiş; özellikle "altın oran" kompozisyonlarının çıkış noktası olmuştur (Yolcu, 2009).

2.5.2.5. Birlik (Bütünlük)

Birlik gerek müzik, drama, edebiyat, gerekse resim, heykel gibi plastik sanat alanlarındaki tüm sanat formlarının başarılı olabilmesi için gerekli bir unsurdur. Sanat çalışması üzerinde uygulanan tüm ilkeler, çalışmanın birlik ve bütünlük içinde görülmesi amacını taşımaktadır (Tuna, 2003).

Buyurgan (2012) birliğin, çalışma yüzeyinde tasarım (düzenleme) elemanlarının (çizgi, doku, renk, leke, form ve şekil, boşluk)tamamının, tasarım ilkeleri (hareket, denge, vurgu, kontrast, ritm, tekrar ve çeşitlilik) doğrultusunda estetik bir bütünlük oluşturması olduğunu savunmuştur.

2.5.2.6. Çeşitlilik

Çeşitlilik, değişiklik ve zıtlıkları içeren bir tasarım düzenleme ilkesidir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012). Doğal yaşam içerisinde de çeşitliliği hem fiziksel hem de sosyal olarak görmek mümkündür. Fiziksel olarak ele alındığında etrafımıza baktığımızda ağaçların, insanların çeşitliliği hemen göze çarpar. Aynı durum insanın sosyal yaşantısında da vardır. Örneğin bir insan her gün aynı şeyi yaptığı zaman sıkılır. O farklı bir şey yapmak, farklı bir yere gitmek ister. Aslında bu istek çeşitlilik, farklılık gereksinmesinden kaynaklanır.

Sanat eserlerinde çeşitlilik ilkesi, resme bakıldığı zaman üzerine ana temanın birliğinin çerçevesi içerisinde canlı ve zengin bir çeşitliliğin de elde edilebilmesi, resmin albenisini arttıran önemli bir unsurdur (Alakuş ve diğerleri, 2011).

2.5.2.7. Vurgu

Tasarım ilkelerinden birisi olan vurgu, çalışma yüzeyi üzerindeki herhangi bir parçanın diğerlerine nazaran daha baskın olması demektir. Görsel alanda vurgu iki şekilde ortaya çıkar. Birincisinde sanatın elemanlarını oluşturan renk, çizgi, doku, leke gibi unsurlardan birisinin tüm yüzeylerde etkin olması, ikincisinde ise tüm yüzey üzerinde sadece bir bölümün ön plana çıkarak baskın hale dönüşmesi (ilgi merkezinin oluşması) dir. (Regans, 1995 Akt: Buyurgan ve Buyurgan).

2.6. Üçboyutlu Çalışmalarda Bir Malzeme Olarak Gümüş

Sanat eğitiminde kullanılan telkâri işleme malzemelerini ele aldığımızda, gümüş telinin yumuşak bir madde olması ve yapısı gereği şekil verme kolaylığından dolayı telkâri yapımında kullanılan en etkili malzemedir. Altın madenin ekonomik değeri yüksek olduğu için orta sınıf insanlar ziynet ve süs eşyası olarak maddi değerinden dolayı daha çok gümüş madenini tercih etmektedir. Telkâri sanatının hammaddesi olan gümüş zarif ve uzun yıllar kullanılabilecek olan bir malzemedir. Ayrıca yapısı gereği kolay şekil alması, elle ve kalıp ile şekillendirilebilir olmasından dolayı da telkâride kullanılmaktadır.

Sanat eğitiminde diğer maddelere nazaran farklı bir yere sahip olan gümüşün farklı özellikleri şunlardır:

- Gümüş, ışığı çok iyi yansıtan, dövülebilen, esnek bir metaldir. Gümüş, beyaz, parlak, değerli bir metalik elementtir.1 gr gümüşten 2 km uzunluğunda ince tel çekilebilir. Atmosferde oksitlenmeye karşı büyük bir mukavemet gösterir. Bakırdan daha zor, altından ise daha kolay oksitlenir. Asitlere ve birkaç organik maddeye karşı dayanıklıdır. (Altuner, 2013 syf:4)
- Kullanım alanı çok geniş doğal bir malzemedir.
- Gümüş negatif enerjiyi alır.
- Gümüş elementi eski çağlardan beri tedavi amacıyla kullanılmaktadır. Özellikle yara tedavisinde kullanılan gümüş enfeksiyon riskini ortadan kaldırır. Hristiyanlık inancının Roma kültüründe yaygın bir kanı vardır: *"KUTSAL SU, HASTALARI İYİLEŞTİRİR."*

Buna dayanarak Romalılar gümüşün (saf gümüş), suyu saflaştırdığını keşfetmiş ve bunu bir hayli kullanmışlar. (Altuner, 2013 syf:30, 40)

- Yumuşak bir maden olmasından dolayı rahatça şekillendirilebilir.
- Gümüş teli pota da eritildiğinde ve makinede tel çekme işlemi yapıldığında, toz kaynak işlemi yapıldığında ve en son aşama olan parlatma işlemi ile tüm aşamalarda bir yenilik ve farklılık sunar.
- Gümüş renk ve doku açısından telin kullanım amacına göre çeşitlilik sunar.
- Gümüş öğrenciye sabırlı bir şekilde çalışma disiplini kazandırır.
- Gümüş negatif enerjiyi alır.
- Çalışma esnasında önlük kullanımı, gözlük kullanımı, maske kullanımı iş kazalarının önlenmesini sağlar.
- Öğrenci yeni bir eser üretme sürecinden geçtiği için başarı ve farkındalık duygusunu yaşar.
- Gümüş sağlığa zararlı bir madde değildir. Ancak ağız ve göze sürülmemesi gerektiği gibi toz halde de solunumu sakıncalı olabilir.

2.6.1. Kuyumculuğun tanımı

Kuyumculuk, kıymetli veya kıymetsiz olan, metal yada metal olmayan hammaddeleri işlemek suretiyle sanat eseri yapmaya yönelik faaliyetlerin tümüne denir (Vitiello, 1995, s.1).

Maden ve mücevherat sektörünün temel taşı kuyumculuk, altın, gümüş gibi değerli madenlerin tel haline getirildikten sonra işlenerek süs ve ziynet eşyasına dönüştürülmesi işlemlerinin yapıldığı meslek dalıdır (Özdemir, 2010)

2.6.2. Takı Nedir?

Takı; takmak kelimesinden gelmektedir. Ziynet eşyası olarak da bilinen takı, insanların hoş görünmek amacıyla taktıkları çeşitli maden ürünleri ve buna benzer yapılmış olan süs eşyalarıdır (Özbağı, 1993, s.13).

Kuyumculuk teknolojisi ile takıların biçim ve isimlerini; yazılı kaynaklardan, duvar resimlerinden, sikkeler ve heykeller üzerindeki takı tasvirlerinden öğreniyoruz. Kazılardan

çıkan takılarla, arkeolojik belgeler ve yazılı kaynaklardaki bilgiler birleştirilince birçok bilinmeyen problem, daha kolay açıklanabilmektedir (Savaşçın, 1986, s.75).

Takı ve aksesuarlara ait bilgilere bu günden 30 bin yıl öncesinde üst paleolitik dönemde, mağara duvar resimlerinde küçük kadın heykellerinde rastlanmaktadır (Sokullu, 2003, s.28).

İlkçağda Anadolu'da kuyumculukla uğraşan ustalar altın, gümüş, bakır üzerine kabartma, kalıpla çakma, telkâri, burma, kakma, kaplama, oyma, som döküm, savat, yaldızlama gibi teknikleri büyük ustalıkla uygulamışlardır (Sakaoğlu ve Akbayır, 2000, s.113).

Batı Anadolu'da kurulmuş olan Lidya uygarlığının kuyumculuğuna ait en güzel örnekler, Karun'un Hazinelerine aittir. Günümüzde Uşak Müzesinde sergilenen bu eserler arasındaki bilezikler, gerdanlıklar, broşlardaki süsleme tekniklerinin mükemmellikleri etkileyicidir. Dolayısıyla telkâri, mineleme, granülasyon tekniklerinin dikkat çektiği eserlerde hayvan başları, güneş ve ay motifleri yaygın olarak kullanılmıştır (Atasay, 2004, s.12).

Helen Uygarlığı döneminde ki takılar da kabartma, Telkâri, granülasyon teknikleri üstün bir beceriyle kullanılmıştır (Atasay, 2004, s.12).

2.6.3. Takılarda motiflerin kullanımı

Motif; sanat eserleriyle, süsleme işlerinde tekrar eden ya da kendi başına ayrı bir grup oluşturan şekillerin her birine verilen addır (Özbağı, 1989, s.28).

Motifler; toplumun geleneklerine, töresine, dini inançlarını, örf ve adetlerini, estetik zevkini yansıtır (Efendi, 2000, s.381).

Anadolu kadınının kullanmış olduğu takılarda, ilk amaç süslenmek ikinci olarak ise takının getireceği maddi yarar gözetilmiştir. Anadolu kadınları, atalarının destanlaşmış öykülerini motiflerle söylemişlerdir. Anadolu kadınının elini, kolunu, belini, başını, göğsünü, süslemek için kullandığı takılar, kimisi için bereket, kimisi için uğur, kimisi için sabır ve kimi içinde gözden sakınmakta kullanılır (Payzın, 1985, s.44).

Geleneksel gümüş kadın takılarında, kadın takılarının süslemelerinde, bitkisel motifler yoğun olarak kullanılmaktadır. Bitkisel motifleri, hayvansal motifler, geometrik motifler ve nadiren de yazılar izlemektedir (Özbağı, 1989, s.28).

2.7. Telkâri Sanatı Nedir?

Telkâri Farsça, kar (kari) ve tel kelimelerinden meydana gelmektedir. Latince'de bu kelimenin karşılığı filigran'dır. Filim (iplik) ve granum (buğday) sözcüklerinin bileşimidir.

Bu tekniğin Latince adı Filigran'dır. Telkâriye, kıvrımlı filigran, vav İşi (motif olarak Arapça vav " و" harfinin kullanılması), Anadolu da Çift İşi (bu işin çift adı verilen cımbıza benzer alet ile yapılması), Musul ve Suriye'de ise Şam işi'de denilmektedir (Özdemir, 2010).

Telkâri; Altın ve gümüş telleri eğip, bükerek desenler yapmaya ve bu yumuşak tel motifleri gümüş veya bakır lehim ile kaynak işlemi kullanılarak birbirine veya madeni bir zemin üzerine tutturmaya denir. Bu arada her telle yapılan çalışma telkâri değildir. Örneğin Trabzon hasır bilezikleri de telle yapılır fakat telkâri değildir.

Telkâri zor ve meşakkatli bir sanat değildir fakat sabır gerektirir. Telkâri ustasının, tel motifleri birleştirirken, çok titiz ve özenli çalışması gerekir.

Binlerce yıl öncesine dayanan bu kadim sanat, Anadolu'daki telkâri ustalarımızın pek çok kültürden meslektaşlarıyla birlikte en parlak eserlere imza attığı zarif, zor, çileli el işi, tel işi, telkâri. İncecik zevklerin, incecik tellere sevgiyle, emekle, incelikle işlendiği, binlerce yıllık gümüş sanatımızın biricik, eşsiz kolu; telkâri. Mardinli ustanın, tarihin derinliklerinden gelen ve mitolojik güzelliği yüreklere nakşeden, estetik bir bütünlük olarak tanımladığı has iş Telkâri: Ustasının, inceldikçe ustalığına işaret eden tellere, 'sanatıma feda olsun' diyerek, imzasını dahi atamayacağı incecik tellere kendini bırakarak hayat verdiği tasarımlardır (Pasabahcemagazaları.com/Sedefkari/Zevk-i Selim).

Bu telkâri tekniği ile üretilmiş takı örnekleri arasında kolye ucu, küpe, saç süsü, yaka iğnesi (broş), bilezik, bileklik, kemer, saç tokası ve örnekleri yer alır.

2.7.1. Telkâri Sanatı ve Tarihsel Gelişimi

Tarihe baktığımızda madenler insanoğlu tarafından çok eski tarihlerden beri kullanılmaktadır. Maden sanatının ilk adresi Anadolu'dur. Günümüzden yaklaşık 8000 yıl öncesine ait bir yerleşim yeri olan Çatalhöyük'te bulunan bakır ve kurşundan yapılmış süs eşyaları bunun kanıtı olarak gösterilmektedir (Melleart, 1962, s.156).

Arkeolojik kazılardan sonra elde edilen verilere göre telkâri tekniğinin M.Ö. 3000 yılından beri Mezopotamya'da, M.Ö.2500'lerden bu yana da Anadolu'da kullanıldığı bilinmektedir. Kaynaklarda telkârinin merkezinin 12. yy' da Musul olduğu, bu sanatın Musul'dan Suriye'ye, oradan da Anadolu'ya geçtiği 15. yüzyıldan bu yana ise Türkler arasında da telkâri yapıldığı bilinmektedir (Aksoy, 2008).

Mezopotamya bölgesi çok farklı kültürler tarafından yönetilmiştir. Bu nedenle İslam öncesi dönemde ve hatta ilk orta çağda burasının çok kozmopolit bir yapısı olmuştur. Burada Arap medeniyetleri nüfusun büyük bir kısmını oluştursa da onlar sanat alanlarından ziyade ticaret ve askerlik meslekleri ile ilgili olmuşlardır (Bakır, 2006).

13. yüzyılda ortaya çıkan ve bugünkü esnaf ve zanaatkârlar odalarının başlangıcı sayılan ahiler tarafından Anadolu'ya yayıldığı varsayılan gümüş işleme sanatı, eritilip tel haline getirilen gümüş, haddeden geçirilerek inceltilir ve bu durumda hemen hemen saf halde olduğu için kolayca bükülür. Zanaatkâr, bu telleri ufak el aletleri ile istediği şekilde kesip kıvırır. Parçaları birbirine gümüş kaynağı kullanarak kaynatıp eserini ortaya çıkarır (Arseven, 1975).

Telkârinin Türkiye'deki en önemli merkezi Mardin'in Midyat ilçesidir. Mardin'de yapılan işler son derece zarif ve kıymetlidir. Özcoşar'a (2007) göre, Geleneksel el sanatlarımızdan olan gümüş işlemeciliğinin dünya çapında ün kazanmış örneklerinden birçoğu Mardin ili Midyat ilçesinde yaşayan sanatkârlar tarafından yapılmıştır ve halen yapılmaktadır.

Türkiye'deki diğer bölgeler ise Beypazarı, Trabzon, Sivas, Edirne, Elazığ ve Diyarbakır'dır (Kuşoğlu, 1986).

İlkçağlarda altın ve gümüş levhaların tel şeritler halinde kesilerek, bunlardan taş veya tunç bir yüzeyde yuvarlak teller yapıldığı, tel yapımı için "delikten çekme" tekniği kullanıldığı bilinmektedir.

El sanatları, insanın doğa ile giriştiği mücadelede hayat şartları gereğince kullandığı tekniklerin en somut ve sade halidir. İnsanların ihtiyaçlarını karşılamak ve yaşamın zor koşulları gereği örtünmek ve korunmak amacı ile yaptıkları aletler el sanatlarının ilk örnekleri olarak kabul edilebilir.

Daha sonra gelişerek çevre şartlarına ve halkın ihtiyacına göre değişimler gösteren el sanatları, ortaya çıktığı toplumun duygularını, görsel beğenilerini ve kültürel özelliklerini de yansıtır hale gelerek geleneksel bir kavram olma vasfını kazanmıştır.

Mardin ili Midyat ilçesinde üretilen ve kendine has tekniği olan gümüş telkâri işlemeciliği de buna önemli bir örnektir.

2.7.2. Telkâri sanatının gelişimi ve günümüzdeki durumu

Mardin tarihte değişik medeniyetlere ev sahipliği yaptığından el sanatlarında çeşitlilik göstermekte ve oldukça ilgi çekici, zarif ve önemli el sanatı örnekleri görülmektedir. El sanatları bütün halk sanatları gibi bir bölgenin kültürel kişiliğinin en canlı belgeleridir.

Toplumların sanat uygarlığını en keskin ve açık bir biçimde, o toplumun süsleme sanatlarında görmek mümkündür. Süsleme açısından son derece zengin olan Mardin el sanatları gerek renk, motif ve kompozisyon yönlerinden, gerekse Mardinlilere özgü süsleme geleneğinin ve kültürünün bu sanatın yakın ilişkide bulunduğu diğer kültürlerden kolayca ayırmak mümkündür. Çünkü Mardin süslemesi sade ruha ve aynı zamanda mantığa hitap eden eşyanın kendisini değil, ona hakim olan doğa kanunlarını da kullanılmaktadır (Noyan, 2008).

Mardinli kuyumculardan alınan bilgilere göre yörede gümüş işlemeciliği ile uğraşan ustalarının bir kısmının İstanbul'a ve yurtdışına göç ettikleri ve mesleklerini gittikleri yerde devam ettirdikleridir. Bunun gerekçesi olarak ekonomik koşullar, terör olayları ve çalışan ustaların Süryani olmasından dolayı çocuklarını gayri Müslimlerle evlendirmek istemelerini göstermişlerdir (Saraçoğlu, 2008).

İnce işçiliği, tekniği, motif ve kompozisyonları ile dikkati çekmiş olmasına rağmen bu gün bu ustaların birçoğu ya başka yerlere göç etmiş ya da mimari yapılarda çok güzel örneklerini gördüğümüz taş işçiliği ile uğraşan ustalar olmuşlardır. Oysa Midyat ta yapılmakta olan telkâri gümüş işlemeciliğinin yeni tasarımlarla desteklenmesi kurum ve kuruluşlarca yapımının devam ettirilmesi gerekmektedir (Özcoşar, 2007). Telkâri sanatının geliştirilmesinde en önemli faaliyetler, projeler ve halk eğitim müdürlüğünce açılan kurslar ile birlikte son birkaç yıldır akademik ve profesyonel bir çatı altında Mardin Artuklu Üniversitesi tarafından açılan TTKB (Telkâri uygulama atölyesi veya Takı Tasarımı ve Kuyumculuk Bölümü) tarafından yürütülmektedir.

Bu projelere şöyle değinebiliriz:

Günümüzde gümüş işlemeciliği ürünlerine olan talepte artış olup, yurtiçi ve yurtdışında da pazar bulabildiği için GAP idaresi-UNICEF işbirliği ile gerçekleştirilen ÇATOM (Çok amaçlı toplum merkezi) projesi kapsamında köyden kentlere göç eden kadınlara meslek ve gelir kazandırma amaçlı yapılan faaliyetler de üretilen el sanatları içerisinde gümüş işlemeciliği de yer almıştır (Aydın, 2006).

Ayrıca şuan Mardin DİKA projesi tarafından yürütülmekte olan Mardin'in turizmine katma değer kazandırmak için çeşitli alanlarda yürütülecek olan projelere bu araştırmanın ilham kaynağı olduğu söylenebilir.

Mardin Tasarım ve İnovasyon Merkezi Projesi**:**

Mardin'de genel olarak yöresel ürünlerin ve değer ihtiva eden yerel ürünlerin turizm sektörüne yönelik olmak üzere üretilip sunulması daha çok yöneticilerin yönlendirmesiyle halk

eğitim merkezleri, ÇATOM ve sivil toplum örgütlerinin çabalarıyla yürütülmektedir. Üretilen yöresel ürünlere ilişkin motivasyon da daha çok sosyal anlamda kadınların ve diğer dezavantajlı grupların iyileştirilmesinden kaynaklanmaktadır. Her ne kadar yürütülen çalışmaların faydalı birçok sonucu olsa da esas itibariyle pazarlanan ürünlerden elde edilen katma değer çoğu zaman sınırlı kalmaktadır. Bugün Mardin'in en önemli turistik hediyelik eşya ürünlerinden biri sayılan telkâri büyük oranda bölge dışından ve fabrikasyon şeklinde gelmektedir. Bu ürünlerin yerel ekonomiye sağladığı faydanın düşmesine ve uzun vadede de aslında yerele ait olan bir ürünün tamamen özgünlüğünü kaybetmesine yol açacak mahiyettedir. Telkâri örneğinde olduğu gibi yerelde üretilen ve satılan birçok ürünün özgün tasarım ve inovasyon ile sadece yerelde değil elektronik satış kanalları ile bütün dünyada önemli bir talep ile karşılanacağı bunun gibi birçok örnek çalışmada deneyimlenmiştir. Tarihi Mardin'de atıl ve kullanılmayan eski taş bir yapının modernize edilmek suretiyle bir tasarım-inovasyon merkezine dönüştürülmesi hedeflenmektedir. Bu yöresel ürünlerin katma değerini artırmakla kalmayıp, yerel inisiyatife vizyon kazandırması, Tarihi Mardin'in Yayalaştırılması projesine de katkı sağlayacaktır. Artuklu Kaymakamlığı ve Mardin Müzesi işbirliğiyle ve ilgili paydaşların katılımıyla yürütülecek projeye 2 milyon TL güdümlü proje desteği sağlanacaktır.(www.dika.org.tr/6087-haberler.Erişim:20.04.2017).

Midyat Telkâri Tasarım ve Uygulama Merkezi Projesi :

Telkârî, Mardin yöresine ait bir gümüş işleme sanatı olmakla birlikte özellikle Midyat ilçesinde daha fazla ön plana çıkmaktadır. Bu sanatı yaşatan birkaç usta ile hali hazırda Telkârî ürünlerinin satışını yapan birçok firma Midyat ilçesinde faaliyet göstermektedir. Artuklu Üniversitesi Midyat Meslek Yüksek Okulu Kuyumculuk ve Takı Tasarımı Bölümü'nde Telkârî işçiliğine yönelik bir atölye bulunmaktadır (Resim 2). Ancak Mardin genelinde satılan uzak doğu menşeli fabrikasyon ürünler telkârî sanatını ve ticaretini olumsuz yönde etkilemektedir. Telkâri sanatını el yapımı temelinde geliştirmek ve inovasyona dayalı tasarımla daha fazla katma değerli ürünler elde edilmesini amaçlayan özel bir merkezin hayata geçirilmesi turistik ürünlerin özgünlüğünü korumasına altyapı oluşturacak mahiyettedir. Artuklu Üniversitesi Midyat Meslek Yüksek Okulu Kuyumculuk ve Takı Tasarımı bölümünün hali hazırda faaliyet gösterdiği konukevi ile birlikte daha önce Ajans desteğiyle restorasyonu yapılmış tarihi bir bina "Telkâri Tasarım ve Uygulama Merkezi" olarak düşünülmektedir. Bina konumu itibariyle tarihi Konukevi'ne bitişik olduğundan ziyaretçi açısından pozitif imkânlara sahip olacaktır. Ayrıca binada çoğunluğu kadın olmak üzere 100 - 150 kişi arasında personel istihdam edilebilecektir.

Midyat Kaymakamlığı ve Artuklu Üniversitesi Midyat Meslek Yüksek Okulu işbirliğiyle ve ilgili paydaşların katılımıyla yürütülecek projeye 2 milyon TL güdümlü proje desteği sağlanacaktır (www.dika.org.tr/6087-haberler.Erişim:22.04.2017).

Resim 1 : Telkâri Atölyesi Giriş Kapısına Asılan Tablo

Resim 2 : Telkâri Uygulama Atölyesi

2.7.3 Telkâri Gümüş İşlemeciliğinin Yapım Aşamaları

Telkâri; İnce gümüş tellerden oluşan ayrı ayrı parçaların değişik formlarda birbirine birleştirilmesi için toz kaynak kullanılarak ısıtıcı yardımı ile lehimlenerek yapılır.

Gümüş madeni, gündelik yaşamda kullanılacak eşya yapımına gelinceye kadar birçok aşamalardan geçirilir: İlk işlem eritme ocağında potalara konulmuş gümüşün eritilmesi ile başlar. Potada eritilen gümüş plaka ve gümüş çubuk elde edilmek üzere kalıplara dökülür. Silindirden geçirilen gümüş çubuklar haddeden geçirilecek inceliğe getirilir ve istenilen incelik elde edilinceye kadar haddelerden geçirilir (Özcoşar, 2007).

Daha sonra yapılacak işe göre telkâri işlemeciliği yapılır. Telkâri sanatında çok eskiden yapılmış örnekleri olduğu için ustalar tarafında klasik motifler direkt çalışılarak yapıldığı görülmektedir. Ayrıca yeni ve farklı tasarımlar için önce tasarım olarak ustanın resim yeteneğine göre kâğıda çizilir.

Telkâri tekniğinde gümüş işlemeciliği iki ana aşamadan oluşur;

1- İskelet ya da çatı teli olarak hazırlanır

2- Çatı teli içine iç dolgular ya da motiflerin yerleştirilmesidir.

Daha sonra ise toz kaynak kullanılarak ısı ile birleştirilme işlemi uygulandıktan sonra gündelik yaşamda kullanılacak eşya yapımına gelmesi için en son parlatma aşaması uygulanır.

Aşağıda Telkâri Gümüş İşlemeciliğinin Yapım Aşamalarını Gösteren Resimler Aşamalı Olarak Gösterilmiştir.

Resim 3 : Aşama 1 (Tasarım ve Desen Aşaması)

Resim 4 : Aşama 2

Resim 5 : Aşama 3

Resim 6 : Aşama 4

Resim 7 : Aşama 5

Resim 8 : Aşama 6

Resim 9 : Aşama 7

2.7.4.Telkâri sanatı tekniği ve örnekleri

İnce gümüş ya da altın tellerin kıvrılarak, sarılarak ya da örülerek çeşitli desenler oluşturacak şekilde düzenlenmesiyle birlikte ya da metal bir zemin üzerine lehimlenmesi ile elde edilen ince görünümlü dantele benzeyen iştir (Bingöl, 1999).

Telkâriye aynı zamanda "vav" işi de denilmektedir. Vav işi olarak söylenmesinin nedeni telkâride kullanılan dolgulardan olan vav biçimindeki dolgunun Osmanlıcada vav harfine benzemesinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca bu sanata işin yapımında kullanılan çift olarak adlandırılan araçtan ismini alarak çift işi denilmektedir (Kuşoğlu, 1986).

Ülkemizde telkârinin en önemli merkezi Mardin'in Midyat ilçesidir. Mardin'den sonra Ankara'nın Beypazarı ilçesi gelmektedir. Bu ilçelerimizde yetişen telkâri ustaları son derece ince çalışılmış ürünler üretmişlerdir. Sivas, Elazığ, Edirne, Diyarbakır, Trabzon, Bursa, Erzurum, ve İstanbul 'da telkâri tekniğinin yapıldığı bilinmektedir (Anonim 2004, Akt: Kamiloğlu, 2009).

Midyat'ta telkâri ustaları ile yaptığımız röportajlarda Midyat telkâri işlemeciliğinin diğer yörelerdeki telkâri örneklerinden ayıran özelliğinin sıra dışı olan ince işçiliğinin yanında ayrıca kendine ait görsellik ve işçilik yönünden özel bir yerinin olmasından kaynaklandığını söylemektedirler.

Telkâri tekniğinin yaygın olarak kullanıldığı Mardin'de kullanılan motiflerin çeşitliliği dikkat çekmektedir. Bitkisel motiflerden papatya, gül ve yaprak motifleri kullanılmakta, hayvansal motiflerden, güvercin, kelebek ve şahmeran motifleri uygulanmaktadır. Geometrik motiflerden yuvarlak, üçgen kare, baklava dilimi ve yıldız formları yer almaktadır. Genel olarak, motif içleri vav, mekik (yörede kahke denilmekte), damla, yuvarlak (yörede tekerlek denilmekte),sim, sıkı ve seyrek dolgularla tamamlanmaktadır.(Kamiloğlu, 2009).

Mardin'de yapılan telkâri tekniğinde öncelikle ürünün modeli hazırlanmakta, model birebir kağıt üzerine çizilmektedir. Kâğıt üzerinde ürünün ana iskeleti ve içerisinde kullanılacak dolgular tespit edilmekte ve kullanılacak gümüş teller hazırlanmaktadır. Gümüşün ayarı yapılacak ürüne göre değişmektedir. Potada eritilen ve şideye dökülen gümüş tel çekme makinasında ve haddede inceltilmektedir. Telkâride dış iskelete muntaç veya çatı denilmektedir (Resim 10-11). İskelette 350- 1000 mikron (1 mikron:0,001mm) aralığında, dolguda ise 200-280 mikron aralığında tel kullanılmaktadır. İskelet parça kaynak ile birbirine kaynatılmaktadır (Anonim 2004, Akt: Kamiloğlu, 2009).

Resim 10 - 11 : İskelet(Çatı teli)

Resim 12 : İç dolgu

Resim 13 – 14 : Midyat Takı Tasarımımı ve Kuyumculuk Bölümünde yapılan telkâri sanatında inovatif motiflerden oluşan örnekler.

Resim 15 – 16 : Midyat Takı Tasarımımı ve Kuyumculuk Bölümünde yapılan telkâri sanatında inovatif motiflerden oluşan örnekler.

Resim 17 : Kolye

Resim 18 : Yüzük

Resim 19 : Kemer

Resim 20 : Lale Kolye

Resim 21 : Kolye Ucu

Resim 22 : Kolye

Resim 23 : Broş

Resim 24 : Yüzük

Resim 25 : Broş

Resim 26 : Broş **Resim 27** : Broş + Maskot **Resim 28** : Kolye

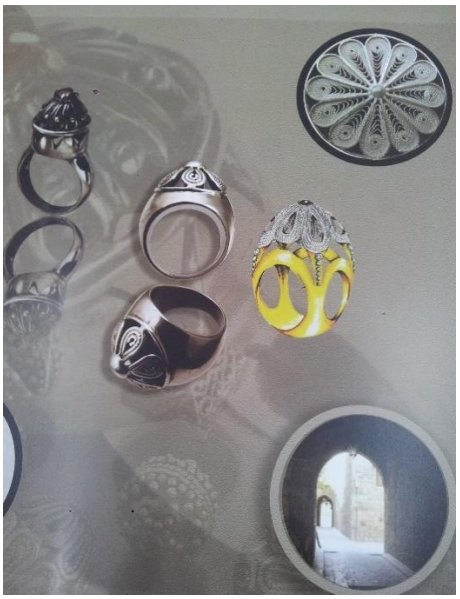
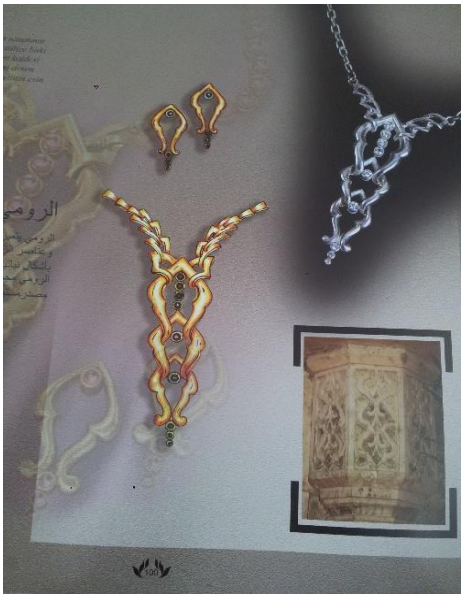

Midyat Takı Tasarımımı ve Kuyumculuk Bölümünde yapılan telkâri sanatında inovatif motiflerden oluşan örnekler.

2.7.5 Telkâri Sanatında İnovatif motifler betimleme

Resim 29: Katalog 1 **Resim 30:** Katalog 2 (Erçelebi, 2010)

Mardin Midyat ilçesinde bulunan tarihi yapılardan biri olan konuk evi, o dönemin yaşantısına tanıklık etmiş mimari bir unsurundan ilham alınmıştır. Konağın pencere vitrayları ile dış yapısındaki mimari detaylarından esinlenerek alınan tasarımlar telkâri tekniğinde kullanılarak inovatif motifler oluşturulmuştur. Telkâri tekniğinde geleneksel çizgi ve işçilik tekniğini koruyarak çağdaş bir yorum ile mimari unsurlardan ilham alınıp yeni ve farklı tasarımlar üretilmiştir. Telkâri sanatı ve geleneksel kuyumculuk çizgisine yeni bir yorum getirerek günümüzün modern bakışı ile yeni tasarımlar ortaya çıkarılabilir.

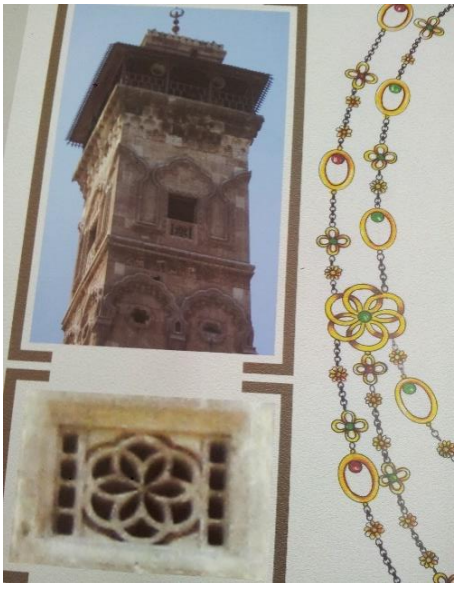
Tasarımda yaratıcılık ve görsel idrak çok önemli kavramlardır. Tasarımcı izlenimler yaparak günümüzün kullanıcılarına istekleri doğrultusunda özgün ve yalın çözümlerle yaratıcı fikirlere sahip olabilmelidir. Modelden model geliştirme yöntemi ile tarihi yapıların ve mimari formların detayları dikkatle gözlemlendikten sonra günümüzün çağdaş yorumu ile güncel tasarımlar üretilebilir.

Tasarım yapan kişi; iyi bir gözlemci olarak yeni oluşumları, teknolojik ilerlemeleri ve yaşadığı dönem içinde güncel, sanatsal, sosyolojik ve felsefi vb. sorunları takip ederek yakından izlemelidir. Tasarımda kullanılacak bütün fikirlerin geçerli olması kesin bir zorunluluktur ve tasarlanan üründe buluşlar gerçekleştirilmelidir. Günün moda akımlarını, malzemeyi, teknik bilgiyi çağdaş bir beğeni anlayışı içinde yorumlayarak tüketiciye sunmak zorundadır. Burada tasarımcı kendi yaratıcılığını geliştirebilmeli, düşünceyi ve çözümleri zenginleştirecek yöntemleri araştırabilmelidir (Megep, 2007).

Resim 31: Katalog 3

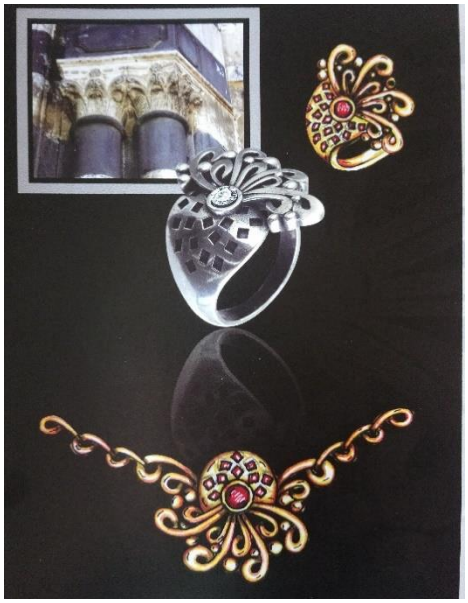
Resim 32: Katalog 4 (Erçelebi, 2010)

Resim 33: Katalog 5

Resim 34: Katalog 6 (Erçelebi, 2010)

2.8.Telkâri Sanatında Kullanılan Hammaddeler

Gümüş işlemeciliğiyle mesleğini sürdüren telkâri ustalarıyla yapılan karşılıklı görüşmede bu kadim sanatın hammaddesi gümüş ve bakırdır.

Ustalar 1000 ayar saf gümüş aldıklarını bunun içerisine kullanılacak ürüne ve modele göre değişik oranlarda bakır ilave ederek telkâride kullanılacak tel haline getirdiklerini ifade etmişlerdir. Ustalar tel inceliklerinin dış iskelette (muntaç) ve iç dolgularda faklı olduğunu, iskelette 350 - 1000 mikron, iç dolgularda ise 200-280 mikron (1mikron:0,001mm) arasında tel kullandıklarını belirtmişlerdir (Hindiyerli, 2008).

Noyan'a (2005) göre, Telkâri yapımında ustanın hüneri hammaddesini elde etme aşamasında başlar. Ocakta pota içerisinde eritilen gümüş ya da altın madeni, çubuk haline getirilmek için kalıba dökülür. Motifin şekline göre çubuk döküm, üzerinde geniş ve dar delikleri olan çelikten yapılmış bir madde olan haddeden geçirilir. Telkâri yapımında belki de en önemli ve zor olan işin bu kısmıdır… Çünkü haddeden geçirme işlemi hem zaman alır hem de gerçek bir ustalık gerektirdiği için zor bir iştir.

2.8.1. Telkâri Sanatında Kullanılan Araç Gereçler

Telkâri gümüş işlemeciliğinin yapımında kullanılan araçlar; gümüş tel ve levha hazırlama, gümüş işlemeciliği yapım aşamalarında ve gümüş işlemeciliği bitirme aşamalarında olmak üzere bu üç aşamada kullanılan tüm araç ve gereçler açıklanmıştır.

2.8.1.1. Eritme Ocağı

Eritme ocağı gümüşün istenilen sıcaklıklarda eritilmesini sağlayan ocaklardır. Gümüş altın, bakır gibi kıymetli metallerin eritilmesinde bu ocaklar kullanılır. Gümüş, altın ve bakır gibi değerli maddelerin eritilirken şalimolarla yapıldığı gibi bunların yetersiz olduğu durumlarda ya da ağırlıkça fazla olduğu durumlarda eritme ocakları kullanılır. (Resim 35)

Resim 35

2.8.1.2. Eritme potaları

Resimde görülen ateşte kızarmış olan silindir şeklindeki potaların içerisinde maden eritilen seramik granit ve metalden imal edilmiş kaplardır. Potalar yüksek ısıya dayanıklıdır. Erimiş haldeki madenden etkilenmez ve potaların üzerinde maden artıkları kalmaz (Resim 36).

Resim 36

2.8.1.3. Maşa Aleti

Maşa gümüş madeni eritilirken veya döküm aşamasında, tehlikeli ve yakıcı olan potaları tutmak için kullanılan aletlerdir. Demirden yapılan maşalar estetik şekline göre uç kısımları kullanım yerlerine göre şekil olarak düz veya kıvrımlı olabilir. (Resim 37)

Resim 37

2.8.1.4. Haddeler

Silindir makinesinden geçirilen telleri daha da inceltmek amacıyla kullanılan araçlardır. Çelik bir levha üzerine delinmiş ve çok sert çelik içeren, giderek küçülen bir dizi delikten oluşmaktadır. Deliklerin bir tarafı geniş diğer tarafı dardır. Tel geniş taraftan verilerek dar taraftan bir pense yardımı ile çekilmektedir (Resim 83). Yumuşak olan tel geriye doğru yığılarak delikten incelerek daha doğrusu deliğin çapını almış olarak çıkmaktadır. Haddelerin yapıldığı metalin çok sert olmasına gerek yoktur. Ancak deliğin etrafının çok sert olması, zamanla aşınıp delik çapının genişlememesi açısından önemlidir. Haddelerdeki delikler topluca bir parça üzerinde olabileceği gibi her bir delik ayrı bir parça üzerinde de olabilmektedir. Haddelerdeki delik çapları 1 mm=1000 mikrondan 0.28mm=280 mikrona kadar değişmektedir. Mardin'de 22 mikrondan 100 mikron inceliğe kadar değişen genişliklerde haddeler bulunmaktadır (Arlı, 1989, Akt: Ertuğrul, 2009).

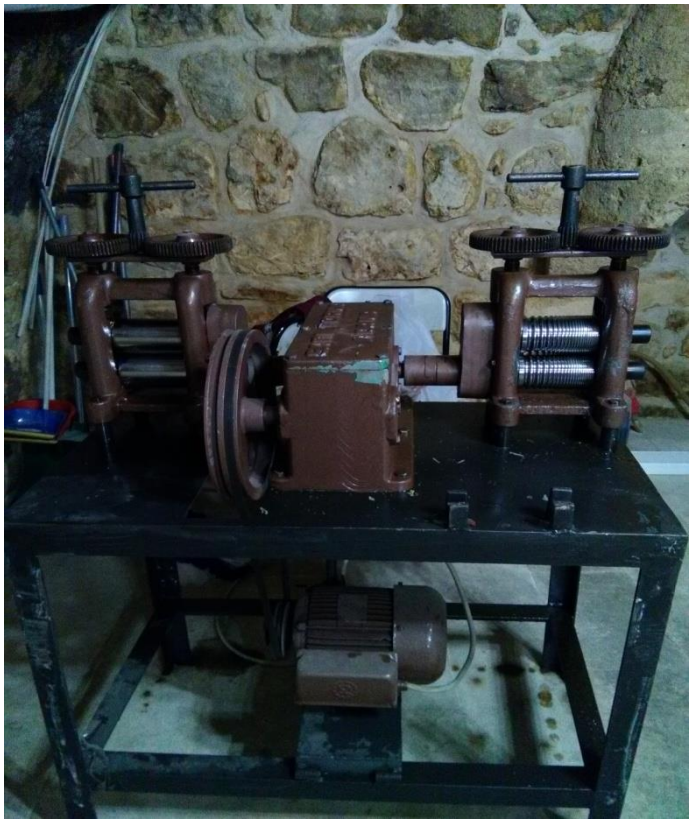
Bu aşamada, telin kalınlığı yaklaşık olarak 0.5 cm olan gümüş çubuk, 1 milimetrelik ince bir tel haline gelinceye kadar bu işlem sürer. Üstelik buraya kadar olan çalışma telkâri yapımının henüz ilk aşamasıdır. Bu ilk aşamaya işin ana iskeleti yani muntaç denilen kılavuzdur. İkinci aşama ise bu muntacın içine yerleştirilen motiflerin seçimi ve yapılışıdır. Telkâri oluşum aşamasında Muntaç'a muhtaçtır (Noyan, 2005).

Resim 38

2.8.1.5. Silindir makineleri

Gümüş veya altının tel haline getirilmesinde kullanılan bu silindir makinesi işlev yönünden iki çeşit özelliğe sahip olup eritme veya ezme silindiri ve inceltme silindiri olarak kullanılan ağır araçlardır. Bu araçlar üzerindeki dönen daire biçimli iki çark ve bunların dönmesini sağlayan (T) şeklinde kol bulunmaktadır. Bu kolları çevirerek çarkların dönüşü sağlanarak gümüş tel inceltilir. Bu silindir makinesinde düz ve oluklu şekilde olmak üzere iki farklı özelliği bulunmaktadır. Kalın olan gümüş çubuk, bu oluklardan kaç sefer üst üste geçirilerek haddeden geçebilecek inceliğe getirilir. Düz silindir üzerinde ise oluklar bulunmadığı için gümüş teli veya plakayı istenilen inceliğe getirmek için kullanılmaktadır. Bu ağır silindirler de telkâri tekniğinde kullanılan değişik inceliklere sahip teller bu makinelerde yapılmaktadır (Resim 39).

Resim 39 : Düz ve oluklu silindir makinesi

2.8.1.6. Tırtıl yapma aleti

Arlı'ya (1989) göre, bir kol yardımı ile döndürülen değişik boyutlarda dişleri olan tellere tırtıl şekli veren bir araçtır ve bazı tellere dekoratif bir şekil vermek amacıyla kullanılır.

Telkâri gümüş işlemeciliğinde tırtıl yapma aleti çatı teli ve iç dolgu tellerine daha farklı bir estetik görüntü vermek amacıyla kullanılmaktadır. Böylece telkâri işlemeciliğinde görsellik ve işçilik daha çok ön planda olduğu için bu teknik tellere adeta farklı bir estetik verdiği söylenebilir (Resim 40).

Resim 40

2.8.1.7. Metal pul kesme aleti

Astar halindeki gümüş ya da altın plakanın değişik boyutlarda yuvarlak biçiminde pul kesmeye yarayan ve üst üste konmuş iki parçadan oluşan bir küp şeklindeki araçtır. Üzerine yerleştirilen gümüş astara çekiç yardımı ile vurularak metal pullar elde edilir. Pul kesme aracı telkâri sanatında özellikle Mardin'de çiçek motifleri süslemelerinde kullanılmaktadır (Resim 41).

Resim 41

2.8.1.8. El presi makinesi

5 ton basınç gücündeki bu el presi gümüş pul şeklini veya yarım top şeklinde elde edebilmek için hazırlanmış olan kalıpları yüksek bir basınçla vurmak için kullanılır. Bu uygulamada kalıpların biri üst kısmına diğeri ise alt kısmına bağlandıktan sonra kolu çevirerek yaptığımız bir basınç sonucunda pul ve top şeklinde parçalar çıkmış oluyor (Resim 42).

Resim 42

2.8.1.9. Masa mengenesi

Bir şeyi tutup gerdirmek için ya da eğelemek ve inceltmek için kullanılan aletlerdir. Farklı işler için değişik mengene çeşitleri mevcut olup telkâri gümüş işlemeciliğinde genelde tezgâh mengenesi kullanıldığı görülmüştür (Resim 43).

Resim 43 : a **Resim 44** : b

2.8.1.10. Kuyumcu tezgâhı

Telkâri gümüş işlemeciliğinde yapım aşamasında kullanılan araçlardan olan Kuyumcu tezgâhları, kuyumcu ustasının rahat çalışabileceği, üzerinde gümüş yapım işlemeciliğinde sıra ile işlemlerin gerçekleştirildiği ahşap veya metal malzemelerden yapılan özel tasarlanmış tezgâhlardır. Kuyumcu tezgâhları tasarımına göre kişi sayısınca iki, dört, altı ve sekiz kişilik olabilir. Kuyumcu Tezgâhlarında tezgâh tablası, tezgâh kolu, çekmeceler ve takoz yerlerinin olduğu dört bölümden oluşmaktadır (Resim 46).

Resim 45 : a **Resim 46** : b

Mardin Artuklu Üniversitesi Midyat MYO Takı Tasarımı ve Kuyumculuk Bölümü Atölyesi

2.8.1.11. Tezgâh kolu ve tezgâh takozu

Kuyumcu tezgâhlarında kuyumcu ustasının rahat çalışabilmesi için tezgâh tablası, tezgâh kolu, çekmeceler ve takoz yerlerinin olduğu dört bölümden oluşan ve üzerinde tesviye ve kaynak gibi işlemlerin gerçekleştirildiği ahşap veya metal malzemelerden yapılan tezgâhlardır. Buradaki tezgâh kolu, eğeleme ve tesviye işlemleri yapıldığı zaman kopup düşen altın ve gümüş tozu parçacıklarının yere dökülmemesi için altına deri, bez ya da muşamba takılmasına yarıyor. Tezgâh takozu ise çıkarılıp yerleştirilerek kıl testere işleminde kullanılan küçük ve ortası yarık bir tahta parçasıdır (Resim 47).

Telkâri gümüş işlemeciliğinde kullanılan tesviye işleminin kelime anlamı, gümüş ya da altın olan ürünün üzerindeki çapağın giderilmesi olarak kullanılmaktadır.

Tesviye; Arapça kökenli olup pürüzlü bir şeyi düz duruma getirme, düzleme anlamına gelir (www.tdk.gov.tr. Erişim:20.06.2017).

Resim 47

2.8.1.12. Heştek veya Haştek Zımbası

Üzerinde çaplarına göre çeşitli ölçülerde yuvarlak yuvalar bulunan, demir ve çelik alaşımından yapılmış altıgen küp şeklinde bir düzenektir.

Gümüş veya altın topların yapımında, daire şeklinde yapılmış olan yuvaya konularak zımbalanır ve altın topun yarısı elde edilir. Küpe, yüzük ve ya broş işlerinin bazı kısımlarının yapımında da, bu takımdan yararlanılır (Telli, 2009).

Heşteklemede amaç aynı çapta içi boş yuvarlak oluşturmaktır, bu işlemin yapılmasında kullanılan özel yuvarlak uçlu zımbalara heştek zımbası, iç bükey yarım kürelerin bulunduğu özel aparatlara da heştek altlığı adı verilir (Resim 48: a). Yapılan işleme ise heştekleme adı verilir. Mardin'li telkâri ustaları, erkek (heştek zımbası) ve dişi (heştek) olarak tanımladıkları bu araçları özellikle bitkisel motiflerde kullanılır (Ertuğrul, 2009).

Resim 48 : a

Resim 49 : b

2.8.1.13. El Gırgırı

Gümüş telinin üst üste çiftli olarak gelmesini sağlayacak şekilde veya bir telde kulp oluşturulduktan sonra bu kulp uçlarına bir şiş takılarak çevirme işlemi yaparak teli açmaya, çevirmeye yâda teli sarma işlemine yarayan bir alettir (Resim 50).

Resim 50

2.8.1.14. Cila Motoru

Gümüş işlemeciliğinde bitmiş olan ürünün üzerindeki çapakları almaya ve ayrıca birkaç işlem yapılarak ürüne parlaklık veren bir alettir.

Resim 51

2.8.1.15. Kıl Testere

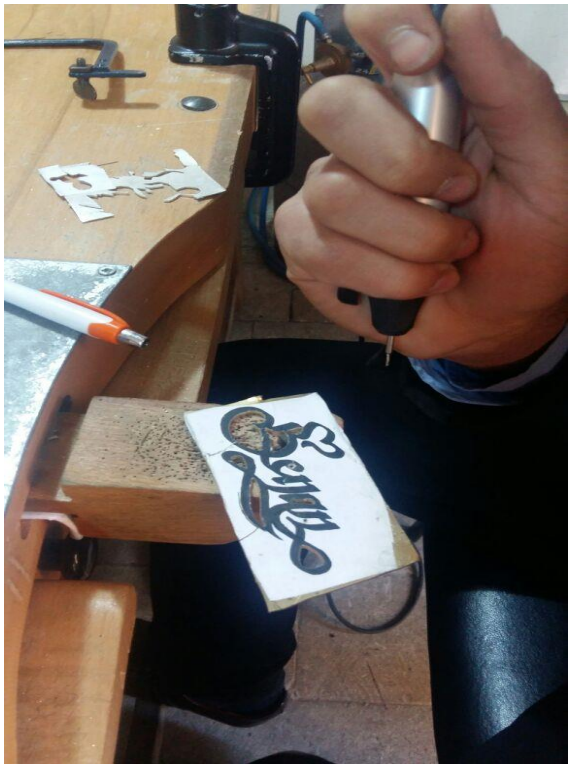
Kuyumculukta gümüş, bakır ve pirinç madenlerinde en çok kullanılan araçlardan biridir. Kesme işlemi yapılır.

Testere koluna takılan kıl testereler, değişik incelikte olur. 0/6, 0/5, 0/4, 0/3, 0/2, 0/1, 1 no, 2 no diye numaralanmıştır. Usta işini bitirince, alt kelebek vidasını açarak, asılı olarak bırakır. İki tarafı kapalı kalırsa, hassasiyetini kaybeder. Büyük ve küçük olarak kullanıma göre farklı ölçülerde bulunur (Telli, 2009).

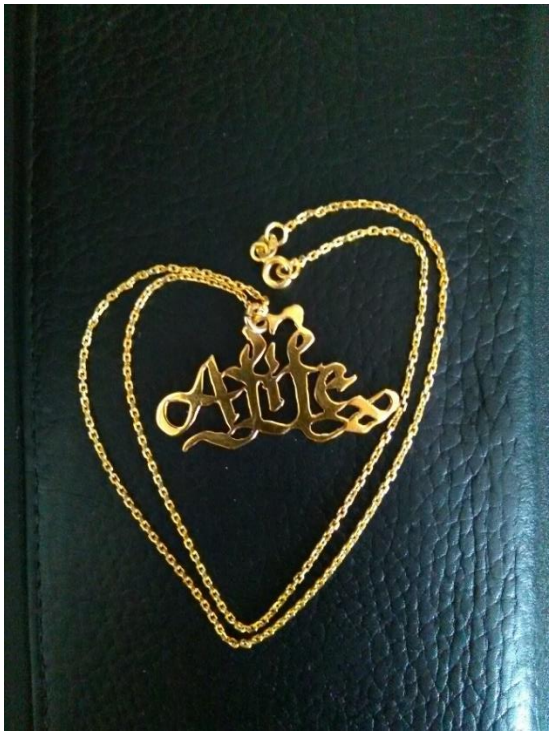
Resim 52 : a

Resim 53 : b

Kıl Testere Örnek Çalışma (Ablam Afife Hanıma Takdim Edilmiştir)

Resim 54

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın yöntemi, araştırmanın evreni ve örneklemi, araştırmada kullanılan veri toplama tekniği ile elde edilen verilerin analizi ve uygulanması hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma genel olarak nitel araştırma ve betimsel tarama modeline dayanmaktadır. Ayrıca çalışma için çeşitli görsel kaynak araştırması yapılıp, araştırma ve inceleme modeli de bu bağlamda kullanılmıştır.

Araştırmanın materyalini, telkâri gümüş işlemeciliği ile inovatif tasarım modeliyle, Midyat MYO Takı Tasarım ve Kuyumculuk Bölümü öğrencileri tarafından üretilen gümüş işlemeciliğinin yapım tekniği ve aşamaları, hammaddeler, kullanılan araçlar ve bunların fotoğrafları oluşturmaktadır.

Araştırmada İnovatif motifler üretme süreci neticesinde elde edilen ürünler arasından seçilen 50 adet eserin bir kısmı ayrı ayrı katalog haline getirilerek eserlerin özellikleri ve fotoğrafları incelenerek eser analizi yapılmıştır.

Kataloglara alınan eserlerin analizinde; kullanılan malzeme, yapım tekniği, tasarım aşaması, kompozisyon özellikleri ele alınmıştır.

Araştırma 2016-2017 eğitim öğretim yılında güz döneminde 8 hafta süresince yapılmıştır.

Araştırma Midyat Meslek Yüksek Okulu Takı Tasarımı ve Kuyumculuk Bölümünün bulunduğu Midyat Estel şubesi ve Midyat konuk evindeki telkâri uygulama atölyesinde1.sınıf ve 2.sınıf öğrencileri ile yapılmıştır. Araştırmaya uygulamalı takı tasarım dersi için 18 (1.sınıf) +15 (2.sınıf)=33 öğrenci dahil edilmiştir.

Araştırmanın teorik tasarımlar oluşturma sürecinde öğrencilere öncelikle Temel Tasarımın ilke ve öğelerine göre inovatif tasarımlar çizmelerinde yardımcı olacak ders içerikleri verilmiştir. Daha sonra teorik derste yeni tasarımlar oluşturma sürecinde elde edilen kazanımların sonucunda pratik (uygulama) çalışmalarına geçilmiştir.

Güz döneminde 4 haftalık sürede işlenecek konular, teorik süreçte yapılan iş ve işlemler öğrencilere verilerek pratik süreç başlamıştır. Daha sonra aynı yöntem ile 4 hafta boyunca uygulamalı olarak pratik süreçte yapılan iş ve işlemler ile program tamamlanmıştır. Burada Temel Tasarım dersini tamamlayan öğrenci çizmiş olduğu deseni oluşturabilmek için çatı telini nasıl şekillendirebileceğini uygulamalı olarak öğrenmiştir. Bununla birlikte öğrencinin kendi çiziminden yola çıkarak çatı teli ve iç dolguları oluşturarak gelişimine katkı sağlanmıştır.

3.2. Araştırmanın Modeli

Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Konu ile ilgili alan taraması yapılmıştır. Ayrıca araştırmada, daha çok nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırmada nitel araştırma yönteminin kullanılmasının sebebi hem teorik hem de uygulamaya dayalı bir problem olduğu için tercih edilmiştir. Ayrıca nitel veri toplama yöntemlerinden biri olan gözlem tekniği kullanılarak daha güvenilir bir araştırma yapılmıştır.

Nitel araştırma yöntemi yirmi birinci yüzyılın başlarında ortaya çıkmıştır. Daha çok sosyoloji ve antropoloji alanlarında nitel çalışmalar için bu yöntem kullanılmıştır. (Bogdan ve Biklen, 2007, Akt. Gökdemir, 2017). Günümüz de eğitim bilimleri alanın da nitel araştırma yöntemine dayalı birçok araştırma yapılmıştır. Nitel araştırma yöntemi ile ilgili birçok araştırmacı ve yazar tarafından farklı tanımlamalar yapılmıştır ve yapılmaya devam etmektedir. Bunun nedeni ise nitel araştırma kavramının ana ve geniş bir kavram olmasından ve bu çatı altında yer alabilecek birçok tanımın farklı alanlarla ilgili olmasından kaynaklanmaktadır (Demirbaş, 2014: 15). Nitel araştırma, görüşme, doküman analizi, gözlem v.b nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algı ve olayların doğal ortamında gerçekçi ve bütünsel bir şekilde ortaya çıkarılmasına yönelik nitel bir sürecin takip edildiği araştırma olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 39). Nitel araştırma da birden fazla disipline odaklanmasının sebebi araştırdığı konuyu yorumladığı ve spontan olarak yaklaştığı içindir. Nitel araştırma, araştırılacak problemin sayısı, miktarı, oranı ve kapsadığı alandan ziyade problemin ölçülemeyen veya ölçülmesi zor olan yönleriyle yani problem durumunun anlamı ve süreciyle çok yakından ilgilenir (Denzin ve Lincoln, 2012,Akt: Gökdemir, 2017).

Araştırmanın uygulanacağı iki sınıf üzerinde, sınıf seviyelerinin birinci ve ikinci sınıf olarak belirlenmesi, bu bölümde öğrenim gören öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarının ve aile eğitim düzeylerinin, kültürlerin benzer olması, yüksekokulun ilçe merkezinde olması ve araştırmacının bu okulda eğitmen olarak görev yapması v.b özellikler araştırmacıyı bu problem

üzerinde çalışmaya sevk etmiştir. Araştırmada, 2017-2018 eğitim- öğretim yılı takı tasarım ve kuyumculuk bölümü öğrencileri, telkâri sanatı alanında temel tasarımın ilke ve öğelerine göre inovatif tasarımlar geliştirilmeye çalışılmıştır.

Tasarım olgusunun kişilere yansıma derecesinin ülkelerin kalkınmışlık düzeyi ile doğru orantılı olduğu bilinmektedir. Çağdaş ülkeler grubuna girme hedefine odaklanan ülkemizde, her türlü ürün tasarımlarını kendi kültürel kimlik değerlerimizi de dikkate alarak tasarlayan ve bu niteliklerde tasarı ve tasarım ürünlerine ihtiyaç duyan bireylere gereksinim vardır (Özsoy, 1996c: 40, Akt: Alakuş, 2002).

Bu araştırmada Takı Tasarım dersinde tasarım elemanları ve ilkelerinin öğrencilerin başarısı, derse karşı tutumları ve öğrendiklerinin inovatif motiflerde kendini gösterdiğine ilişkin etkileri araştırma ve inceleme modeli ile araştırılmıştır.

3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini; Mardin ili örneklemini ise Midyat ilçesinde bulunan Mardin Artuklu Üniversitesi Midyat MYO Takı Tasarımı ve Kuyumculuk Bölümü (1.Sınıf) ve (2.sınıf) öğrencilerini kapsamaktadır.

Araştırmada; 2016-2017 öğretim yılı güz döneminde Mardin ili ve Midyat ilçesinde bulunan Mardin Artuklu Üniversitesi Midyat MYO Takı Tasarımı ve Kuyumculuk Bölümü 1.sınıf (18 öğrenci) ve 2.sınıf (15 öğrenci) öğrencileriyle çalışılmıştır.

3.4. Araştırmanın Çalışma Grubu

2016-2017 Eğitim ve öğretim yılında Mardin ili Midyat ilçesi Artuklu üniversitesi Midyat MYO Takı Tasarım ve kuyumculuk bölümünde okuyan öğrenciler üzerinde bu araştırma yapılmıştır.

Bu araştırmada amaçlı örnekleme yöntemi olan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örneklemedeki temel anlayış önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Sözü edilen ölçüt ya da ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi kullanılabilir (Yıldırım & Şimşek, 2011).

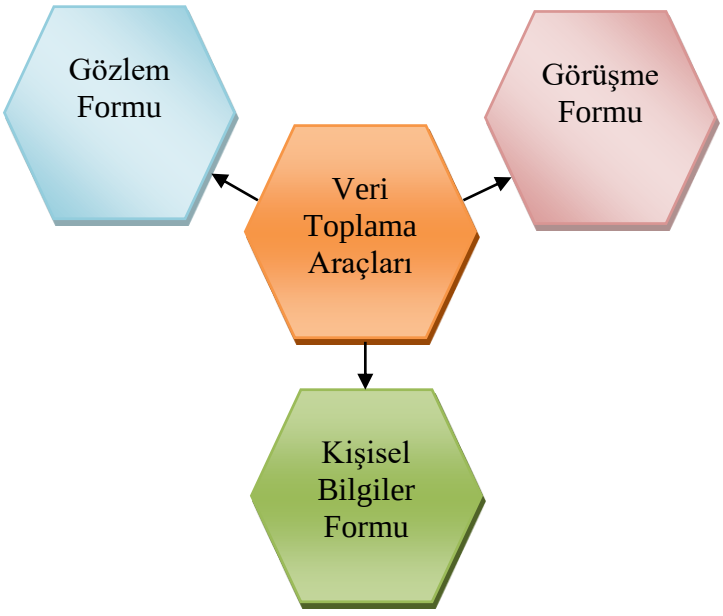
Bu araştırma kapsamında görüşme yapılan öğrenci adaylarının belirlenmesinde adayların takı tasarım ve kuyumculuk bölümü öğrencileri olmaları ve bu araştırma için yapılan görüşmeye gönüllü olarak katılmaları ölçüt olarak alınmıştır.

Bu araştırma çok iyi, iyi, kötü ve çok kötü olarak ölçeklendirilmiştir. Araştırma 20 maddeli bir gözlem formu olarak oluşturulmuştur. Adayların cevapları kız ve erkek olarak tasnif edilmiştir. Araştırmaya toplam 33 öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilerin 15'i (%46) kız öğrenci, 18'i (%54) ise erkek öğrencidir.

Bu araştırmada kız öğrenciler A, erkek öğrenciler Ö, olarak kodlanmıştır. Öğrencilerin aynı sorulara vermiş olduğu yanıtlar üzerinde aile yapısının, yaşın, cinsiyetin etkisi olup olmadığı kontrol edilmiştir. Örneğin birinci soruya kızlar ve erkekler aynı cevabı vermişse geçerli bir maddedir. Cinsiyet faktörüne göre değerlendirilmiştir. Örneğin beşinci soruya erkelerden ayrı ayrı cevaplar geldiyse aile yapısı etkilidir. Görüşme sorularının geçerlilik ve güvenilirliğine böyle bakılmıştır. Başka gruplarda bu görüşme formu uygulandığında aynı cevaplar gelirse güvenilir bir araştırma olduğu söylenebilir.

3.5. Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi

Araştırmada üç tür veri toplama aracı kullanılmıştır. Bunlar: Kişisel bilgi formu, gözlem formu ve görüşme formudur. Şekil1 'de bu veri toplama araçları gösterilmiştir.

Şekil 1. Veri Toplama Araçları

3.5.1. Kişisel Bilgi Formu

Bu araştırmada araştırmacı tarafından geliştirilmiş kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Kişisel bilgiler formundaki sorular araştırmacı tarafından geliştirilen sorulardır. Bu formda öğrencilerin; cinsiyetleri, anne-baba eğitim durumları, aile sosyo-ekonomik durumu ve bireyin okuduğu bölümü araştırarak ya da araştırmadan tercih etmiş olması soruları yer almaktadır. Bu kişisel bilgiler formu Artuklu Üniversitesi, Dicle Üniversitesin'de görev yapan öğretim üyelerine sunulmuş ve öğretim üyelerinin görüşleri doğrultusunda gerekli değişiklikler yapılmıştır. Hazırlanan kişisel bilgiler formu Ek 4' te verilmiştir.

3.5.2. Görüşme Formu

Yıldırım, Şimşek (2011) görüşmeyi, "önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim süreci olarak tanımlamıştır."

Görüşme yoluyla bireylerin bir konu veya duruma ilişkin deneyimleri, tutumları, algıları ve düşünceleri gibi gözlenmeyen, ancak bir araştırma için önem taşıyan unsurların anlaşılabilmesi hedeflenmektedir. Ancak görüşme beceri, duyarlılık, yoğunlaşma, bireyler arası anlayış, öngörü, zihinsel uyanıklık ve disiplin gibi pek çok boyutu kapsaması açılarından, hem sanat hem de bilimdir (Patton: 1987; Akt. Yıldırım & Şimşek,2011).

Görüşme, nitel araştırmada sık kullanılan veri toplama araçlarından biridir. Görüşme, sözlü iletişim yolu ile veri toplama yöntemi olarak tanımlanmaktadır (Karasar, 2012).

Görüşme formunda katılımcıların telkâri eğitimi ile ilgili görüşlerini belirleyebilmek için 7 açık- uçlu sorular bulunmaktadır. Bu sorular araştırmacı tarafından hazırlanmış olup, Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesin' de görev yapan iki öğretim üyesinin görüşlerine başvurularak görüşme sorularına son şekilleri verilmiştir. Görüşme formu uygulanırken öğrencilere araştırmanın amacı ve yöntemi hakkında bilgi verilmiştir. Ve formda ki soruların samimi bir şekilde yanıtlanmasının araştırmanın amacına ulaşması için önemli olduğu belirtilmiştir. Yapılan görüşmelerin her biri ortalama olarak 25-30 dakika sürmüştür.

3.5.3. Gözlem Formu

Gözlem, herhangi bir ortamda ya da kurumda oluşan davranışı ayrıntılı olarak tanımlamak amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Ancak gözlem, basit anlamda, sadece normal durumlarda sık olarak görülmeyen davranışları ortaya çıkarmak için kullanılmaz (Bailey, 1982; Akt. Yıldırım & Şimşek,2011).

Nitel araştırmada gözlem, sayısal veri üretmekten çok, araştırmaya konu olan olay, olgu ve duruma ilişkin derinlemesine ve ayrıntılı açıklamalar ve tanımlamalar yapmaya yönelmektedir. Bu araştırmada gözlem türlerinden olan yapılandırılmış alan çalışması kullanılmıştır.

Aşağıda gözlem formundaki bazı maddelerin gözlemlenmesi kız ve erkek öğrencilere göre değerlendirilmesi yapılmıştır. Gözlem formundan elde edilen verilere baktığımız zaman kız öğrencilerden 13'ü (% 33.2), erkek öğrencilerden ise 9'u (%27) çatı telini hazırlama işleminde çok iyi olarak değerlendirilmiştir. Kız öğrencilerden 2'si (% 6.3), erkek öğrencilerden ise 9' u (%27) iyi olarak değerlendirilmiştir. Çatı telini hazırlama konusunda kötü olarak değerlendirilmiş öğrenci yoktur (% 0). Elde edilen bulgulara göre kız öğrencilerden 9'u (% 27), erkek öğrencilerden 9'u çift aletini kullanma alanında çok iyi olarak değerlendirilmiştir. Erkek öğrencilerden 10'u (% 33), kız öğrencilerden 5'i (% 14) iyi olarak değerlendirilmiştir. Bu alanda kötü öğrenci yoktur. Öğrencilerden telkâri bölümünü araştırarak tercih edenlerden 10 erkek öğrenci (% 33), kız öğrencilerden ise 9'u (% 27) çok iyi olarak değerlendirilmiştir. Erkek öğrencilerden 6'sı (% 18), kız öğrencilerden ise 5'i (% 14) iyi olarak değerlendirilmiştir. Bölümü araştırmadan tercih eden öğrenciler ise kötü ve çok kötü olarak değerlendirilmiştir. Erkek öğrencilerden 1'i (% 3), kızlardan 1'ide (% 3) kötü olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca Erkek öğrencilerden 1'i de (% 3) çok kötü olarak değerlendirilmiştir.

3.5.4. Yapılandırılmış Alan Çalışması

Bu tür zaman zaman "yarı yapılandırılmış çalışmalar olarakta" adlandırılır. Bu tür çalışmalar yapılandırılmamış alan çalışmaları yoluyla elde edilen sonuçları doğal ortamlarda

test etme amacına hizmet edebilir. Bu durumda araştırmacı, genellikle yapılandırılmış bir gözlem aracı veya araçları kullanacaktır.

Bu çalışmada kullanılan gözlem formu ile sınıf içerisindeki farklı etkileşim biçimlerini tanımlamak ve çeşitli etkileşim biçimlerinin yaratıcı ve eleştirel düşünmeye olan katkısını ortaya çıkarmaktır. Yapılan bu araştırmada amaç, telkâri eğitimine yönelik uygulama sürecini gözlemlemektedir. Bu kapsamda öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi için, gözlem formunda çok kötü, kötü, iyi ve çok iyi olarak değerlendirme kriterleri belirlenmiştir. Ayrıca boyutlar kısmında telkârinin yapım aşamalar yer almaktadır. Toplamda dört ana kriter yer almaktadır. Ancak her kriterin farklı alt başlıkları vardır. Gözlem formu araştırmacı tarafından değerlendirilerek sonuca ulaşılmıştır.

3.6. Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan veriler, aşağıda sıralanan nitel araştırma yöntemleri ile elde edilmiştir.

1. Kaynak kişilere anket uygulama
2. Yüz yüze görüşme
3. Kaynak kişilerin birebir gözlenmesi
4. Takı örneklerini düzenleme

Araştırmanın veri toplanması aşamasında, Mardin Halk Kütüphanesi, telkâri işlemeciliği konularında yayımlanmış yazılı kaynaklar, Gaziantep Üniversitesi Takı Tasarımı ve Kuyumculuk Bölümü ziyaret edilerek araştırma ve inceleme, İstanbul jewelryshow-Uluslararası mücevher, takı, gümüş, kuyumculuk fuarına katılım, Midyat'ta telkâri sanatının tarihsel gelişimi ve telkâri sanatının yapım teknikleri konularında kaynak kişilerden elde edilen bilgiler araştırmanın materyalini oluşturmaktadır. Telkâri sanatını üreten ustalarla karşılıklı görüşme ile bizzat araştırmacı tarafından yapılan gözlemlerden elde edilen bilgiler de araştırmanın materyali olarak yer almaktadır. Ayrıca telkâri bölümü öğrencileri 8 hafta boyunca derste tasarım elemanları ve ilkelerini öğrendikten sonra çizdikleri desen ve eskizler yer almaktadır. Araştırmada 50 adet inovatif ürünlerin özellikleri ve fotoğrafları incelenerek bir kısmının eser analizi yapılmıştır.

İstanbul jewelryshow-Uluslararası mücevher, takı, gümüş, kuyumculuk fuarına katılım

Resim 55

3.7. Verilerin Analizi

Araştırmada öncelikle Literatür taraması yapılarak konu ile ilgili bulunan yayınlar incelenmiş, gözlem ve araştırmalar sonucu elde edilen bilgiler gruplandırılarak farklı başlıklar altında toplanarak değerlendirilmiştir. Bölgedeki atölyeler ziyaret edilmiş ve Midyat Takı Tasarımı ve Kuyumculuk Bölümü öğrencileri tarafından uygulama atölyesinde üretilen eserler teşhir edilerek yapılan gözlem sonuçlarına ve çekilen fotoğraflara göre ürünün yapım tekniği ve ürünlerde uygulanan motif türü açıklanarak analizi yapılmıştır.

Ayrıca araştırma verilerinin analizinde betimsel analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Betimsel analizde, kullanılan gözlem, görüşme ve doküman gibi veri toplama araçlarında yer alan soru, konu ya da temalar temele alınarak analiz edilir. Veriler doğrudan alıntılar ile beslenir ya da desteklenir. Betimsel analiz bir konunun resmedilmesi, tanımlanması ve açıklanmasını amaçlar (Ekiz, 2009, Akt: Yazar, 2015).

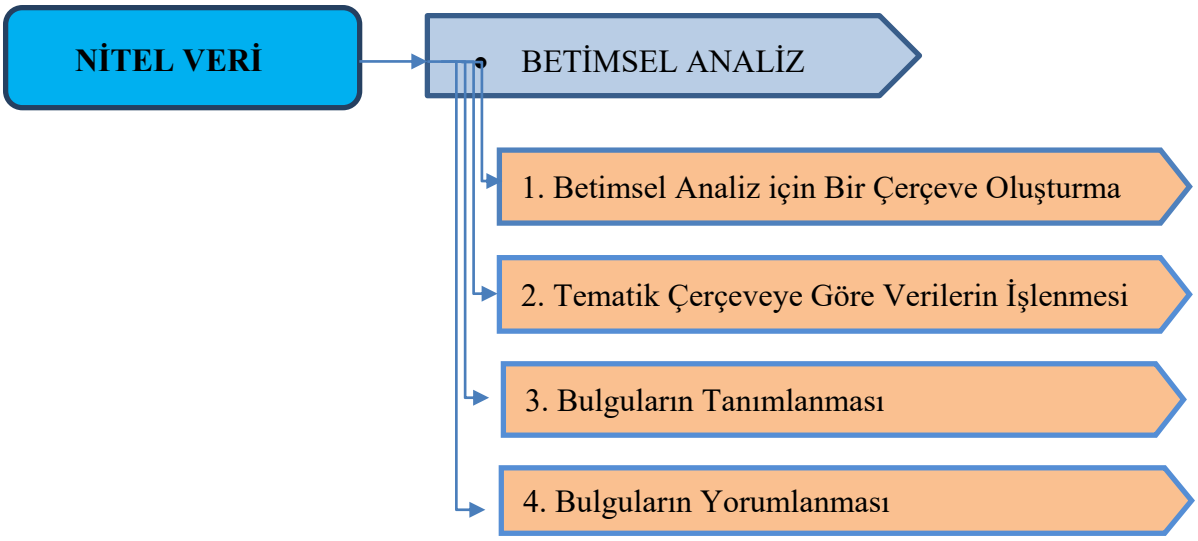
Araştırmada, görüşme sorularına verilen yanıtlardan elde edilen verilerle tematik bir çerçeve oluşturulmuştur. Telkâri bölümü öğrencilerinin görüşlerini olduğu gibi yansıtmak için telkâri bölümü öğrencilerinin belirttiği görüşlerden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Alıntılarda telkâri bölümü öğrencilerinin isimleri alınmamıştır. İsimler yerine Öğrenci7 (Ö.7), Öğrenci 9 (Ö.9), biçimindeki kısaltmalarla kodlama yapılmıştır.

Araştırmanın güvenirliğini sağlamak için telkâri bölümü öğrencilerinin görüşme sorularına verdiği yanıtlar iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlanmıştır. Belirlenen kodlar araştırmacı ve alan uzmanı tarafından incelenerek "görüş birliği" ve "görüş ayrılığı" olan kodlar

belirlenmiştir. Yapılan kodlamaların güvenilirlik hesaplamasında (Miles ve Huberman, 1994:64; Akt. Yazar, 2015) önerdiği güvenirlik formülü kullanılmıştır. Güvenirlik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı).

Yapılan hesaplamalar sonucunda araştırmanın güvenirliği % 85 olarak belirlenmiş ve araştırma güvenilir kabul edilmiştir.

Araştırma kapsamında öğrenci görüşmeleri betimsel analize dayalı olarak analiz edilmiştir. Öğrenci görüşmelerindeki sorular temele alınarak kodlamalar yapılmış ve bu kodlar bir araya getirilerek sorulara dayalı olarak temalar oluşturulmuştur. Yıldırım ve Şimşek'e göre (2011) betimsel analiz dört aşamadan oluşur. Bunlar:

3.7.1 Nitel Veriler

3.7.1.1.Betimsel Analiz için Bir Çerçeve Oluşturma:

Araştırma sorularından, görüşmelerden, gözlem ve kavramsal çerçeveden yararlanılarak verilerin analizi için bir çerçeve oluşturulmuştur. Yapılan bu çalışmada öğrenci görüşme formunda ki sorulardan yola çıkılarak araştırmayı değerlendirme kriterleri oluşturulmuştur.

3.7.1.2.Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi:

Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi yapılırken daha önceden oluşturulan çerçeveye göre elde edilen veriler okunur ve düzenlenir. Burada verilerin analiz edilmesi ve tanımlanan verilerin anlamlı bir şekilde bir araya getirilmesi durumu mevcuttur. Ayrıca, öğrencilerin görüşme, gözlem ve verilerin raporlaştırılması sanal ortamda kayıt altına alınmıştır. Öğrencilere ait gözlem sonuçları kodlanmıştır. Öğrenciler Ö1, Ö2, Ö3… şeklinde belirtilmiştir.

3.7.1.3.Bulguların tanımlanması:

Araştırmanın en son aşamasında düzenlenen veriler tanımlandıktan sonra ihtiyaç duyulan yerlerde birebir alıntılarla desteklenmiştir. O nedenle araştırmanın bazı kısımlarında doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Araştırmada gereksiz tanımlamalardan ve alıntılardan kaçınılmıştır. Bu nedenle araştırmacı tarafından veriler açık ve anlaşılır bir şekilde sunulmuştur.

3.7.1.4. Bulguların yorumlanması:

Bu bölümde bulguların anlamlandırılması, tanımlanması ve ilişkilendirilmesi bu aşamada yapılmıştır. Bu çalışmada elde edilen veriler açıklanmış, anlamlandırılmış ve kavramlarla ilişkilendirilmesi yapılmıştır. Bulguların geçerliliğini artırmak ve araştırmada daha güvenilir sonuçlara ulaşmak için eser analizleri yapılmıştır. Bu analizler yapılırken araştırmacının belirlemiş olduğu kriterlerden yararlanılmıştır. Bulguların oluşturulmasında bilgisayar programları ve yazılımlarından yararlanılmıştır. Word dosyası, Excel programı ve nitel verilerin değerlendirilmesi için grafikler vs. sanal araçları kullanılarak analiz süreci tamamlanmıştır.

3.8. Telkâri Sanatı Örnekleri Üzerine Değerlendirme ve Analiz

Araştırmada öncelikle verilerin uygulanması amacıyla, Midyat MYO TTKB' de yapılacak çalışmalar için öncelikle Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü kanalıyla araştırmacı adına Mardin Artuklu Üniversitesi tarafından araştırma izni alınmıştır.

Araştırma çalışması öğrencilere araştırmacı tarafından, telkâri teknikleri ile ilgili uygulama yaptırılmıştır. Bu uygulama aşamasında telkâri tekniği ile ilgili olan ana kriterlerden yararlanılmıştır.

Bu çalışmaları değerlendirme kriterleri aşağıda verilmiştir:

1.Eserin Klasik motif olarak çizilmesi

2.Eserin yeni ve farklı bir ürün olarak tasarlanması

3. İskelet ya da çatı telinin kullanım şekli(doğru olarak hazırlanıp hazırlanmaması)

4.Çatı telinin içine iç dolguların ya da motiflerin doğru yerleştirilip yerleştirilememesi.

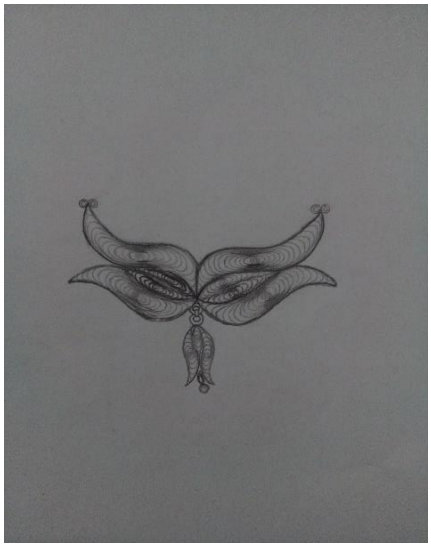
5. Sanatın düzenleme ilkelerine göre eserlerin analizinin yapılması.

Aşağıda sunulan resimler yukarıdaki kriterlere göre analiz edilmiştir. Resimler yatay olarak a ve b, dikey olarak ise 1 ve 2 sayılarından oluşarak tasnif edilmiştir. İstatistiki veriler kullanılarak iyi, vasat, kötü olarak analiz yapılmıştır.

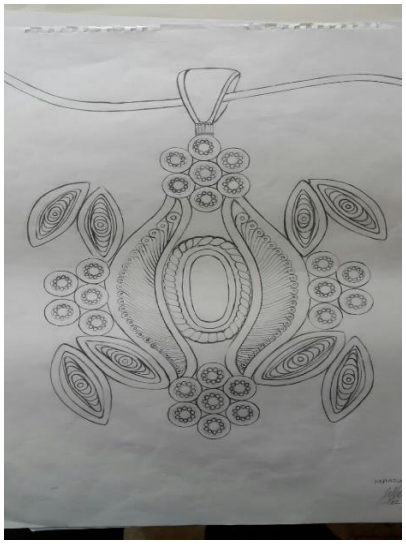
Resim 56 :1a

Resim 57 :1b

Resim 58 : 2a

Resim 59 :2b

Resim 60 : 3a

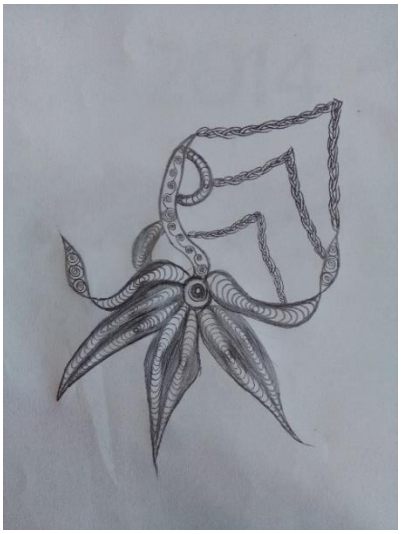
Resim 61 : 3b

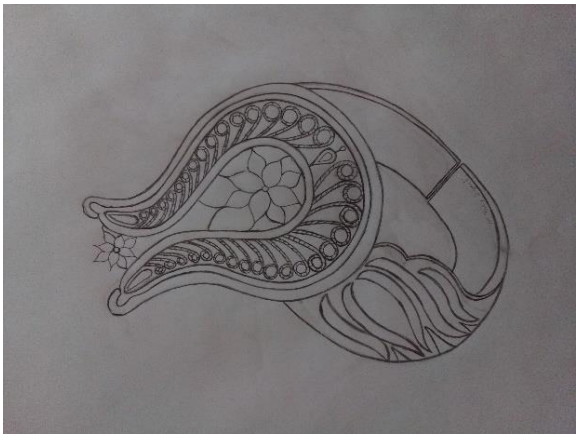
Resim 62 :4a

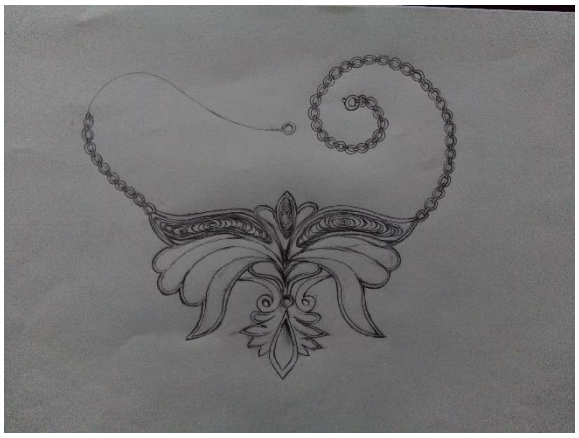
Resim 63 :4b

Resim 64 :5a

Resim 65 :5b-Çatı teli (Eskiz)

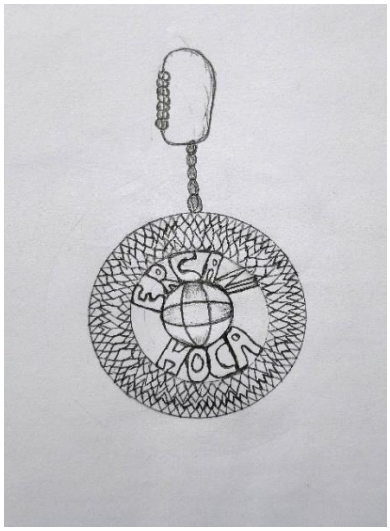
Resim 66 :6a-Çatı teli ve iç dolgular

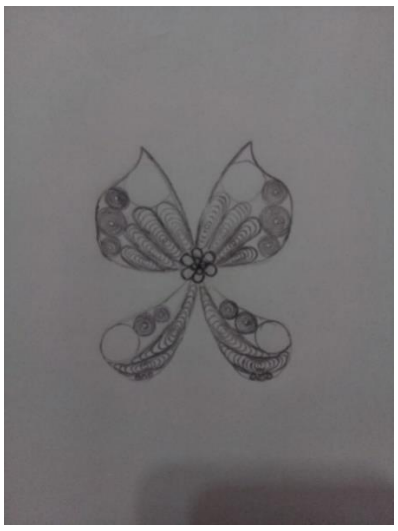
Resim 67 :6b

Resim 68 :7a

Resim 69 :7b

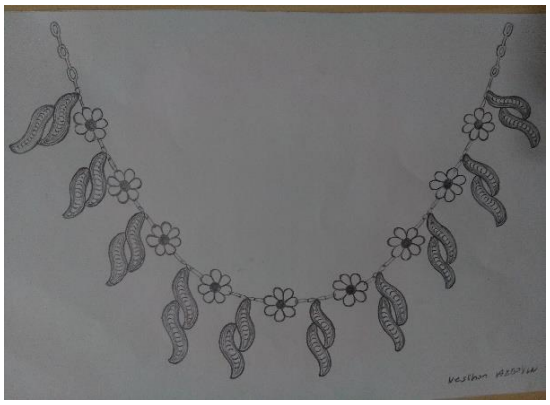
Resim 70 :8a

Resim 71 :8b

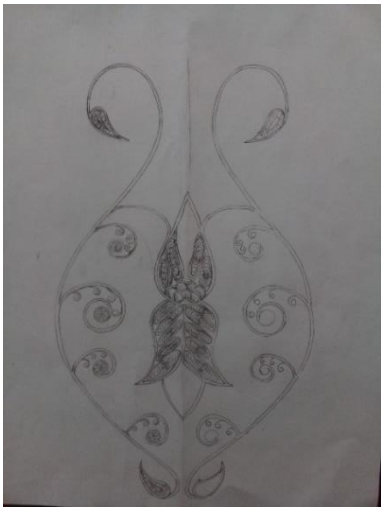
Resim 72 : 9a

Resim 73 : 9b

Resim 74 : 10a

Resim 75 : 10b

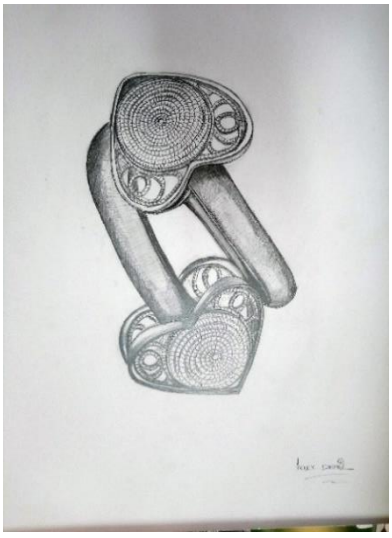
Resim 76 : 11a

Resim 77 : 11b

Resim 78 : 12a

Resim 79 : 12b

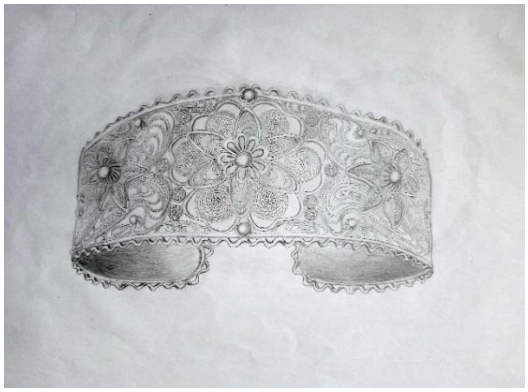
Resim 80 : 13a

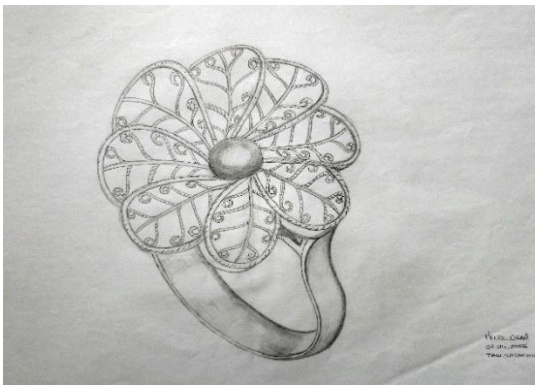
Resim 81 : 13b

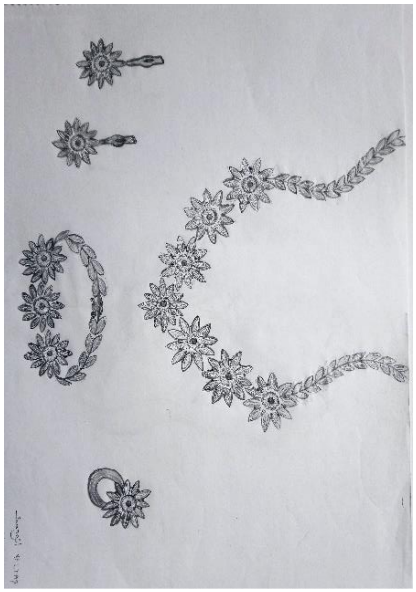
Resim 82 : 14a

Resim 83 : 14b

Resim 84 :15a

Resim 85 : 15b

İstatistiki Veriler:		
İyi	**Vasat**	**Kötü**
2b	**1a, 1b**	**3a**
3b, 4a	**2a**	**4b**
6a, 6b	**10b**	**5a, 5b**
8a	**11b**	**7a, 7b**
9a, 9b	**12b**	**8b**
11a, 12a	**13b**	**10a**
13a	**14b**	
14a		
15a, 15b		

Eserler duyuşsal açıdan ele alındığında bireylerin iç dünyalarından haber vermektedir. Tasarımlarda ki çizgilerin kalın ya da ince oluşu, sık ya da seyrek oluşu bireyin psikolojik olarak bir doyum halinde olup olmadığını göstermektedir.

Alakuş'a (2002) göre, şekiller (motifler) çizgiler ile çizilebilir, geometrik veya doğal olarak sınıflandırılabilir. Geometrik şekiller kareler, dikdörtgenler, daireler ve üçgenleri kapsar, oysa doğal şekiller kayalar, ağaçlar, bulutlar ile hayvan ve bitki yaşamının organik şekilleri olarak doğada bulunurlar. Geometrik şekiller bal peteği, bazı deniz kabukluları ve hücresel yapılar biçiminde doğada da görülmektedir.

Telkâri sanatı işlemeciliğinde şekiller (motifler), bitkisel motifler ve geometrik motifler gibi üç boyutlu, biçimler ise yuvarlak, küp ve üçgen motiflerinden yararlanarak oluşturulabilir. Şekilleri (shape) daire, kare ve üçgenler gibi iki boyutlu, biçimleri (form- volume) ise yuvarlak toplar, küreler, küpler ve piramitler de olduğu gibi üç boyutlu olarak açıklar (Chapman, 1992: 43, Akt: Alakuş, 2002). Şekil kavramı şöyle açıklayanlar da bulunmaktadır: "Tam çizmeye başladığınız yerde bitireceğiniz bir çizgi çizin. Bu çizgi ile kapalı bir alana ya da bir şekil'e sahip olursunuz. Bu şekil bir insan, hayvan veya nesnenin taslak bir şekli de olabilir. Bir parça kil ile de top ve küp kalıbı çıkarın. Şimdide bir biçim oluşturmuş oldunuz. Bu üç boyutlu bir biçimdir yani formdur." (Brommer ve Horn, 1985a: 52,Akt: Alakuş, 2002). Estetik açıdan biçimin etkisi takılarda çok kolay bir şekilde görülebilir. Takılarda kullanılan biçim üç boyutlu

bir formdur. Buda bireyin estetik algısını artırmaktadır. Estetik algısı artan birey bunu inovatif motifler ile tasarımlarına (çizimlerine) yansıtacaktır.

Takılarda dokuyu ele alacak olduğumuz zaman kullanılan malzemenin cazip bir dokusu vardır. Dokudan duyumsal bir zevk çıkarılabileceğini belirten bilim adamları vardır: 'Dokunma duyusu olarak dokulardan görsel bir biçimde de zevk alabiliriz. Mimarlar yüzey dokularına pratik kaygılar kadar görsel zıtlık, farklılık ve birlik içinde planlamalar bakımından da dikkat ederler. İkisi tamamen ayrılıp ayrılamayacağı şaibeli olmasına göre doku, hem estetik hem de duyumsal nedenlerle insanlara cazip gelmektedir.' (Hurwitz and Day, 1995: 286, Akt: Alakuş, 2002). Eğitimciler bireylerin görsel gelişimine ve doku algısına katkıda bulunmaktadırlar. Telkâri sanatı bireylerin estetik duyarlılıklarını ortaya çıkardığından dolayı bireyler sanat eserlerine dokunmalıdır.

Gelişmiş ülkelerdeki bazı müzeler çocukları sanat eserlerine dokunmalarına teşvik için objelere yönelik ' Lütfen dokunun' diye özel koleksiyonlar hazırlamışlardır (Hurwitz and Day, 1995: 286, Akt: Alakuş, 2002). Üç boyutlu biçim olan telkâri çalışmalarında motif bir nesnedir. Bu motiflerden oluşan takı kullanım amacına göre estetik ve dokunsal bir algı oluşturmaktadır (Yüzük, küpe, kolye vb…). Tasarımlar analiz edilirken iyi bir tasarımın başka iyi bir tasarımdan farklı olabileceği, sanatın ve tasarımın öğe ve ilkelerinin kullanımına göre değişiklik gösterebileceği görülür.

Günümüzde çoğu sanatçının kullandığı ve üzerinde konuştuğu tasarım ilkelerini denge, ritim, hareket, oran-orantı, vurgu, birlik ve çeşitlilik olarak görür (Chapman,1992: 54, Akt: Alakuş, 2002). Ayrıca Hurwitz ve Day'a göre; birlik, ritim, oran-orantı ve dengeyi ön plana çıkarmaktadır (Alakuş, 2002).

Sanatın görsel düzenleme ilkelerine göre çalışmaların analizini değerlendirirken telkâri tekniği ile yapılan eserlerin bazılarında çatı teli oluşturulduktan sonra iç dolgular arasındaki boşluk ve biçimlerin birbirlerine göre ön ve arka plan ilişkisi uzamda kompozisyonu oluşturur. Bazı çalışmalarda ise iç dolgulardan oluşan şekillerin her biri ya bir taraftadır ya da bir köşede birikmişte olabilir. Ayrıca çizgi ve şekillerde gösterilen duyarlılık uzam/mekân (space) da gösterilmiş olabilirde olmayabilir de. Kimi çalışmalarda ise ilave edilen çatı teli ve iç dolgular farklı ve telkâri tekniğine uymayan uzamsal ilişkiler oluşturmuştur.

Hurwits ve Day (1995: 289) tasarım ilkelerini bir sanat eseri üzerinde değerlendirirken bunu şöyle tanımlamaktadır: Bir desende (çizimde) bir çizgi, başka bir yere yetişmesi için bir yandan bir yana belirli bir alanı hafifçe dalgalandırır; şekiller görsel bir müziğin vuruş ve ölçülerini oluşturur. Renkler, dokular ve ışık ile gölge alanlarının tümü görsel motifin

orkestrasına katkı da bulunurlar. Bu teknik ve tamlığa biz birlik diyoruz. Bazı doku, şekil gibi sanat ögelerinin tekrarı ile de bütünlük sağlanır (Hurwits ve Day, 1995: 289, Akt: Alakuş, 2002).

Ritim ve hareket, sanatçı ve tasarımcıların çoğu zaman şekil, figür veya objelerin tekrarlarıyla gerçekleştirdikleri sanatsal ilkedir. Ritim' deki görsel hareket, monoton olmayan ahenkli ve kontrollü hareketlerdir. (Alakuş, 2002). Sanatçılar ve tasarımcılar zıtlıkları, eserlerinde görsel bir heyecan ve çeşitlilik yaratarak ilgiyi artırma amaçlı kullanırlar. Sıcak ve soğuk renk, büyük ve küçük şekiller, dokulu ve düz alanlar, ince ve kalın çizgiler, koyu ve açık değerler bir eserde zıtlık unsurları olarak kullanılır. Zıtlıkta önemli olan bütünlük ilkesine bağlı kalınmasıdır (Alakuş, 2002). Denge, bir sanat eserinde görsel ağırlığın dağılımını işaret eder. Denge simetrik veya asimeritrik (bakışımsız veya bir nesnenin iki yanı arasında bakışım olmayan) olabilir. Tasarım da oran – orantı ile yakından ilişkili olan şey dengedir.

Geçmişe baktığımızda tasarımcılar, geleneksel olarak ya da estetiğin terminolojisi ve şartları ile spesifik tarz ve özellikleri belirleyen teknik dogmaları ders olarak veriyor ve uygulama yapıyorlardı ya da ürünlerin ve imajların pazarlamasına şekil veren üretici- tüketici diyalektiğinde bir rol alıyorlardı. Şimdiye kadar tasarımcıların uygulama yaptıkları çok büyük kültürel ortamlar, tasarım uğraşları içerisinde yeterince dikkat çekmemiştir. (Grand ve Fox,Akt: Alakuş, 2002).

Tasarıma dayalı öğrenme durumu oluşturma adlı makalede Davis' e göre: sanat ve tasarım eğitimi bireylerin yetişmesinde ve gelecek yüzyıllara aktarılmasında önemini vurgulamıştır. ' tasarım bilgisinin çağdaş bireyin yetişmesindeki etkiye ve gelecek yüzyılın talepleri ile tasarım eğitimi arasında ki uygunluğa dikkat çekmektedir (Davis, 1998).

Aşağıda bazı çalışmaların tasarım ilkelerine göre eser analizi yapılmıştır;

10A ANALİZİ; Bu eserde çatı teli oluşturulduktan sonra iç dolgular arasındaki boşluk ve biçimlerin birbirlerine göre ön ve arka plan ilişkisi uzamda kompozisyonu oluşturur. Ancak klasik bir motif değildir. Soyut ve stilize edilerek eser yeni ve farklı bir ürün olarak tasarlanmıştır bir formdur. Sanatın görsel dili olan zıtlık ilkesine uygun olarak tasarlanmamıştır. Dolayısıyla görsel bir heyecan ve estetik çeşitlilik oluşturmamaktadır. Çizgi ve şekillerde gösterilen duyarlılık uzam/mekan (space) da gösterilmiş olabilirde olmayabilir de. Bu çalışmada ilave edilen çatı teli ve iç dolgular farklı ve telkâri tekniğine uymayan uzamsal ilişkiler oluşturmuştur. Sonuç olarak kötü olarak değerlendirilmiş bir çalışmadır

4B ÇALIŞMASI: Bu eserde çatı teli ve iç dolgular arasında belirli bir bütünlük yoktur. Dolayısıyla uzamda bir kompozisyon oluşturmaz. Ayrıca çatı teli ve iç dolgular telkâri tekniğine uymayan ve asimetrik bir çalışmadır. Çizgilerde ritim ve hareket yoktur. Sonuç olarak kötü bir çalışma olarak değerlendirilmiştir.

2A ÇALIŞMASI: Tasarlanan eserde çatı teli ve iç dolgular arasında telkâri tekniğine uyan bir bütünlük olmasına rağmen uzamda bir bütünlük yoktur. Bu çalışmada iç dolgulardan oluşan şekillerin her biri bir taraftadır. Ya da bir köşede birikmiştir. Telkâri tekniğine uygun olarak çizgi ve şekillerde gösterilen duyarlılık uzam- mekân da gösterilmiştir. 6A çalışmasında ritim ve hareketlilik sıkça dikkat çekmektedir. Uzamda bir bütünlük sağlamasa da simetrik bir çalışma olup çatı teli ve iç dolgular zıtlık ilkesine ve telkâri tekniğine uyan uzamsal ilişkiler oluşturmuştur. 6A şekli takı tasarımında telkâri tekniği ile işlenmiş yeni ve farklı bir üründür. Bir uzamda bir kompozisyon oluşturur. Sonuç olarak vasat bir çalışmadır.

2B ÇALIŞMASI: Sanatın görsel diline göre ritim bu eserde iç dolguların tekrarıyla gerçekleşmiş olup ahenkli bir hareket sağlamıştır. Çatı ve iç dolgularda ki ince ve kalın çizgiler bu eserde zıtlık unsuru olarak kullanılmıştır. Bu öğeler bütünlük içinde olup birliği bozmamıştır. Görsel motifte şekillerin sık tekrarı ile de bütünlük sağlanmıştır. Bu çalışmada sanatın ilkeleri olan çeşitlilik, zıtlık, ritim, denge ve hareketin birliğe katkı da bulunduğu açıkça görülebilir. (**S**) hareketi ile motife farklı bir tasarım ve estetik algısı katmıştır. Bu kriterleri sağladığı için eser iyi olarak analiz edilmiştir. Ayrıca klasikten yola çıkarak (**S**) hareketi ve papatyadaki kalpli şekiller ile özgün ve farklı bir ürün olarak tasarlanmıştır.

9A ÇALIŞMASI: İki boyutlu bir çalışma olan bu eser gümüş tellerle işlendikten sonra motifler arasında bütünlük sağlandığı için üç boyutlu bir hal almaktadır. Çatı teli ve iç dolgular ki çizgiler etkileşim içerisindedirler. Dolayısıyla bu zıtlık unsurunu oluşturmaktadır. Simetrik bir çalışma olmakla birlikte denge ve ritim unsuru dikkat çekmektedir. Klasik papatya ile birlikte kullanılan **(S)** kıvrımları esere özgün bir hava katmıştır. Çizgi ve şekillerde gösterilen duyarlılık uzamda gösterilmiştir. Bu gibi unsurları barındırdığı için iyi bir çalışma olarak analiz edilmiştir.

5A ÇALIŞMASI: Bu çalışmayı incelediğimiz zaman eserde bir bütünlük ilk bakışta göze çarpmasına rağmen dikkatli bir şekilde incelendiğinde doku da bir boşluk vardır. Desenler arasında kullanılan çizgilerde bir ahenk yoktur. Dolayısıyla üç boyutlu bir çalışma gibi algılanmaz. Çatı teli ve iç dolgular arasında ki çizgiler etkileşim halinde değildir. Zıtlık unsuru

tam olarak oluşturulamamıştır. Simetrik bir eser değildir. Desenler arasında bir bağlantı yoktur. Klasik motifler kullanılmak istenmiş ancak ne tam klasik bir eser ne de yeni tasarlanmış bir eser ortaya çıkmamıştır. Çizgi ve şekillerde bir duyarlılık yoktur. Uzamda / mekânda estetik bir algı oluşturulamadığı için kötü bir eser olarak değerlendirilmiştir.

1A ÇALIŞMASI: Renkli taşların kullanılması esere görsel bir ahenk katıyor. Renkli taşlar ile hem klasik hem modern bir oluşum yakalanmak istenmiş olabilir, ama telkâri tekniğine uygun bir eser olduğu söylenemez. Eserde simetri göze çarpmaktadır. Motifler ayrı ayrı dizilmişte olsa eserin tamamında bir bütünlük hakimdir. Çatı teli ve iç dolgular arasında ki çizgiler eserin ahengini sağlamıştır. Denge unsuru etkili bir şekilde kullanılmıştır. Küçükten büyüğe doğru sıralanan motifler uzamda bütünlüğü sağlamaktadır. Ama bu ve benzeri özellikleri taşıyan 1A çalışması vasat bir çalışma olarak analiz edilmiştir.

3A ÇALIŞMASI: Çalışmaya baktığımız zaman ilk etapta bir bütünlük algısı oluşmaktadır. Ancak dikkatli bir şekilde incelediğimiz zaman eserde kullanılan çatı teli ve iç dolgular arasında bir ritim ve denge sağlanamamıştır. Simetri özelliğine sahip olmayan bu çizgiler estetik bir algı oluşturmamaktadır. Eserin bütününe baktığımız zaman her bir desen birbirinden farklıdır. Dolayısıyla bu eser kötü olarak analiz edilmiştir.

BÖLÜM IV

4.BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırmada ele alınan ana problem ve alt problemlerin çözümü için toplanan nitel verilerin istatistiksel çözümlenmesi sonucunda elde edilen nitel bulgular ve yorumları yer almaktadır. Bulgular, öğrencilere göre telkâri sanatı eğitiminin kendilerine katkısı ile telkâri sanatı ile ilgili algıları ve telkâri sanatı ile ilgili etkinliklerde karşılaşmış oldukları sorunlara yönelik geliştirmiş oldukları çözüm önerileri ve telkâri sanatı eğitimini almalarında ailelerinin katkılarına ilişkin bulgular ve yorumlar olmak üzere tablolar halinde verilerek yorumlanmıştır.

4.1 Görüşmelerdeki Ana Temaların Yorumlanması İle İlgili Bulgular:

Öğrencilerin araştırma sorularına verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgular her bir görüşme sorusu ana tema kabul edilerek aşağıda ele alınmıştır.

4.1.1 Telkâri Sanatı ile İlgili Düşünceler ile İlgili Bulgular:

Telkâri sanatı hakkında öğrencilerin bazı görüşleri şöyledir: *'Telkâri bölümüne başlamadan önce sadece yaşadığım yerle ilgili bir sanattı benim için. Ancak telkâri yapmaya başlayınca ne kadar değerli ve yaşatılması gereken bir sanat olduğunu anladım'* (Ö=5), yine başka bir öğrenci düşüncelerini şöyle açıklamıştır: *"Telkâri geleneksel bir sanat dalıdır. Bu nedenle modern tekniklerle klasik motifler işlenmeli, bu kadim sanat gelecek nesillere aktarılmalıdır"* (A=4).

4.1.2. Üniversite Çatısı Altında Telkâri Eğitimi Almış Olmanın Katkısı İle İlgili Bulgular:

Üniversite çatısı altında telkâri eğitimi almış olmanın katkısı ile ilgili bulgular birkaç maddede sıralanmıştır. Görüşme formundaki sorulara verilen cevaplarla ilgili bulgular *****Çatı teli hazırlama ****** gümüş teline şekil verme ve ******* kaynak işlemi ile ilgilidir.

*****Çatı telini hazırlamanın mutlaka öğrenilmesi gereken bir teknik olduğu öğrenciler tarafından ağırlıklı olarak ifade edilmiştir (n=30), 'Bu işlemin derste uygulamalı olarak öğrenilmesi gerekir' (n=23), 'Çatı telinin şekillendirilmesi oldukça önemlidir' (n=28), 'Bu ders öğretmen ve öğrenci etkileşimini artırır'(n=32), 'Bu ders oldukça yararlıdır' (n=28), 'Telkâri sanatını severek yapıyorum'(n= 31). Görüşleri öğrenciler tarafından belirtilmiştir.

'Çatı telinin şekillendirilmesi oldukça önemlidir görüşü' ile ilgili öğrencilere ait bilgiler şöyledir:*'Çatı telini şekillendirmeyi öğrendiğim zaman telkârinin yarısını öğrenmiş olacağımı düşünüyorum'* (Ö=3). *'İleride kendimi bir telkâri ustası olarak düşündüğümde çalışanlarıma ilk öğreteceğim şey çatı teline şekillendirmek olacaktır'* (Ö=23).

'Bu ders öğretmen ve öğrenci etkileşimini artırır' ile ilgili bir görüş şöyledir: *'Uygulama esnasında atölyede eğitimcilerimizle uzun süre bir arada olma fırsatı yakalıyoruz. Böylece etkileşimimiz çok fazla oluyor'* (Ö=19).

'Telkâriyi severek yapıyorum' şeklinde belirtilen bir ifade şöyledir: *'Bu sanat sabır isteyen bir iştir. Çünkü el emeğine dayanır. Dolayısıyla sevilerek yapılmazsa öğrenilmez'* (Ö=2).

****** *Çift aleti ile ince tele şekil vermeyi öğrendim'* (n=15), *'Kalıp ile model oluşturma tekniği ile gümüş teline şekil vermesini öğrendim'* (n=11) biçiminde görüş belirtmişlerdir. Bunları*, 'kalıba sarma tekniği ile gümüş teline şekil vermesini öğrendim.'* (n=18*), 'Çift aleti ile iç dolgu yapmayı öğrendim'*(n=15) görüşleri takip etmiştir.

Bunların yanı sıra öğrencilerden bazıları da (n=2), *'Bu çalışmaları öğrenmenin çok zor olduğunu düşünüyorum ve kendimi başarılı bulmuyorum'*, biçiminde görüşlerde dile getirmiştir.

Bazı öğrencilere ait örnek ifadeler şöyledir:*' Çift aleti ile tele nasıl şekil vereceğimi ve teli hangi amaçlar için kullanacağımı öğrendim, öğrenme esnasında çok zevk aldım'* (Ö=5). *'Teli değişik şekillerde ve nasıl kullanacağımız hakkında bilgi sahibi oldum'* (A=7).

'Kalıba sarma tekniği ile gümüş teline şekil vermesini öğrendim' görüşünü yansıtan bazı ifadeler şöyledir: *'Gelecekte bir usta olduğum zaman bu tekniği çok sık kullanacağımı düşünüyorum'*(A=9). *'Bu tekniği öğrendikten sonra kafamda farklı düşünceler uyandı, tasarımlarımı farklı şekilde hayata geçireceğim'* (A=19).

'Çift aleti ile iç dolgu yapmayı öğrendim' görüşünü yansıtan bazı ifadeler şöyledir*: 'İç dolgu ile daha zevkli bir şekilde modeller yapmaya başladım'* (A=25).

*******Öğrenciler *'hazırladığım ürünlerde toz kaynak ilave etme işlemini biliyorum'* (n=19), görüşünü belirtmişlerdir. Bunu, *'Şalimoyu kullanabilirim'* (n=25), görüşü izlemiştir. Öte yandan bazı öğrenciler *'Gümüşe ne kadar ısı verileceğini bilmiyorum'* (n=5), şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bazı öğrenciler *'Toz kaynak ile gümüşe verilecek ateşin hangi mesafeden ayarlanacağını bilirim'* (n=17) şeklinde görüş belirtmişlerdir.

'Hazırladığım ürünlerde toz kaynak ilave etme işlemini biliyorum' görüşü ile ilgili örnek ifade şöyledir: *'Gerekli donanımın atölye ortamında olmadığını düşünüyorum'* (Ö=13).

'Şalimoyu kullanmayı biliyorum', şeklinde belirtilen bir görüş şöyledir: *'Şalimo aletinin kullanma sürecinde problem yaşamadım. Eğitimcilerimiz bize bu konuda çok destek oldu.'* (A=8).

' Gümüşe ne kadar ısı verileceğini biliyorum' görüşünü dile getiren bir öğrenciye ait örnek ifade şöyledir: *'Bu işlem sırasında fazla ısı vermekten korkuyorum, çünkü tasarlamış olduğum ürün başka bir şekle dönüşebilir.'* (Ö=27).

'Toz kaynak ile gümüşe verilecek ateşin hangi mesafede verileceğini bilirim' ile ilgili bir öğrenciye ait görüş şöyledir: *'Gümüşe verdiğim ateşin mesafesini yanlış tutmaktan korkuyorum, çünkü hem kendime hem de yaptığım ürüne zararı olabilir. Bu nedenle bu işlem sırasında bütün dikkatimi işleme yoğunlaştırıyorum.'* (A=3). Bu görüşlerin yanı sıra bazı öğrenciler *'Şalimoyu kullanamıyorum. Gümüşe yanlış ısı verdiğim için eserlerim farklı bir şekil aldı. Bu nedenle bazen yetersizlik hissediyorum.'* gibi görüşler belirtmişlerdir.

4.1.3. Telkâri Eğitimi ile İlgili Yapılan Çalışmalar Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar ile İlgili Bulgular:

'Telkâri yaparken bazı sorunlarla karşılaşılabilir' görüşü ile ilgili bazı öğrencilere ait görüşler şöyledir:*' Telkâri emek ve sabır isteyen bir sanattır. Bu nedenle vakit ayırmak gerekir. Bende başka bir işte çalıştığım için vakit ayırmakta zorlandım. Atölye derslerine daha çok zaman ayırmak istiyorum.'* (A=11), yine başka bir öğrenci görüşlerini şöyle açıklamıştır: *' Uygulamalı bir ders olduğu için atölye derslerinin sayısı artırılmalıdır. Çünkü tasarladığım*

motifleri ürün haline getirebilmek için daha fazla zamana ihtiyaç duyuyorum. Ayrıca daha modern makinelerde çalışmamızın bizim verimliliğimizi artıracağını düşünüyorum.' (Ö=17)

4.1.4. Telkâri Eğitiminin Daha Etkili Olabilmesi ile İlgili Bulgular:

'Telkâri eğitiminin daha etkili olabilmesi için yapılması gerekenler' ile ilgili bazı öğrenci görüşleri şöyledir: *'Daha modern atölyelerde, alanında profesyonel eğitimcilerle uzun süre çalışmak istiyorum. Ayrıca şuan ön lisans olarak aldığım bu eğitimi lisans düzeyinde alarak eğitimime devam etmek istiyorum. Böylece telkâri sanat eğitiminin gelişeceğini düşünüyorum.'* (A=13) başka bir öğrenci görüşü ise şu şekildedir: *'Bu eğitimin etkili olabilmesi için bence reklamlar ve tanıtımlar artırılmalıdır. Öğrenciler için böylece farkındalık sağlanmış olacaktır. Ben arkadaşımın yapmış olduğu bir paylaşımdan sonra telkâri sanatını merak ettim. Ve böylece bölümü araştırdım ve eğitim almaya karar verdim.'* (A=3)

4.1.5. Ailenin Telkâri Eğitimi Hakkındaki Görüşleri ile İlgili Bulgular:

'Ailelerin telkâri hakkında ki görüşleri' ile ilgili öğrencilerin fikirleri şöyledir: *'Ailemin destek olması beni daha çok yüreklendirdi. Ve böylece özgün tasarımlar yapma sürecim hızlandı. Onlar bana destek olmasaydı kendimi bu kadar güzel ifade edemezdim.'* (Ö=9)

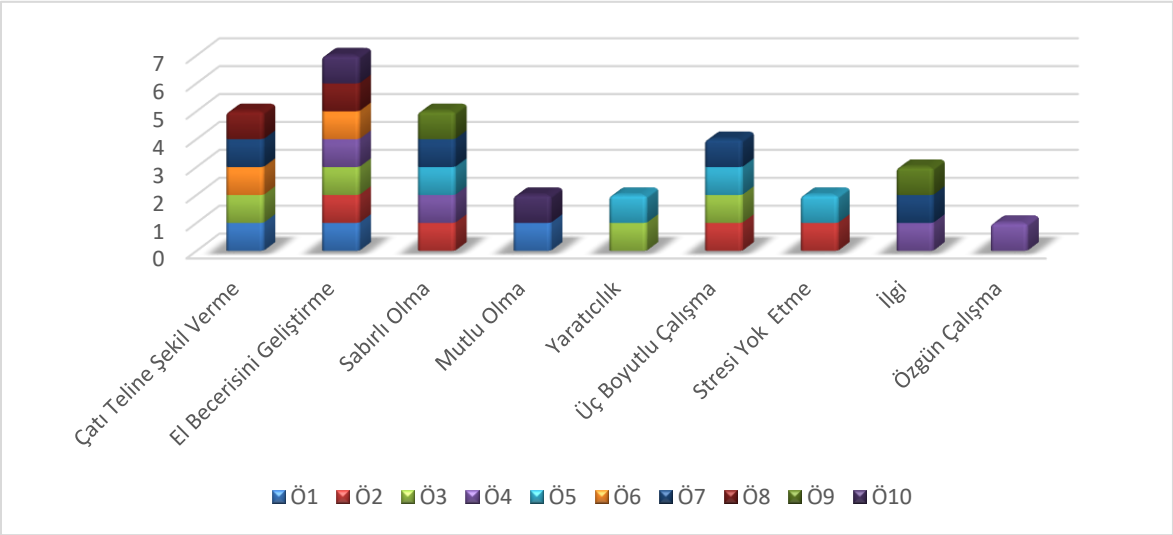
4.1.6. Telkâri Sanatını Öğrenmiş Olmanın Bireysel Olarak Avantajları ya da Dezavantajları ile İlgili Bulgular:

'Telkâri sanatını öğrenmiş olmanın bireysel olarak avantajları ya da dezavantajları neler olabilir' sorusuyla ilgili olarak öğrencilere ait görüşler şu şekildedir: *'Telkâri bilmek benim için avantajdır. Çünkü modern bir asırda klasik bir sanat benim ellerimde hayat bulacak. Böylece daha farklı bir yaşamım olacağını düşünüyorum. Böylece benim için avantaj olacaktır.'* (Ö=23), başka bir öğrenci ise görüşlerini şöyle ifade etmiştir: *'Bu sanat benim için bir meslek demektir. Bu sanatı öğrenerek hayatımı buradan kazanacağım için benim için avantaj olacağını düşünüyorum. Ancak tanıtımlar olmazsa dezavantaj olabilir.'* (A=18)

4.2. Nitel Bulgular ve Yorumları

4.2.1. Öğrencilerin Telkâri Sanatı İle İlgili Algıları

Öğrencilerin telkâri eğitimi ile ilgili algıları Grafik 1'de sunulmuştur.

Grafik 1 incelendiğinde, bireylerin telkâri sanatı hakkında olumlu düşüncelere sahip olduğu görülmüştür. Birçoğu tasarım derslerinin yaratıcılıklarını geliştirdiğini belirtmişlerdir. Tasarım dersleri bireylerin yaratıcılığını ve ön görü kapasitesini artırmaktadır. Telkâri işlerken bireyler hayal dünyalarına ve çevrelerinde ki insanların zevklerine uygun eserler üretmektedirler. Bu yaratıcılığın ortaya çıkmasında öğretim sürecinde uygulanan atölye derslerinin etkili olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrenciler tarafından telkâri eğitiminin gümüş ve bakıra şekil verme sanatı olduğu, estetik algılarını geliştirdiği, el becerisini geliştirdiği, görsel sanatlara ilgisini arttırdığı, kişisel doyum sağladığı, sabırlı olmayı öğrettiği, üç boyutlu çalışmalar yapabilmelerini sağladığı ve zevk alındığı ifade edilmiştir. Eğitimcilerin tavrının bireylerde olumlu bir bakış açısı meydana getirdiği görülmüştür. Dolayısıyla telkâriyi sevmek kadar, eğitim verenlerin tavrının da önemli yer tuttuğu görülmüştür.

Aşağıda bazı öğrencilere ait görüşlere yer verilmiştir:

Ö1: Bana güven veriyor. İşin ustalarından da ders almam işimi daha iyi öğrenmemi sağlıyor. Dolayısıyla bana huzur veriyor. Şu an çizdikçe çizesim var. Telkâri öğrenmenin bana avantaj sağlayacağını düşünüyorum. İlerde meslek alanın da ilerleyebilirim.

Ö2: Mesleklere bakış açımı değiştirdi. Teknik olarak kendimi geliştirmemi sağladı. Herkesin bu tür güzellikleri olan bir eğitim almalarını isterim. Üzerine yoğunlaşılması gereken bir sanat dalı.

Ö3: Keyifle bu sanatı öğrenmeye çalışıyorum ve kaybolup gitmeden yetenekli ellerde işlenmesi gerektiğini düşünüyorum. Ayrı bir bilgi beceri ve hayat kaynağı oldu. Telkâri işlerken kendimi çok mutlu hissediyorum.

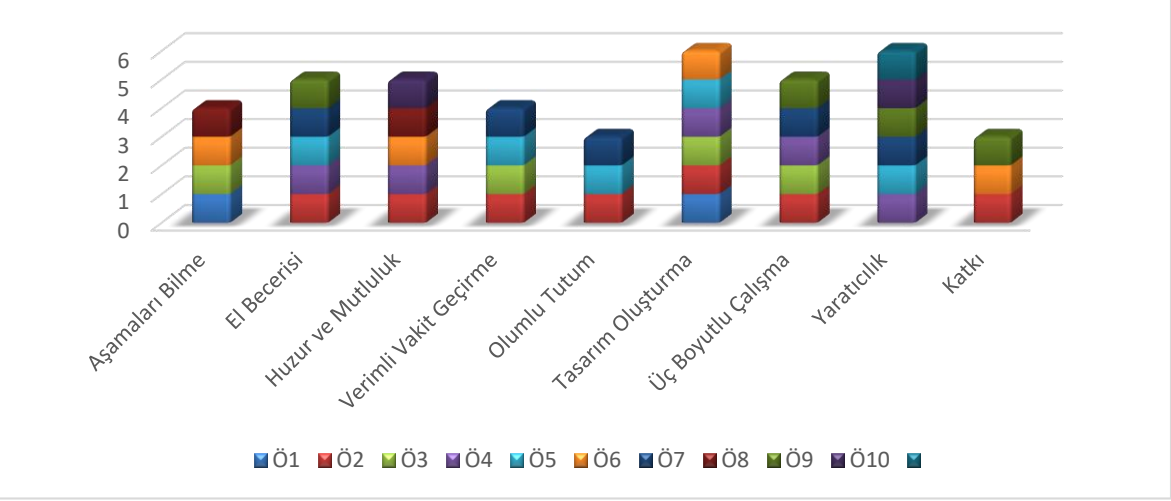
Ö4: Kendimi ifade etme becerisi kazandım. Hayal gücümü daha iyi kullanabiliyorum. Elimde bir mesleğim olacak ve ilerde bu alanda bir iş yeri açabileceğim.

Ö5: Benim için yeni bir değer oldu. Benim için hem hobi hem de hayatımı kazanabileceğim bir alan oldu. Severek yaptığım bir uğraşı ve öğrenme alanı.

Ö10: İleriki hayatımda burada öğrendiğim meslek ile hayatımı idame ettirebileceğimi düşünüyorum.

4.2.2. Öğrencilere Göre Telkâri Uygulamalarının Kendilerine Katkısı İle İlgili Görüşleri

Öğrencilerin telkâri uygulamalarının kendilerine katkısı ile ilgili görüşleri Grafik 2' de sunulmuştur.

Grafik 2. Telkâri Yapmanın Bireylerin Kendisine Katkısı İle İlgili Görüşleri

Grafik 2 incelendiğinde, bireylerin çoğu telkâri yapmanın kendilerinin iyi vakit geçirmelerini sağladığını ve telkâri yapmaya yönelik olumlu benlik algısı geliştirdiğini belirtmişlerdir. Bireyler tarafından alınan atölye eğitiminin telkâri sanatının aşamalarını bilmelerini sağladığı, boş vakitlerini değerlendirmelerini sağladığı, el becerilerini geliştirdiği, huzur ve mutluluk verdiği, ruhsal rahatlama sağladığı, üç boyutlu çalışmaların nasıl yapıldığını öğrettiği ve yaratıcılıklarını geliştirdiği belirtilmiştir. Bu bulgulardan yola çıkarak, telkâri eğitiminde atölye çalışmalarının bireylere farklı yönlerden katkı sağladığı görülmüştür. Ayrıca bireylerin çoğu atölye derslerinden zevk aldıklarını ve üç boyutlu çalışmalar yaptıkları dersler boyunca yeni şeyler öğrendiklerini, farklı tasarımlarını üretme olanağı bulduklarını söylemiştir. Bu verilerde araştırmanın sonuçlarını destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılan bazı öğrencilerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

"Yaratıcılığımı ortaya çıkarma fırsatı bulduk. Çok farklı şeyler yapmamızı sağladı. Yakınlarımıza hediyelik takı yapma olanağı bulduk. Ö3

"Telkâri eğitimi sayesinde farklı olduğunu düşündüğüm gümüş ve bakır madeni ile çalışma fırsatı buldum. Tasarım dersini daha çok sevmeye başladım. Ö5

"Estetik çalışmalar yaptık. Arkadaşlarımla ve hocalarımla kaliteli vakit geçirdim. Gelecekte telkâri ile ilgili çalışmalarda yer almak isterim. Ö6

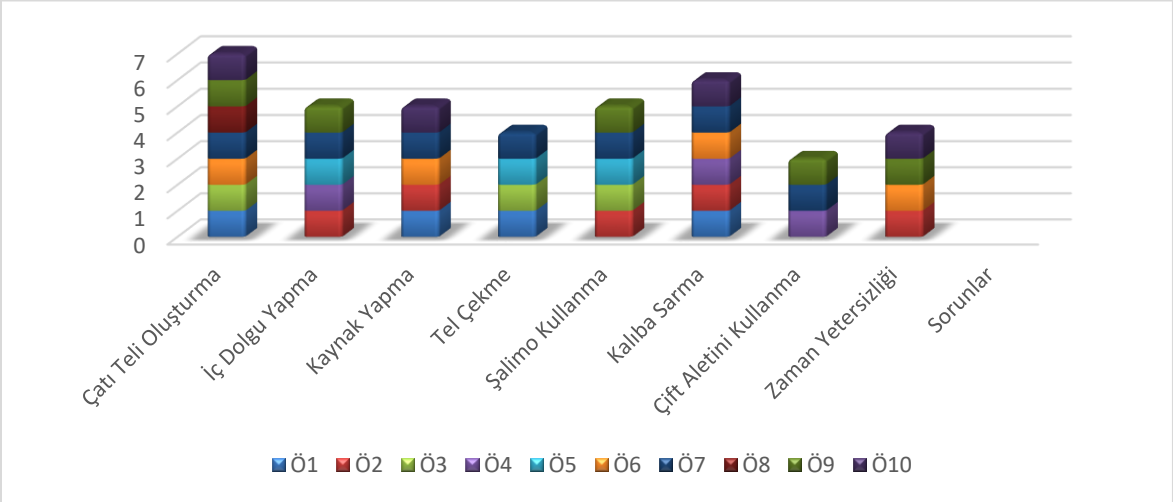
"En güzel yönü bana kendimi huzurlu hissedeceğim bir ortam sağladı. Kendi tasarımlarım hayat buldu. Ö7

"Gümüş teller ile çok farklı şeyler yaptık. Telkâri sanatı tekniklerini öğrendim. Ö9

"Telkâri bundan sonra hayatımda önemli bir yere sahip olacak. Bana çok katkısı olduğunu düşünüyorum. Örneğin telkâride çatı teline şekil verme ve iç dolgunun yapım tekniklerini öğrendim. Hoş vakit geçirdim. Üç boyutlu çalışmalar yaparak tasarımlarımı hayata geçirebildim. Ö15

4.2.3. Öğrencilerin Telkâri Sanatı İle İlgili Uygulamalar Yaparken Karşılaştıkları Sorunlar İle İlgili Görüşleri

Öğrencilerin telkâri ile ilgili etkinlikler uygulanırken karşılaştıkları sorunlar ile ilgili görüşleri Grafik 3' te sunulmuştur.

Grafik 3. Öğrencilerin Telkâri Sanatını İle İlgili uygulamalar Yaparken Karşılaştıkları Sorunlar İle İlgili Görüşleri

Grafik 3 incelendiğinde, öğrencilerin çoğu atölyenin yetersiz olmasından dolayı telkâri sanatını yaparken sorunlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Örneğin atölye küçük ve dar olduğu için kaynak işlemini yaparken iş kazalarına ve öğrencilerin kendilerini yakmalarına sebebiyet verdiği görülmüştür. Ayrıca kaynak işlemi yapılırken göz ve yüzü korumak için koruyucu iş gözlüğü kullanılmamaktadır. Takı tasarım derslerinde atölyenin olmaması nedeniyle gerekli araç gereçlerin eksik olması nedeniyle dersin hedeflerine tam olarak ulaşılamadığı görülmüştür. Eğitimcilerin olumlu tavrı öğrencinin derse olan motivasyonunu artırabilir. Ayrıca araç-gereç eksikliği nedeniyle öğrenciler etkinlikleri gerçekleştirmede zorlanabilirler. Ayrıca öğrenciler tarafından gümüş işlemeciliği yapılırken, gümüş madeni pahalı olduğu için atölyelerde ki ilk çalışmalar bakır teli üzerinde pratik yapılır. Bakır teli yapısı gereği sert olduğu için öğrenciler zorlanmaktadır. Dolayısıyla gümüş tel üzerinde çalışmak öğrencilerin verimliliğini artıracaktır. Ayrıca öğrenciler tarafından çatı teline şekil verirken, makineden tel çekerken, gümüş madeni eritilirken ve kaynak işlemi yapılırken sorunlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir.

Bu konuda, bazı öğrencilerin görüşleri aşağıda sunulmuştur.

Ö1: Çatı teline şekil verirken ilk başlarda tel parmaklarıma batıyordu. Dolayısıyla bir sonraki çalışmaya başlamam gecikiyordu.

Ö2: Çatı teli ve iç dolguları yerleştirirken hiç zorlanmadım. Ama kaynak işlemi yaparken çok zorluk çektim.

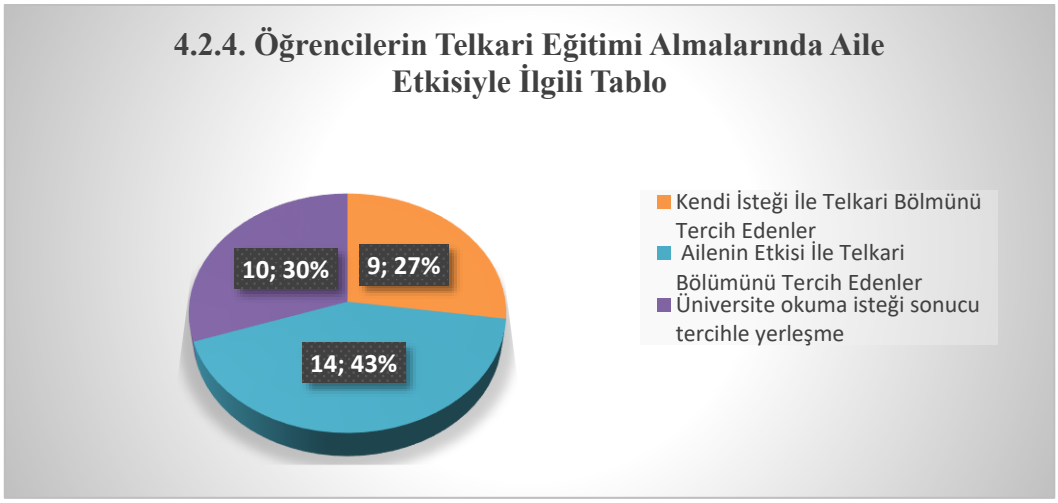
Ö3: Çatı telini açtıktan sonra iç dolguları yerleştirirken çok zorluk yaşadım. Daha sonra telkâri ustası ve hocalarımızın yardımıyla iç dolguları nasıl yerleştireceğim konusunda bana yardımcı oldular.

Ö7: Telkâri sanatı hakkında herhangi bir araştırma yapmadan bu bölümü tercih etmiştim. Ve ilk başladığım zamanlarda çok zorluk çekmiştim. Ancak eğitimcilerimizin bize karşı olan olumlu yaklaşımı sayesinde telkâri işlemeciliğini severek yapıyorum.

Ö10: Klasik çiçek ve papatya modellerini yaparken zorlanmadım. Ama yeni tasarımlar yaparken çatı telini oluşturmakta çok zorlandım.

4.2.4. Öğrencilerin Telkâri Sanatı Eğitimini almalarında ailelerinin katkılarına ilişkin görüşleri

Öğrencilerin üniversite sınavı öncesinde bu bölümü okumaları için telkâri sanatı eğitimi almalarında aile etkisi, kendi istekleri ile telkâri bölümünü tercih etmeleri veya sadece herhangi bir üniversitede okuma isteği sonucu tercih etmelerine ilişkin detaylı bir şekilde oranlar ile Grafik 4'te sunulmuştur.

Mardin MYO Takı Tasarım ve Kuyumculuk Bölümünde okuyan öğrencilerin bu bölümü okumalarında ailelerin etkisiyle ilgili bulguların değerlendirildiği tabloda öğrencilerin 9'u bu bölümü kendi istekleriyle seçtikleri görülmektedir. Kendi isteğiyle tercih eden öğrenciler takı tasarımını sevdikleri ve bu işi meslek edinmek istedikleri anlaşılmaktadır. Öğrencilerin 14'ü bu bölümü ailelerinin yönlendirmesiyle tercih etmişlerdir. Aile yönlendirmesi sonucu bu bölümü tercih eden 14 öğrenciden üçü, ailelerinin kendi atölyelerinin olduğu ve bu işle uğraştıkları için çocuklarının bu işin eğitimini alarak atölyede kendilerine yardımcı olmalarını istemiştir. Bu bölümde okuyan 10 öğrencinin ise bu bölümü üniversite okumak istediği ve boşta kalmak istemediği için tercih ettiği görülmektedir.

4.3. Araştırmanın Alt Problemlerde ki Değişkenlere Göre Analizinin Yapılması

Araştırmanın Değişkenleri :

1. Aile Eğitim Düzeyi
2. Ailenin Bireye Destek Verip Vermemesi
3. Bireyin Bölümü Araştırarak Gelip Gelmemesi
4. Ailenin Ekonomik Durumu
5. Bireyin Yaşı
6. Okulun Fiziki Koşulları
7. Bireyin Bulunduğu Sınıf Düzeyi
8. Bireyin Bölümünü Sanat Dalı veya Meslek Alanı Olarak Görmesi
9. Eğitimcilerin Tavrı

Araştırmada ki değişkenler incelendiğinde takı tasarım ve kuyumculuk bölümü öğrencileri üzerinde aile eğitim düzeyi ve sosyoekonomik durumunun etkili olmadığı, aile desteğinin bireyi olumlu yönde telkâri yapmaya yönlendirdiği, bölümü araştırarak gelen bireylerin akademik olarak daha başarılı olduğu, yaşı küçük olan bireylerin telkâri yaparken daha sabırsız olduğu ancak daha erken kavrayıp el becerisini daha çabuk geliştirdiği, okulun fiziki koşulları iyileştirildiğinde bireylerin daha verimli olarak telkâri yapacağı ve bireylerin bulunduğu sınıf düzeyine göre telkâri başarısının arttığı, telkâriyi meslek alanı olarak gören bireylerin daha verimli çalışmalar yaptığı ve eğitimcilerin öğrencilere karşı sergilemiş olduğu

sıcak ve samimi tavır, bireylere destek vermeleri, telkâri sanatını öğretme adına fedakârlık yapmalarının bireyleri olumlu yönde etkilediği ve geliştirdiği görülmüştür.

Araştırmanın Alt Problemlerde ki Değişkenlere Göre Analizinin Yapılması İle İlgili Grafik: 5

	Aile Eğitim Düzeyi	Ailenin Bireye Destek Verip Vermemesi	Bireyin Bölümü Araştırarak Gelip Gelmemesi	Ailenin Ekonomik Durumu	Bireyin Yaşı	Okulun Fiziki Koşulları	Bireyin Bulunduğu Sınıf Düzeyi	Bireyin Bölümünü Sanat Dalı veya Meslek Alanı Olarak Görmesi	Eğitimcilerin Tavrı
Ö1	X	X	X	X			X	X	
Ö2	X		X		X	X			X
Ö3		X	X		X		X		X
Ö4	X		X	X		X		X	
Ö5		X		X	X		X	X	
Ö6	X	X	X	X	X	X	X	X	
Ö7		X	X		X		X	X	
Ö8	X	X	X		X		X	X	
Ö9	X	X		X	X		X	X	
Ö10		X	X		X		X	X	
Ö11	X	X	X	X	X		X	X	
Ö12	X					X			X
Ö13		X	X	X	X		X	X	
Ö14	X	X		X	X	X			X
Ö15						X		X	X
Ö16	X	X	X		X				
Ö17	X	X		X	X			X	
Ö18	X		X			X	X		X
Ö19			X		X	X			X
Ö20	X	X	X	X			X	X	
Ö21	X	X	X	X			X	X	
Ö22	X	X		X					
Ö23						X		X	X
Ö24	X	X	X					X	
Ö25			X	X				X	X
Ö26	X	X	X					X	
Ö27	X	X	X	X	X			X	
Ö28					X	X	X	X	X
Ö29		X	X	X	X				
Ö30			X		X			X	
Ö31		X		X				X	
Ö32			X			X	X		X
Ö33	X		X	X	X		X	X	

4.3.1 Araştırmanın Değişkenlerine Göre Bireylerin Görüşleri

Ö1: *Ailemin eğitim durumu benim telkâriye bakış açımı etkilemedi. Aksine bana destek olmaları telkâriyi daha sevmemi sağladı. Telkâri hem sanat dalı olarak hem de meslek alanı olarak değerlendiriyorum. İleri ki yıllara da telkâri alanında daha iyi yerlerde olacağımı düşünüyorum.*

Ö3: *Bölümü araştırarak ve isteyerek tercih ettim. Bu da beni daha çok mutlu ediyor. Ailemin olumlu tutum içinde olmaları ve beni desteklemeleri yaşım ilerlemiş olsa da beni motive ediyor. Telkâri beni sosyal olarak çok geliştirdi.*

Ö4*: Telkâri yaparken çok rahatlıyorum. Gün içerisinde ki stres ile baş etmeme yardımcı oluyor. Ailemin destek olması telkâriyi daha çok severek yapmamı sağladı.*

Ö8: *Bölümü araştırarak geldiğim için telkâriyi severek yapıyorum. Ancak atölye şartlarımız iyileştirilirse telkâri de daha başarılı olacağımı düşünüyorum.*

Ö13*: Telkâri hakkında her hangi bir bilgiye sahip değildim. Ancak bölüme başladıktan sonra bende sanat ve estetik açısında çok fazla değişme oldu. İleride hayatımı telkâriden kazanmak istiyorum.*

4.4 İnovatif Yöntemlerle Tasarlanmış Eserlerin İncelenmesi

Bir ürün tasarlamak, süreç boyunca bir amaç etrafında bilgi toplamak, bunları üründe denemek, denerken değerlerle düşünmek, renkleri yan yana getirmek, uyumu yakalamak, çizgiyi çizgi ile ve çizgiyi renkle ilişkiler içinde denemek bu öğrenme sürecinin parçalarıdır. Bu süreç sonunda yaratıcıyı ve izleyiciyi estetik anlamda doyuma ulaştıracak bir ürün ortaya çıkar. Bu öğrenme sürecinde üç önemli davranış yer alır: Birincisi emek, ikincisi değerlerle düşünmek ve derin düşünmek, üçüncüsü ise eserin bittiğine karar vermektir (Kırışoğlu, 2002, Akt: Beykal Orhun, 2005).

Resim 86 : Set (Takı(m))

Ürün Çeşidi	**:**	Kolye, yüzük ve bileklik set
Kullanım Özelliği	**:**	Giyim Aksesuarı
Yapım Tekniği	**:**	Telkâri
Kullanılan Materyal	**:**	Farklı inceliklerde gümüş tel
Süslemede Kullanılan Motif/ler	**:**	Bitkisel

Kompozisyon : Bu ürün kolye, yüzük ve bileklik olmak üzere üç parçadan oluşmaktadır. Bütün parçalarda papatya ve lale motif görünümünde bitkisel şekiller kullanılmış, bu motiflerde ön ve arka parça simetrik olacak şekilde kompozisyonlar oluşturulmuştur. Lale motiflerin iç kısımları mekik dolguları ile tamamlanmıştır. Papatyanın orta kısmında güherseler kullanılmıştır. Ayrıca lale motifli modern bayan gümüş yüzüğü ile bileklik birlik (bütünlük) doğrultusunda estetik bir bütünlük oluşturarak görsel düzenleme ilkelerinin sanatsal anlatımda kullanımı ile de bu sanat eseri olan set ortaya çıkmıştır.

Kaynak	**:**	Mardin Artuklu Üniversitesi Midyat MYO Takı Tasarımı ve Kuyumculuk Bölümü Öğrencileri
Eser Sahibi	**:**	Aysun Başaran 2. Sınıf öğrencisi

Resim 87 : Portre Çalışması (Kolye Ucu)

4.4.1. Öğrenci Çalışmalarının Temel Tasarım İlke ve Öğelerine Göre Çözümlenmesi:

Öğrenci A; Çalışmasını verilen telkâri tekniğine ve temel tasarımın ilke ve öğelerine uygun olarak içten ve sanatlı anlatımsal bir yaklaşımla ürünü ortaya koymuştur. Ayrıntılara fazla girerek istenilen sürede çalışmasını tamamlamıştır. Ayrıca bu çalışma oldukça yaratıcı ve özgün olmuştur. Malzemeyi israf etmeden daha pratik olma konusunda esneklik ve kontrol sahibi olmuştur. Temel tasarım ilke ve öğelerini öğrenen öğrencinin sanatsal çalışmaları üzerinde daha fazla yoğunlaşması sağlanıp, farklı düşünme ve fikirlerini özgün yorumlaması ile daha çok yetiler geliştirebilir. Çalışmasında kalıplaşma ve temel dış çizgi olan çatı teli hâkimdir. Çatı telini basitçe yerleştirdikten sonra iç dolgularda çok zorlanmıştır. Bu yüzden çalışmasında detay olduğu için düzgün hatlar görmek mümkün değildir. Öğrenci bu çalışmada dalgalı çizgilerin, düz çizgilere oranla çoğunlukta olduğunu belirterek başarılı bir iş ortaya koymuştur. Çizgi, şekil, renk gibi sanatın öğeleri ile denge, hareket, tekrar ve birlik gibi sanatsal düzenleme ilkelerini genel olarak algılayabilmiştir. Öğrenci, aynı şeklin tekrarı ve dalgalı çizgiler ile doğru bir betimleme yapmıştır. İç dolgular ile boş alanları doldurduktan sonra nesneler (şekiller) arasında simetrik denge kullanarak doğru bir çözümlemeye ulaşabilmiştir. Ayrıca bu çalışmanın görünümü kendine has bir biçim ve dokuya sahiptir. Öğrenci,

çalışmasında benzer formların tekrarı ile dalgalı çizgilerin hareket duygusu ile tasarım ilkelerini algılamıştır. Bu eserin ters ve düz şekilde fotoğrafı çekilmiş olup, simetrik bir kompozisyonda yapılmış olduğunu görmekteyiz. Sonuç olarak ürün üzerine (Midyat MYO Takı Tasarım ve Kuyumculuk Bölümü-950 gr) damgası vurularak özel aidiyet verilmiştir.

Resim 88 : Midyat MYO Damgalı Kolye

Mardin Artuklu Üniverstiesi Midyat MYO Takı Tasarımı ve Kuyumculuk Bölümü (Telkâri Uygulama Atölyesi) çatısı altında yapılan telkâri gümüş işlemeciliğinde saf gümüş oranı 950 gramdır. Başka atölye ve yerlerde bu oran gümüşün kalitesi düşürülerek 925 gram kullanılır. Ayrıca Artuklu üniversitesi bünyesine ait kendi damgası eserin üzerinde bulunmaktadır.

4.4.2. Eserler Üretilirken Her Aşamada Çekilen Bazı Resimler

Resim 89: Tasarım Atölyesi

Resim 90: Özgün Tasarım

Resim 91: Uygulama Atölyesi

Resim 92: Tasarım Süreci

Resim 93 : Tasarım

Resim 94 : Uygulama

Resim 95 : Kolye

Resim 96 : Broş + Maskot

Resim 97 : Broş + Toka

Resim 98 : Broş + Toka

Resim 99 : a - Broş (Ön Yüz)

Resim 100 : b -Broş (Arka Yüz)

Resim 101 : Estel Şubesi Uygulama Atölyesi

Resim 102 : Uygulama Atölyesi

Resim 103: Telkâri Atölyesi Giriş Kapısına Asılan Tablo

Resim 104 : Teorik Derslik

Resim 105 : Uygulama Atölyesi

BÖLÜM V

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde araştırma bulgularına dayalı olarak ulaşılan nitel verilere ait sonuçlar ve öneriler yer almaktadır.

5.1. Sonuç

Bu araştırmada telkâri sanatı alanında daha önce hiç kullanılmamış olan inovatif tasarımlar ile temel tasarımın ilke ve öğelerine göre telkâri tekniğinin kullanıldığı, sekiz haftalık bir uygulama süreci ile öğrencilerin telkâri eğitimine yönelik bakış açıları değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda, telkâri tekniğinin kullanıldığı sekiz haftalık telkâri yapım çalışmalarının uygulandığı 33 kişilik öğrenci grubunun uygulama süreci gözlemlenmiştir. Bunun yanı sıra öğrencilerinde telkâri hakkındaki düşünceleri değerlendirilmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin telkâriye yönelik olan bakış açılarına yaş, cinsiyet, aile ve ailenin sosyoekonomik durumu incelenmiştir. Ayrıca öğretim sürecinde öğrencilerin bu eğitime aktif olarak katılmaları, her aşamanın öncesinde bakır tel ile çalışarak pratik yapmaları sağlanmıştır. Bu süreçte eğitmenin öğrenciler ile birebir ilgilenmesi ve atölye ortamının öğrenmeye olumlu yönde katkı sağlayacak şekilde düzenlenmesi telkârinin gelişimine katkı sağladığı söylenebilir. Yerel atölyelerde yapılan gümüş işlemeciliğinde kullanılan geleneksel öğretim yönteminin yeterli olmadığı, dolayısıyla üniversite çatısı altında verilen eğitimin öğrencilerin öğrenmelerinde etkili ve kalıcı öğrenme sağladığı görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin her hafta takı tasarımı dersinde farklı çizim teknikleri ve görsellerle karşılaşmalarının onları yeni tasarımlar yapmaya yönlendirdiği araştırmacı tarafından gözlemlenmiştir. Yeni tasarımlar yapmanın öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirdiği, onları daha üretmeye sevk ettiği görüldüğü söylenebilir. Bu bağlamda akademik çatı altında telkâri eğitimi almanın bireyleri inovatif motifler geliştirme sürecine yönlendirdiği söylenebilir.

Ayrıca öğrenciler tarafından atölyede tel çekerken, çatı teli hazırlarken, iç dolgu eklerken, toz kaynak işlemini yaparken çeşitli iş kazaları ile karşılaştıkları belirtilmiştir. Çeşitli

iş kazalarının meydana gelmemesi için iş güvenliği kriterlerinin eğitimin kalitesini artırmada etkili olduğu söylenebilir.

Kişisel koruyucu donanımların kullanılması, araç ve gereçlerin yıllık olarak periyodik kontrollerinin yapılması, iş talimatlarının ilgili yerlere asılması, uyarı ve levhalarının asılması, işe başlamadan önce bölümde okuyan öğrencilerin yıllık olarak periyodik sağlık taramalarının yapılması, bölüm içinde gerekli çalışma alanlarının risk analizi ve acil durum eylem planlarının yapılması, boya, tiner, asit vs. gibi kimyasal malzemelerinin kullanımında kimyasal risk etmenlerinin önlenmesi için gerekli planların yapılmasıdır. Ayrıca çalışma ortamının havalandırılması gerekir.

Kanserojen (mutajen) maddelerle çalışmalarda sağlık ve güvenlik önlemleri hakkında yönetmeliğe göre; Amaç: Madde 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; çalışanların kanserojen veya mutajen maddelere maruziyetinden kaynaklanabilecek sağlık ve güvenlik risklerinden korunması için bu maddelere maruziyetin önlenmesi ve sınır değerler de dâhil olmak üzere asgari gerekliliklerin belirlenmesidir (www.riskmed.com.tr/03.02.2018). Ayrıca Kanserojen (mutajen) maddelerle çalışmalarda sağlık ve güvenlik önlemleri hakkında yönetmeliğinin kapsamına göre; Kapsam Madde 2 – (1) Bu Yönetmelik, 20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamına giren ve çalışanların kanserojen ve mutajen maddelere maruz kalma riski bulunan işlerin yapıldığı işyerlerinde uygulanır(www.riskmed.com.tr/Erişim: 03.02.2018).

Genel olarak sekiz hafta boyunca takı tasarım dersi süresi ve telkâri tekniği uygulanarak verilen eğitimin öğrencilerin motivasyonunu artırdığı, onları mutlu ettiği görülmüştür. Telkâri yapım tekniğinin aşamalı bir şekilde önce eğitmenler ve telkâri ustası tarafından gösterilerek öğretilmesi, her öğrencinin kendi çizdiği tasarımını gümüş teli ile üç boyutlu olarak oluşturması, yaparak ve yaşayarak öğrenmesi bu sürecin öğrencilerin telkâri eğitimine yönelik katkı sağlamıştır.

El emeği, göz nuru ile tel işçiliği ile üretim yapanların daha fazla emek karşılığında daha az ürün elde ettikleri ve bu emeklerinin maddi değer olarak karşılığını alamadıkları için daha az işçilik ve düşük maliyetle üretim yapmalarını sağlayan kolay tekniğine yönelmişlerdir. Telkâri işlemecilerinin bu sanatı icra etmek için yaşadıkları en önemli sorunun pazarlama yetersizliği ve kalifiye eleman sıkıntısı olduğu görülmüştür (Özdemir, 2010).

Araştırma sonucunda telkâri sanatı alanında inovatif tasarımlar ile temel tasarımın ilke ve öğelerinin kullanılarak verilen telkâri eğitiminin öğrencilerin kendi alanları ile ilgili

yeterliklerini artırdığı ve telkâri eğitimine yönelik olumlu gelişmeler ortaya çıkarmıştır.

5.2. Öneriler

Araştırma bulgularına dayalı olarak, araştırmaya ve araştırmacılara yönelik öneriler geliştirilmiştir.

5.2.1. Araştırmaya Yönelik Öneriler

1. Telkâri sanatı ve eğitimi ile ilgili ülke genelinde tanıtımlara yer verilmelidir. Bu sanat ile ilgili ulusal ve uluslararası sempozyumlar düzenlenmelidir.

2. Yüksekokul ve üniversitelerde telkâri tasarım dersinin ders saati sayıları artırılmalıdır.

3. Telkâri eğitiminde atölye derslerinin bireylere huzur verdiği, kişisel doyum ve farkındalık sağladığı görülmüştür. Bu nedenle okullarda telkâri atölye derslerinin sayısı artırılmalıdır.

4. Okullarda telkâri eğitiminin daha etkili olarak verilebilmesi için, imkânlar ölçüsünde daha modern telkâri atölyeleri yapılmalıdır.

5. Öğrencilerin daha çok motive olabilmeleri için telkâri atölyesinde işledikleri ürünlerin tanıtımını yapmalarına fırsat verilmelidir.

6.Takı tasarımı ve telkâri eğitimi dersine yönelik olarak gerekli olan araç-gereçler temin edilmelidir.

7. Araştırma sonucunda, öğrencilerin takı tasarımı ve telkâri eğitimine yönelik olumlu benlik algısı içinde olduğu görülmüştür. Bu yönden öğrencilere daha çok atölye çalışmaları yaptırılmalıdır.

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Telkâri eğitimi ile ilgili daha geniş gruplarla çalışılabilir.

2. Farklı yöntem ve teknikler ile araştırma yapılabilir.

3. Yüksekokul ve üniversite değişkenleri dikkate alınarak benzer araştırmalar yapılabilir.

4. Öğrencilerin öngörü kapasiteleri ve benlik algıları, cinsiyet ve aile gibi değişkenler de göz önünde bulundurularak benzer çalışmalar yapılabilir.

5. Üç boyutlu çalışmalara yönelik kapsamlı araştırmaların yapılması önerilir.

6.Tasarlanan ve üretilen ürünlerin tanımına yönelik daha farklı çalışmalar yapılabilir.

7. Telkâri üreticiliğinde bilinen klasik model ve motiflerin çok önemli bir unsur olduğu ama bunlar ile birlikte ustaların yeni model ve inovatif tasarımlar oluşturma konusundaki tutumları bu sorunlara daha yararlı olacaktır.

KAYNAKÇA

Adan, A. (2009). **Görsel Sanatlar Eğitiminin Down Sendromlu Çocuklar Üzerindeki Etkileri (Diyarbakır Örneği)**. Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Akgün, S. (2015) . **5. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Öğrencilerin Renk Bilgisi Konusunun Öğrenimi ile İlgili Başarılarında, Tutumlarında ve Serbest Çalışmalarındaki Renk Seçimlerinde Cinsiyet ve Okul Değişkenlerinin Etkisi**. Yüksek Lisans Tezi. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Alakuş, A. O. (2002).,**İlköğretim Okulları 6. Sınıf Resim-İş Dersi Öğretim Programındaki Grafik Tasarımı Konularının Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yöntemiyle ve Bu Yönteme Uygun Düzenlenmiş Bir Ortamda Uygulanması,** Gazi Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara

Alakuş, A. O. , Abacı O. , Gökay, M.,Maccario, K.N., Tuna, S. (2005). **İlköğretim Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri**. Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları 3.

Alakuş, A. O.,Mercin, L., Ayaydın, A., Vural, D.U., Tuna, S. ve Yılmaz, M.G. (2011). **Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar Öğretimi**. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Altuner, E. Esra. (2013). **Nano Kremlerin Üretimi.** Yüksek Lisans Tezi. Konya:**Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Kimya Anabilim Dalı.**

Anonim. (2004). **Yaşayan Anadolu Takıları**. İstanbul: Atasay Kuyumculuk

Arseven, C. E. (1975). **Türk Sanatı Ansiklopedisi**. İstanbul: M.E.B.

Artut, K. (2004).**Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri**. Ankara: Anı Yayıncılık.

Atik, Muzaffer. (1950). Mardin İlinin Monografisi. Ankara

Aydın , A. (2006).,Mardin'de Gümüş İşlemeciliğinin Gelişimi ve Yöre Ekonomisine Katkıları. I. Uluslararası Mardin Tarihi Sempozyumu s.867-871, Mardin.

Beykal, Orhun, F. (2005). **İlköğretim okulları 6. Sınıf Resim-İş Dersi Öğretim Programındaki Özgün Baskı resim Konularının Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yöntemi İle Uygulanmasının Öğrencilerin Başarılarına, tutumlarına ve Öğrenmenin Kalıcılığına Etkisi.** Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü. Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı.

Bingöl, F.R. 1999. Antik Takılar. T.C.Kültür Banklığı Anıtlar Müzeler Genel Müdürlüğü, 237 s., Ankara.

Bogdan, R.C.,& Biklen, S. (2007). ***Qualitative Research For Education: An İntroduction Teories And Methods.*** **New York: Pearson Education Group.**

Boydaş, Nihat, Sanat Kültürü Yansıtır, Milli Eğitim, S: 9, 1996, Ankara.

Buyurgan, S.,Mercin, L. (2005).**Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi ve Uygulamaları.** Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları

Buyurgan, S., Buyurgan U. (2012). **Sanat Eğitimi ve Öğretimi**. Ankara: PegemAkademi Yayınları.

Demirbaş, M. (2014). **Bilimsel Araştırma Ve Özellikleri.** M. Metin (Edt.). Ankara: Pegem. **Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri.**

Demirel, Ö. (1998). **Genel Öğretim Yöntemleri**. Ankara: Kardeş Kitabevi.

Edman I., (1998).**Sanat ve İnsan**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi

Erbay, M.,(2013). **Sanat Eğitimi Üzerine**. İstanbul: Beta Yayıncılık.

Erçelebi, E.,(2010). Gaziantep ve Halep İllerinde Kuyumculuk Sektöründeki Tasarım Farklılıklarının Tespiti ve Yeni Tasarımların Oluşturulması. Gaziantep: Erdem Matbaacılık.

Erim, G., Caferoğlu, M. (2012).***Görsel Sanatlar Eğitimi Dersinin Zihinsel Engelli Çocuklara Katkısının Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görüşleriyle Belirlenmesi***. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 25 (2), 2012, 321-342.

Gençaydın, Z. (2000). **Sanat Eğitiminin Düşünsel Temelleri Ortaöğretim Kurumları Resim-İş Öğretimi Sorunları**. Türk Eğitimi Derneği VIII: Öğretim Toplantısı 10-11 Mayıs .Ankara: Şafak Matbaası.

Günaydın, S. (2006). **Sanat Eğitimi Kapsamında Resim-İş Eğitiminin Çocuk Esirgeme Kurumlarındaki Çocukların Gelişim Sürecine Katkıları**. Yüksek Lisans Tezi. Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Sanat Dalı.

Gombrich, E.H. (1986). **Sanatın Öyküsü**. Çev: Bedrettin Cömert. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Gökdemir, M.A, (2017).,**Bilişsel Çıraklık Yönteminin Görsel Sanatlar Dersinde 6. Sınıf Öğrencilerinin Seramik Eğitimine Yönelik Özyeterlik İnançlarına, Tutumlarına ve Algılarına Etkisinin İncelenmesi. Dicle Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü,** Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Diyarbakır.

Gürer, L. (1990). **Temel Tasarım**. İstanbul: Teknik Üniversite Matbaası.

Hatipoğlu, Ş. (2007). **Ortaöğretim Resim Dersinde Öğrencilerin Yaptıkları Çalışmaların Sanatsal Gelişim Özelliklerine Göre Değerlendirilmesi**. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kamiloğlu, İ.E. (2009).,**Mardin İli Gümüş İşlemeciliği Ve Yörede Yapılan Ürünlerin Bazı Özellikleri. Ankara Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara.**

Karaca, G. (2011).***Görsel Sanatlar Eğitiminde Kopya Yönteminin İlköğretim Öğrencilerinin Yaratıcılıklarına Etkisi***. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Yıl 11, Sayı 21, Haziran 2011, 299-321.

Kehnemuyi, Z. (2013).,**Çocuğun Görsel Sanat Eğitimi**. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Kırışoğlu, O. (2002). Sanatta Eğitim. 2. Baskı. Ankara. Pegem Yayınları.

Kuşoğlu, M.Z.(1986).,Telkari. İlgi Dergisi. 45 , s.31-35, İstanbul.

Lancaster, John, Craftand Design in the Primary Schooll, National Society for Education in Art & Design, 1990, Bristol, UK.

MEB, MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sistemlerinin Güçlendirilmesi Projesi). (2007). Kuyumculuk Teknoojisi Takı Tasarımı 1, Ankara.

MEB, MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sistemlerinin Güçlendirilmesi Projesi). (2006). Kuyumculuk Teknoojisi Takı Tarihi, Takının Gelişimi, Ankara.

MEB. (2006). **Görsel Sanatlar Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Klavuzu**. Ankara: Devlet KitaplarıMüdürlüğü.

Melleart, J. (1967). **Çatal Höyük a Neolithic Townin Anatolia**. London.

Mitler, Gene A. (1994). **Art in Focus**. IIIinious: Glencoe/Mc Graw-Hill.inc.

Noyan, S. (2008). **Yıldızlara Yakın Şehir. Mardin.** Ankara: Bizim Büro Basımevi

Özbağı, T. (1993). Geleneksel Kadın Takıları -1. **Türkiye'de Yaygın Eğitim Ve Sanat Dergisi**. (5). 53.

Özcoşar, İ. (2007). Makalelerle Mardin 3. Cilt Eğitim- Kültür Edebiyat, İstanbul

Özdemir, M. F. (2010). Beypazarı Telkâri İşlemeciliği ve Takı Örneklerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. El Sanatları Anabilim Dalı. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Özsoy, V.,Alakuş, A.O. (2009). **Görsel Sanatlar Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri**. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Özsoy, V. (2015). **Görsel Sanatlar Eğitimi**. Ankara: Pegem Akademi.

Özsoy, V. (2003). *Görsel sanatlar eğitimi*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Sakaoğlu, N. ve Akbayar, N. (2002). **Osmanlıda Zanaattan Sanata**. İstanbul: Creative Yayıncılık. Cilt II.

San, İ. (1983). **Sanat ve Eğitim**. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.

Ankara,

Saraçoğlu, A. 2008. Sözlü Görüşme. Mardin Yerel Gündem 21 Kent Konseyi Genel Sekreteri , Mardin

Savaşçın, M.Y. ve Türe, A. (1986). Takı Malzemeleri ve Teknikleri II. **Antika Dergisi.** (20).

Sokullu, Ö. (2003). **Antik Dönem Ege Kültüründe Takı Sanatı**. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir

Telli, E. (2009). **Mardin Altın Telkâri İşçiliği.** Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Fen-Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı**.** Yüksek Lisans Tezi

Tuna, S. (2003). **Sanat Eğitimi Bölümlerinde Tasarım İlke ve Elemanlarının Bilgisayar Teknolojisi Yardımı ile Uygulanması**. Sanatta Yeterlilik Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü

Turani, A. (2000).**Sanat Terimleri Sözlüğü**. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Ünver, E. (2002). **Sanat Eğitimi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Vitiello, L. (1995). **Modern Teknik ve Pratik Kuyumculuk**. Ankara: M.E.B.

Yağçı, M. (2007). **Yöresel Kültür Farklılıklarının 7-9 Yaş Grubu Çocuklarının Resimlerine Yansımaları (Ankara ve Mardin İlleri Örneği)**. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Yavuzer, H. (1992). **Çocuk Ruh Sağlığı**. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yazar, Taha. (2015).,**Öğretmen Adaylarının Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı Dersi Hakkındaki Görüşleri**, Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi, Cilt. 5 S. 9.

Yetkin, S.K. (1972). **Estetik Doktrinler**. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Yıldırım, A. Ve Şimşek, H. (2011). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri.** (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, G. (2017). **İş Sağlığı ve Güvenliği,** Pegem Yayınları, cilt 1, 2. Ankara

Yolcu, E. (2009). **Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

İNTERNET SİTELERİ

- http://www.riskmed.com.tr/yeni2/mevzuat/is-sagligi-guvenligi-mevzuati/yonetmelikler.htmlErişim Tarihi : 17.04.2018
- http://azhed.org/content/resim.htmlErişim Tarihi: 07.12.2016
- Pasabahce magazaları.com/Sedefkari/Zevk-i Selim. Erişim: 07.11.2017
- www.dika.org.tr/6087-haberler. Erişim:20.04.2017.
- www.tdk.gov.tr. Erişim:20.06.2017).
- http://www.sanatdersi.com/temel-sanat-egitimi/temel-tasarim-gorsel-tasarim-ilkeleri-denge.html Erişim Tarihi: 11.02.2017
- https://gorselsanatlar.wordpress.com/tag/zitlik-nedir/ Erişim Tarihi : 20.09.2017
- http://resimkurs.blogspot.com.tr/2010/07/oran-oranti-proportion.html Erişim Tarihi: 28.12.2017
- http.//ttkb.meb.gov.tr Erişim Tarihi: 15.01.2017

EKLER

1. Araştırmanın Uygulama Sürecinde Yapılan Resimler

2. Değerlendirme Formları

3.İzin Belgeleri

1. Araştırmanın Uygulama Sürecinde Yapılan Resimler

Resim 106 : Kalpli Bileklik

Resim 107 : Papatya Bileklik

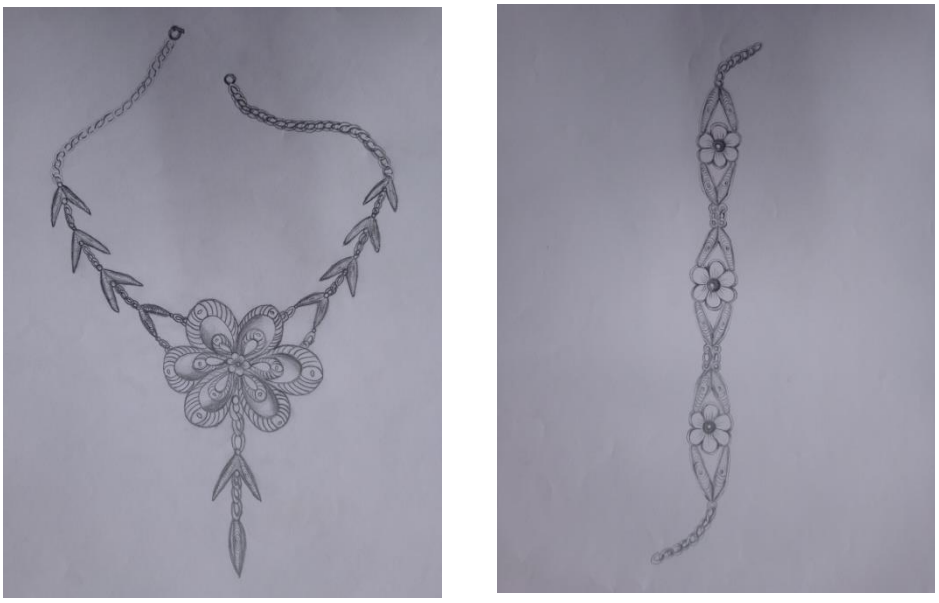
Resim 108 : Kolye

Resim 109 : Kolye

Resim 110 : Kolye (a) ile Bileklik (b)

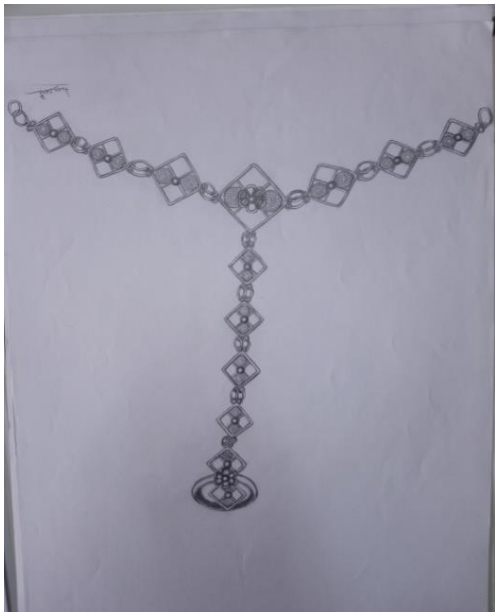

(a) (b)

Resim 111 : Yüzük, küpe seti

Resim 112 : Geometrik Kare Kolye

Resim 113 : Papatya Kolye

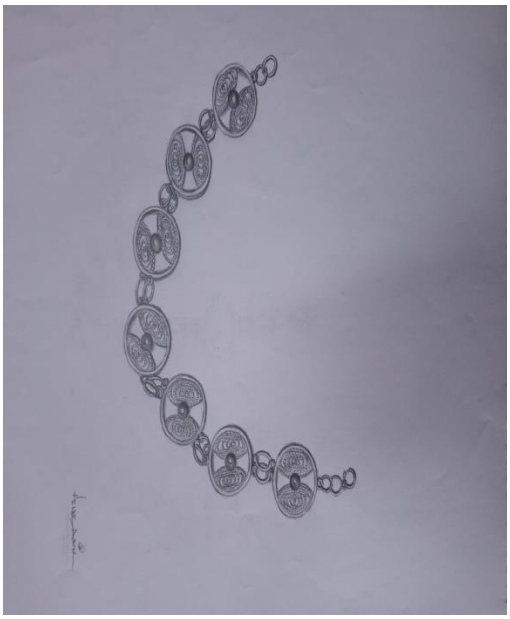
Resim 114 : Kalpli Papatya Kolye

Resim 115 : Bileklik

Resim 116 : Geometrik Bileklik

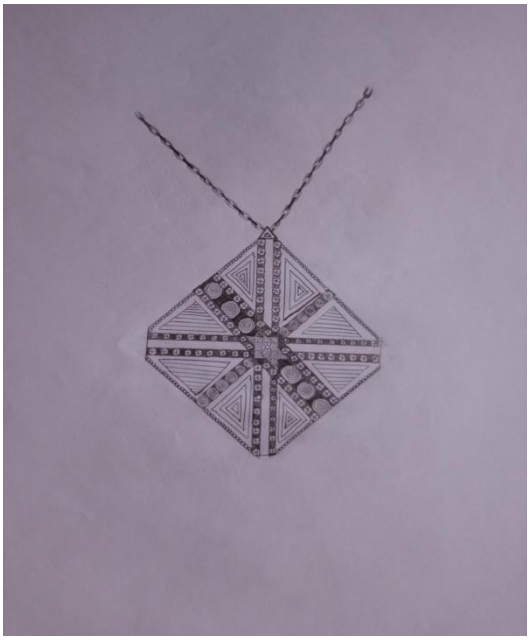
Resim 117 : Geometrik Bileklik

Resim 118 : Geometrik Küpe

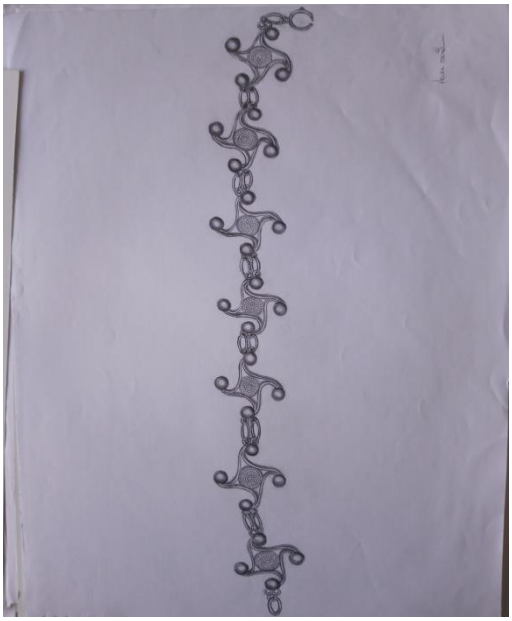
Resim 119 : Geometrik Kolye Ucu

Resim 120 : Geometrik Küpe

Resim 121 : Bileklik

Resim 122 : Yüzük

Resim 123 : Kolye Ucu

Resim 124 : Kolye

EK-1: Resmi İzinler ve Anketler

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA
(RESİM-İŞ EĞİTİMİ PROĞRAMI)

Telkâri Sanatı Alanında Öğrenci Yeterliklerinin İnovatif Tasarımlar İle Temel Tasarımın İlke ve Öğeleri Açısından Değerlendirilmesi (Mardin Artuklu Üniversitesi Örneği)' adlı Yüksek Lisans tezi araştırmam için Mardin Artuklu Üniversitesi Midyat MYO Takı Tasarımı ve Kuyumculuk Bölümü öğrencileri (1.sınıf ve 2. sınıflar) üzerinde yapacağım tez uygulaması kapsamında, bilgi toplama araçlarından Gözlem formu, görüşme formu ve öğrenci kişisel bilgi formunu uygulamam gerekmektedir. Gerekli iznin verilmesi hususunu;

Saygılarımla arz ederim.

Adres: Şehitlik 17.sok. yılmazlar apt. no:6/23
Yenişehir/Diyarbakır
E-mail: ressamgunduz@hotmail.com

Ercan GÜNDÜZ
Öğrenci No: 2015006
Tlf: 05077064543

Ekler:
1 adet öğrenci kişisel formu
1 adet görüşme formu
1 adet gözlem formu

Tez araştırmasının yapılacağı yer: Mardin Artuklu Üniversitesi Midyat Meslek Yüksek Okulu Takı Tasarımı ve Kuyumculuk Bölümü

EK-2: TELKÂRİ SANATI EĞİTİMİ GÖZLEM FORMU

Bu araştırmanın amacı, telkâri eğitimine yönelik uygulama sürecini gözlemlemektir. Bu kapsamda öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi için, gözlem formunda çok kötü, kötü, iyi, çok iyi değerleri belirlenmiştir.

Ercan GÜNDÜZ

Boyutlar	Maddeler	Çok kötü	Kötü	İyi	Çok iyi
Çatı Teli Hazırlama	Çatı telini hazırlayabilir.				
	Çatı telini şekillendirebilir.				
	Telkâri sanatını severek yapıyor.				
Gümüş Teline Şekil Verme ve İç Dolgu İle Doldurma	Çift aleti ile ince tele şekil vermesini bilir.				
	Kalıp ile model oluşturma tekniği ile gümüş teline şekil vermesini bilir.				
	El ile şekillendirme tekniği ile tele şekil vermesini bilir.				
	Kalıba sarma tekniği ile gümüş teline şekil vermesini bilir.				
	Çift aleti ile iç dolguları yapabilir.				
Kaynak İşlemi Uygulama	Hazırladığım ürünlerde toz kaynak ilave etme işlemini bilir.				
	Şalimo'yu kullanmayı bilir.				
	Gümüşe ne kadar ısı verileceğini bilir.				
	Toz kaynak ile gümüşe verilecek ateşin hangi mesafede (ısının gümüşü eritmeden) verileceğini iyi bilir.				
Gümüşü Parlatma	Gümüşü oksit asit ile parlatabilir.				
	Parlatma suyunu hazırlayabilir.				
	Parlatma aşamasında hangi işlemlerin yapılacağını uygulayabilir.				
Telkâri bölümünü araştırarak tercih etmiştir.					
Tek başına bir ürün geliştirebilir.					
Telkâri sanatı hakkında yeterli bilgiye sahiptir.					
Telkâri sanatında özgün tasarımlar konusunda başarılıdır**.**					
Telkâri sanatını bir meslek dalı olarak görmektedir.					

EK-3: ÖĞRENCİ GÖRÜŞME FORMU SORULARI

Sevgili öğrenciler,

Bu araştırmanın amacı, Telkâri sanatına yönelik görüşlerinizi belirlemektir. Araştırma kapsamında görüşlerinizin değerlendirilmesi için, Telkâri Sanatına Yönelik Görüşme Formu sunulmuştur. Araştırmaya yapmış olacağınız katkıdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Ercan GÜNDÜZ

1.	Telkâri sanatı ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?
2.	Üniversite çatısı altında Telkâri eğitimi almış olmanın size ne gibi katkısı oldu? Örnek vererek açıklar mısınız?
3.	Telkâri eğitimi ile ilgili yapmış olduğumuz çalışmalar esnasında ne gibi sorunlarla karşılaştınız? Örnek vererek anlatır mısınız?
4.	Sizce Telkâri eğitiminin daha etkili olabilmesi için neler yapılmalıydı?
5.	Ailenizin bu eğitiminiz hakkındaki görüşleri nelerdir?
6.	Telkâri bilmenin (öğrenmenin) sizin açınızdan avantajları ya da dezavantajları olduğunu düşünüyor musunuz?

EK-4: ÖĞRENCİ KİŞİSEL BİLGİLER FORMU

Yönerge: Aşağıda yer alan size uygun seçenekteki parantezin içerisine "X" işaretini koyunuz. Formu cevaplarken ailenizden yardım alabilirsiniz.

A. Cinsiyetiniz: 1 ( ) Kız 2 ( ) Erkek

B. Anne Eğitim Durumunuz:

1 ( ) Okumaz-yazmaz 2 ( ) Okur-yazar 3 ( ) İlkokul Mezunu
4 ( ) Ortaokul Mezunu 5 ( ) Lise mezunu 6 ( ) Üniversite Mezunu

C. Baba Eğitim Durumunuz:

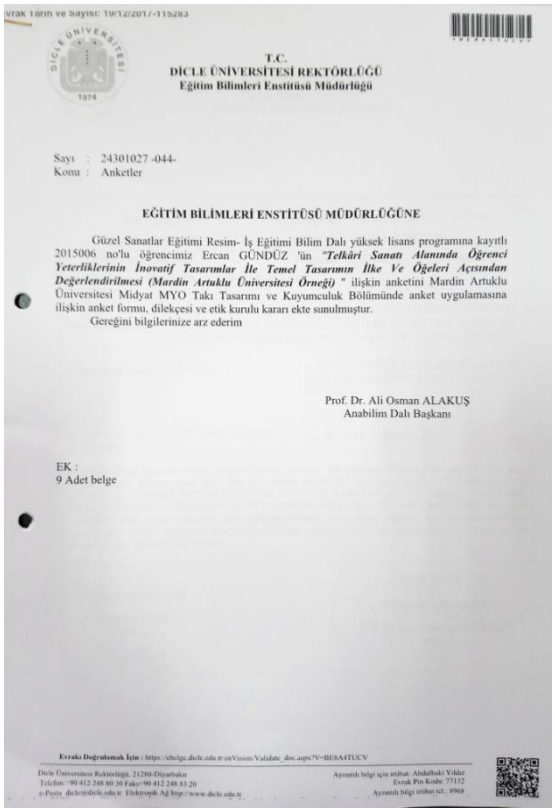
1 ( ) Okumaz-yazmaz 2 ( ) Okur-yazar 3 ( ) İlkokul Mezunu
4 ( ) Ortaokul Mezunu 5 ( ) Lise mezunu 6 ( ) Üniversite Mezunu

D. Sosyo-Ekonomik Durumunuz:

1 ( ) Düşük 2 ( ) Orta 3 ( ) Yüksek

E. Telkâri bölümünü araştırarak tercih etmiş. ( )
Telkâri bölümünü araştırmadan tercih etmiş. ( )

Resmi İzinler 1a

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 24301027-044-
Konu : Anketler

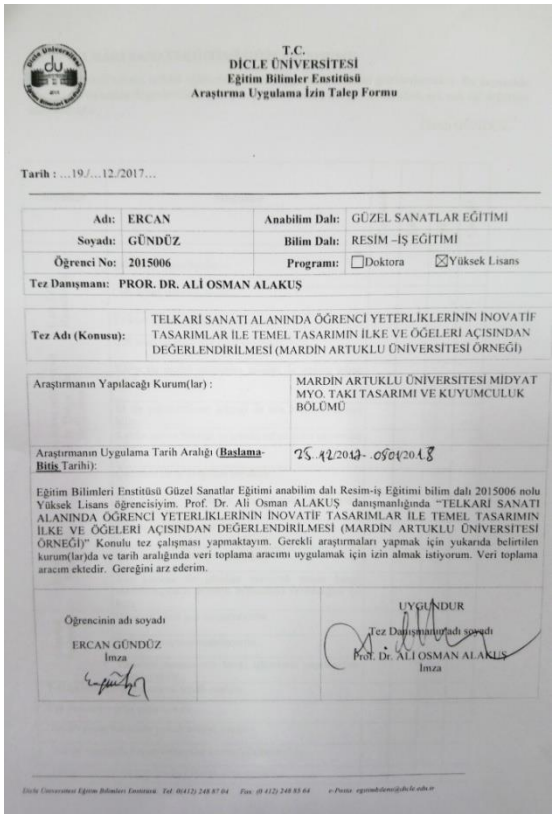
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Güzel Sanatlar Eğitimi Resim- İş Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans programına kayıtlı 2015006 no'lu öğrencimiz Ercan GÜNDÜZ 'ün ***"Telkâri Sanatı Alanında Öğrenci Yeterliklerinin İnovatif Tasarımlar İle Temel Tasarımın İlke Ve Öğeleri Açısından Değerlendirilmesi (Mardin Artuklu Üniversitesi Örneği)"*** ilişkin anketini Mardin Artuklu Üniversitesi Midyat MYO Takı Tasarımı ve Kuyumculuk Bölümünde anket uygulamasına ilişkin anket formu, dilekçesi ve etik kurulu kararı ekte sunulmuştur.
Gereğini bilgilerinize arz ederim

Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ
Anabilim Dalı Başkanı

EK :
9 Adet belge

Resmi İzinler 1b

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimler Enstitüsü
Araştırma Uygulama İzin Talep Formu

Tarih : ...19./...12./2017...

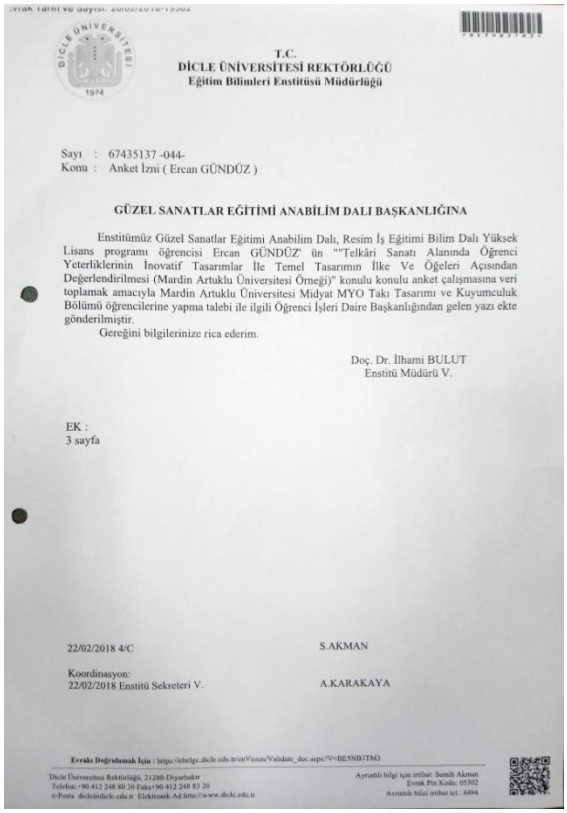
Adı:	ERCAN	Anabilim Dalı:	GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ
Soyadı:	GÜNDÜZ	Bilim Dalı:	RESİM -İŞ EĞİTİMİ
Öğrenci No:	2015006	Programı:	☐Doktora ☒Yüksek Lisans
Tez Danışmanı:	PROR. DR. ALİ OSMAN ALAKUŞ		
Tez Adı (Konusu):	TELKARİ SANATI ALANINDA ÖĞRENCİ YETERLİKLERİNİN İNOVATİF TASARIMLAR İLE TEMEL TASARIMIN İLKE VE ÖĞELERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ (MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)		
Araştırmanın Yapılacağı Kurum(lar) :	MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ MİDYAT MYO. TAKI TASARIMI VE KUYUMCULUK BÖLÜMÜ		
Araştırmanın Uygulama Tarih Aralığı (Başlama-Bitiş Tarihi):	25.12.2017 - 05.01.2018		

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi anabilim dalı Resim-iş Eğitimi bilim dalı 2015006 nolu Yüksek Lisans öğrencisiyim. Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ danışmanlığında "TELKARİ SANATI ALANINDA ÖĞRENCİ YETERLİKLERİNİN İNOVATİF TASARIMLAR İLE TEMEL TASARIMIN İLKE VE ÖĞELERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ (MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)" Konulu tez çalışması yapmaktayım. Gerekli araştırmaları yapmak için yukarıda belirtilen kurum(lar)da ve tarih aralığında veri toplama aracımı uygulamak için izin almak istiyorum. Veri toplama aracım ektedir. Gereğini arz ederim.

Öğrencinin adı soyadı
ERCAN GÜNDÜZ
İmza

UYGUNDUR
Tez Danışmanının adı soyadı
Prof. Dr. ALİ OSMAN ALAKUŞ
İmza

Resmi İzinler 1c

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 67435137 -044-
Konu : Anket İzni (Ercan GÜNDÜZ)

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Enstitümüz Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim İş Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans programı öğrencisi Ercan GÜNDÜZ' ün ""Telkâri Sanatı Alanında Öğrenci Yeterliklerinin İnovatif Tasarımlar İle Temel Tasarımın İlke Ve Öğeleri Açısından Değerlendirilmesi (Mardin Artuklu Üniversitesi Örneği)" konulu konulu anket çalışmasına veri toplamak amacıyla Mardin Artuklu Üniversitesi Midyat MYO Takı Tasarımı ve Kuyumculuk Bölümü öğrencilerine yapma talebi ile ilgili Öğrenci İşleri Daire Başkanlığından gelen yazı ekte gönderilmiştir.
Gereğini bilgilerinize rica ederim.

Doç. Dr. İlhami BULUT
Enstitü Müdürü V.

EK :
3 sayfa

22/02/2018 4/C S.AKMAN

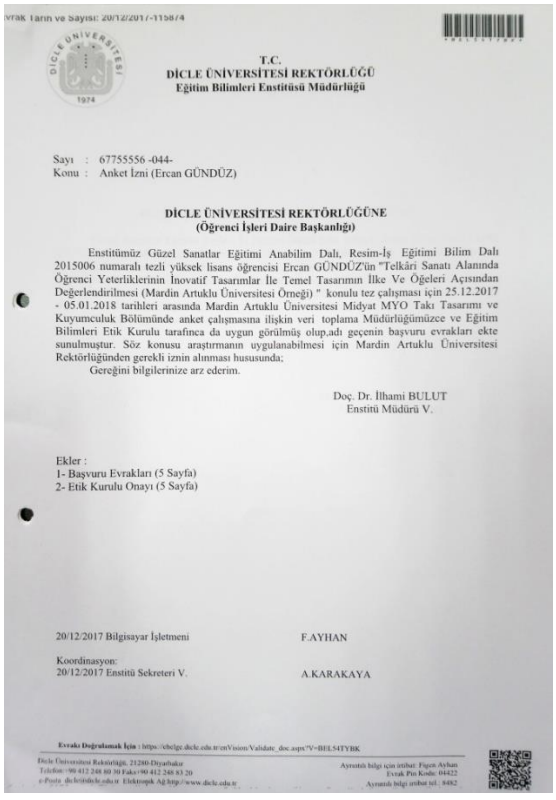
Koordinasyon:
22/02/2018 Enstitü Sekreteri V. A.KARAKAYA

Evrakı Doğrulamak İçin : https://ebelge.dicle.edu.tr/enVision/Validate_doc.aspx?V=BE5NB3TM3

Dicle Üniversitesi Rektörlüğü, 21280-Diyarbakır
Telefon: +90 412 248 80 30 Faks:+90 412 248 83 20
e-Posta: dicle@dicle.edu.tr Elektronik Ağ:http://www.dicle.edu.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Semih Akman
Evrak Pin Kodu: 05302
Ayrıntılı bilgi irtibat tel.: 8494

Resmi İzinler 1d

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 67755556 -044-
Konu : Anket İzni (Ercan GÜNDÜZ)

DİCLE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

Enstitümüz Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı 2015006 numaralı tezli yüksek lisans öğrencisi Ercan GÜNDÜZ'ün "Telkâri Sanatı Alanında Öğrenci Yeterliklerinin İnovatif Tasarımlar İle Temel Tasarımın İlke Ve Öğeleri Açısından Değerlendirilmesi (Mardin Artuklu Üniversitesi Örneği) " konulu tez çalışması için 25.12.2017 - 05.01.2018 tarihleri arasında Mardin Artuklu Üniversitesi Midyat MYO Takı Tasarımı ve Kuyumculuk Bölümünde anket çalışmasına ilişkin veri toplama Müdürlüğümüzce ve Eğitim Bilimleri Etik Kurulu tarafınca da uygun görülmüş olup,adı geçenin başvuru evrakları ekte sunulmuştur. Söz konusu araştırmanın uygulanabilmesi için Mardin Artuklu Üniversitesi Rektörlüğünden gerekli iznin alınması hususunda;
Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Doç. Dr. İlhami BULUT
Enstitü Müdürü V.

Ekler :
1- Başvuru Evrakları (5 Sayfa)
2- Etik Kurulu Onayı (5 Sayfa)

20/12/2017 Bilgisayar İşletmeni F.AYHAN

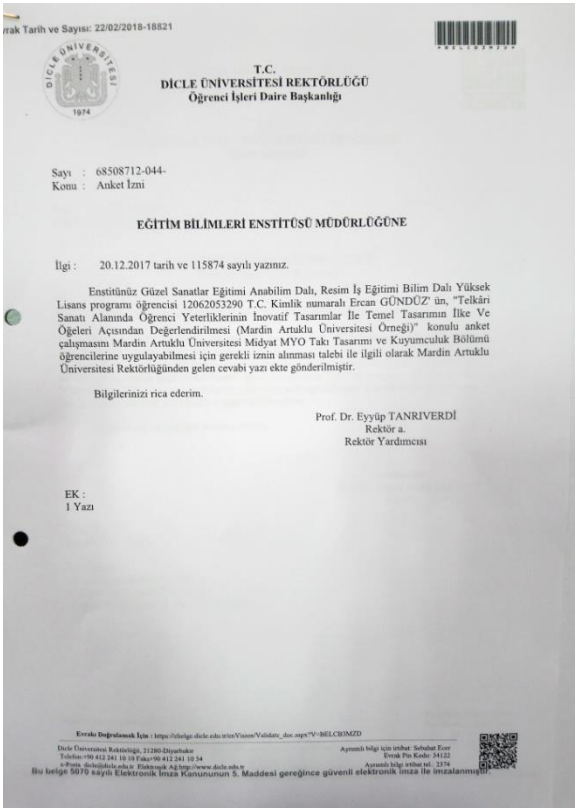
Koordinasyon:
20/12/2017 Enstitü Sekreteri V. A.KARAKAYA

Evrakı Doğrulamak İçin : https://ebelge.dicle.edu.tr/enVision/Validate_doc.aspx?V=BEL54TYBK

Dicle Üniversitesi Rektörlüğü, 21280-Diyarbakır
Telefon: +90 412 248 80 30 Faks:+90 412 248 83 20
e-Posta: dicle@dicle.edu.tr Elektronik Ağ:http://www.dicle.edu.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Figen Ayhan
Evrak Pin Kodu: 04422
Ayrıntılı bilgi irtibat tel.: 8482

Resmi İzinler 1e

Evrak Tarih ve Sayısı: 22/02/2018-18821

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 68508712-044-
Konu : Anket İzni

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 20.12.2017 tarih ve 115874 sayılı yazınız.

Enstitünüz Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim İş Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans programı öğrencisi 12062053290 T.C. Kimlik numaralı Ercan GÜNDÜZ' ün, "Telkâri Sanatı Alanında Öğrenci Yeterliklerinin İnovatif Tasarımlar İle Temel Tasarımın İlke Ve Öğeleri Açısından Değerlendirilmesi (Mardin Artuklu Üniversitesi Örneği)" konulu anket çalışmasını Mardin Artuklu Üniversitesi Midyat MYO Takı Tasarımı ve Kuyumculuk Bölümü öğrencilerine uygulayabilmesi için gerekli iznin alınması talebi ile ilgili olarak Mardin Artuklu Üniversitesi Rektörlüğünden gelen cevabi yazı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Eyyüp TANRIVERDİ
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

EK :
1 Yazı

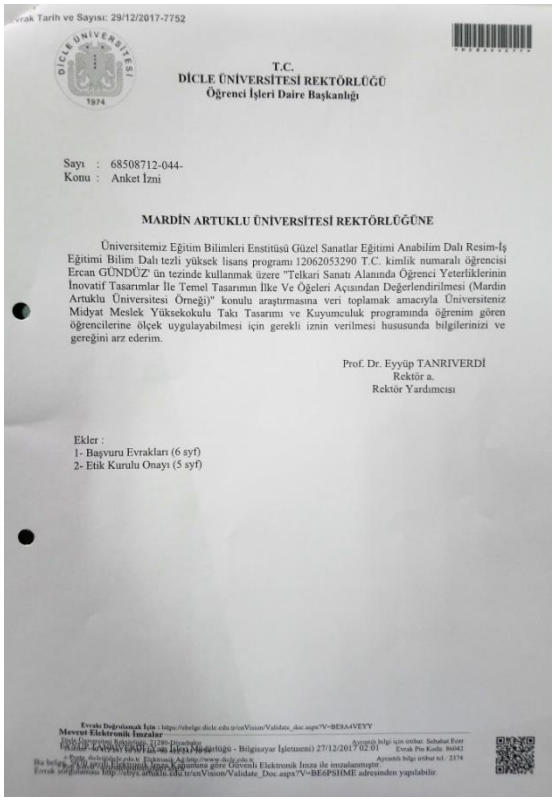
Evrakı Doğrulamak İçin : https://ebelge.dicle.edu.tr/enVision/Validate_doc.aspx?V=BELCB5MZD

Dicle Üniversitesi Rektörlüğü, 21280-Diyarbakır
Telefon:+90 412 241 10 10 Faks:+90 412 241 10 54
e-Posta: dicle@dicle.edu.tr Elektronik Ağ:http://www.dicle.edu.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Sebahat Eser
Evrak Pin Kodu: 34122
Ayrıntılı bilgi irtibat tel.: 2374

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Resmi İzinler 1f

Evrak Tarih ve Sayısı: 29/12/2017-7752

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 68508712-044-
Konu : Anket İzni

MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı tezli yüksek lisans programı 12062053290 T.C. kimlik numaralı öğrencisi Ercan GÜNDÜZ' ün tezinde kullanmak üzere "Telkari Sanatı Alanında Öğrenci Yeterliklerinin İnovatif Tasarımlar Ile Temel Tasarımın Ilke Ve Öğeleri Açısından Değerlendirilmesi (Mardin Artuklu Üniversitesi Örneği)" konulu araştırmasına veri toplamak amacıyla Üniversiteniz Midyat Meslek Yüksekokulu Takı Tasarımı ve Kuyumculuk programında öğrenim gören öğrencilerine ölçek uygulayabilmesi için gerekli iznin verilmesi hususunda bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Prof. Dr. Eyyüp TANRIVERDİ
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ekler :
1- Başvuru Evrakları (6 syf)
2- Etik Kurulu Onayı (5 syf)

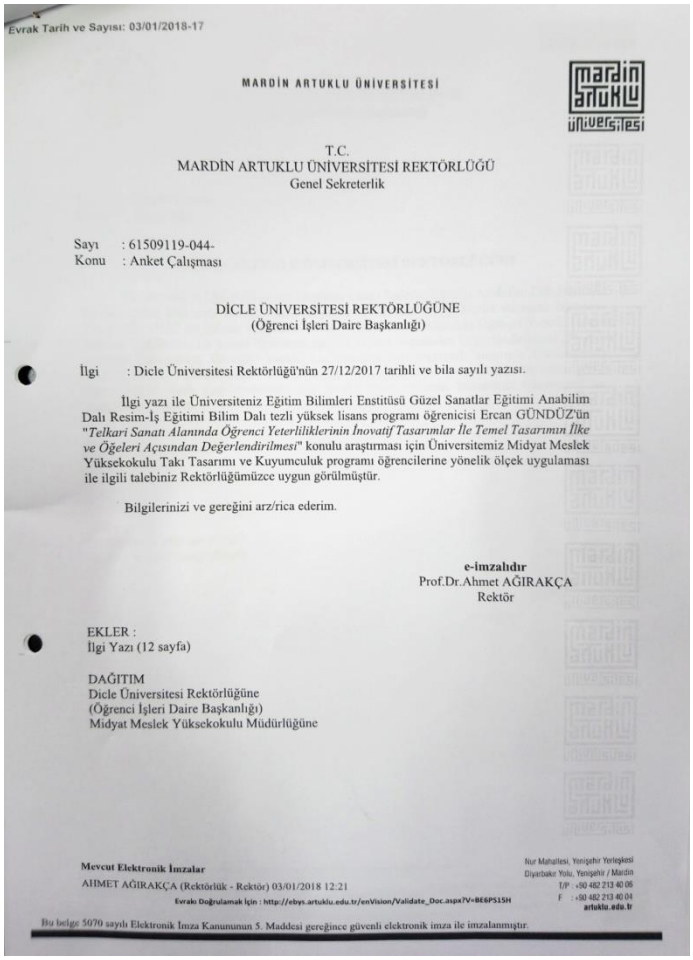
Evrakı Doğrulamak İçin : https://ebelge.dicle.edu.tr/enVision/Validate_doc.aspx?V=BERA4VEYV

Mevzuat Elektronik İmzalar

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Sebahat Eser
Evrak Pin Kodu: 86042
Ayrıntılı bilgi irtibat tel.: 2374

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.
Evrak doğrulaması http://ebys.artuklu.edu.tr/enVision/Validate_Doc.aspx?V=BE6PSHME adresinden yapılabilir.

Resmi İzinler 1g

Evrak Tarih ve Sayısı: 03/01/2018-17

MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ

T.C.
MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik

Sayı : 61509119-044-
Konu : Anket Çalışması

DİCLE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : Dicle Üniversitesi Rektörlüğü'nün 27/12/2017 tarihli ve bila sayılı yazısı.

İlgi yazı ile Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı tezli yüksek lisans programı öğrenicisi Ercan GÜNDÜZ'ün "*Telkari Sanatı Alanında Öğrenci Yeterliliklerinin İnovatif Tasarımlar İle Temel Tasarımın İlke ve Öğeleri Açısından Değerlendirilmesi*" konulu araştırması için Üniversitemiz Midyat Meslek Yüksekokulu Takı Tasarımı ve Kuyumculuk programı öğrencilerine yönelik ölçek uygulaması ile ilgili talebiniz Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini arz/rica ederim.

e-imzalıdır
Prof.Dr.Ahmet AĞIRAKÇA
Rektör

EKLER :
İlgi Yazı (12 sayfa)

DAĞITIM
Dicle Üniversitesi Rektörlüğüne
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)
Midyat Meslek Yüksekokulu Müdürlüğüne

Mevcut Elektronik İmzalar
AHMET AĞIRAKÇA (Rektörlük - Rektör) 03/01/2018 12:21
Evrakı Doğrulamak İçin : http://ebys.artuklu.edu.tr/enVision/Validate_Doc.aspx?V=BE6PS15H

Nur Mahallesi, Yenişehir Yerleşkesi
Diyarbakır Yolu, Yenişehir / Mardin
T/P : +90 482 213 40 05
F : +90 482 213 40 04
artuklu.edu.tr

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.